

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23:MJU11

Jordbrukspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om jordbrukspolitik från allmänna motionstiden 2022/23, främst med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om den gemensamma jordbrukspolitiken, konkurrenskraft, jordbrukets påverkan på miljön och klimatet, biologisk mångfald i odlingslandskapet och forskningsfrågor.

I betänkandet finns 45 reservationer (S, SD, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	11
Ärendet och dess beredning.....	11
Utskottets överväganden.....	12
Den gemensamma jordbrukspolitiken	12
Konkurrenskraft och regelförenkling	22
Livsmedelsstrategin.....	30
Ekologisk produktion	36
Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan	38
Öppna landskap och biologisk mångfald.....	47
Fäbodbruk.....	53
Lantraser och lantsorter	56
Markfrågor	58
Forskningsfrågor	62
Växtförädling och genteknik	64
Jordbrukets bemanning.....	70
Övriga jordbrukspolitiska frågor	73
Reservationer	81
1. Försörjningstrygghet i den strategiska planen för 2023–2027, punkt 1 (SD, C)	81
2. Genomförandet av den nya gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (C).....	81
3. Nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 3 (SD)	82
4. Inriktning på miljö och klimat i EU:s jordbrukspolitik, punkt 4 (MP)	83
5. Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 5 (SD)	83
6. Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 5 (C)	85
7. Ett konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 6 (S).....	87
8. Ett konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 6 (SD).....	88
9. Ett konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 6 (C)	89
10. EU-regler, punkt 7 (SD)	89
11. Mejerisektorn, punkt 8 (SD)	90
12. Regelförenkling, punkt 9 (SD)	91
13. Regelförenkling, punkt 9 (C).....	92
14. Livsmedelsstrategins inriktning, punkt 10 (S, C)	93
15. Klimatanpassning i livsmedelsstrategin, punkt 11 (C)	94
16. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 12 (SD)	95
17. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 12 (MP)	95
18. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (SD)	96
19. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (MP).....	97
20. Jordbrukets klimatanpassning, punkt 14 (C)	98
21. Jordbrukets klimatarbete, punkt 15 (SD).....	98
22. Jordbrukets klimatarbete, punkt 15 (MP)	99
23. Näringsläckage, punkt 16 (SD).....	100
24. Näringsläckage, punkt 16 (C).....	101

25. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 17 (SD)	101
26. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 17 (C).....	102
27. Betesmarker, hagmarker och slåtterängar, punkt 18 (SD)	103
28. Betesmarker, hagmarker och slåtterängar, punkt 18 (C)	104
29. Betesmarker, hagmarker och slåtterängar, punkt 18 (MP)	105
30. Åkermarksinventering, punkt 19 (SD).....	105
31. Betande djur i landskapet, punkt 20 (SD).....	106
32. Betande djur i landskapet, punkt 20 (C)	107
33. Ett levande fäbodbruk, punkt 21 (SD)	107
34. Mulbetesrätten, punkt 22 (C).....	108
35. Lantraser och lantsorter, punkt 23 (SD).....	108
36. Markförsäljning norr om odlingsgränsen, punkt 24 (SD).....	109
37. Omarrondering, punkt 25 (SD).....	110
38. Forskningsfrågor, punkt 26 (SD).....	110
39. Forskningsfrågor, punkt 26 (C)	111
40. Växtförädling och genteknik, punkt 27 (SD).....	112
41. Kompetensförsörjning, punkt 28 (SD).....	114
42. Avbytarsystem, punkt 29 (SD)	115
43. Produktion av gödsel, punkt 30 (C)	116
44. Hästnäringen, punkt 31 (C)	116
45. Rennäringen, punkt 32 (S).....	117
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	118
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	118

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Den gemensamma jordbrukspolitiken

1. Försörjningstrygghet i den strategiska planen för 2023–2027

Riksdagen avslår motion

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 1 (SD, C)

2. Genomförandet av den nya gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motion

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15.

Reservation 2 (C)

3. Nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3, 4 och 44.

Reservation 3 (SD)

4. Inriktning på miljö och klimat i EU:s jordbrukspolitik

Riksdagen avslår motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 53.

Reservation 4 (MP)

5. Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:203 av Helena Lindahl (C),

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 16, 17 och 23,

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 36,

2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 19 och 23,

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 45.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

Konkurrenskraft och regelförenkling

6. Ett konkurrenskraftigt lantbruk

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26,

2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1208 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 5,
2022/23:1861 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

7. EU-regler

Riksdagen avslår motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 10 (SD)

8. Mejerisektorn

Riksdagen avslår motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24.

Reservation 11 (SD)

9. Regelförenkling

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:299 av Jan Ericson (M),

2022/23:636 av Anders W Jonsson (C) yrkande 1,

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 9 och 10,

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 47, 48, 51 och 52,

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 3,

2022/23:1831 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:1834 av Sten Bergheden (M).

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (C)

Livsmedelsstrategin

10. Livsmedelsstrategins inriktning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:221 av Mikael Larsson (C),

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 1,

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 20,

2022/23:1790 av Ulrika Heindorff (M),

2022/23:1833 av Sten Bergheden (M),

2022/23:1946 av Sten Bergheden (M),

2022/23:1952 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 och

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 3 och 4.

Reservation 14 (S, C)

11. Klimatanpassning i livsmedelsstrategin

Riksdagen avslår motion

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 24.

*Reservation 15 (C)**Ekologisk produktion***12. Utveckling av ekologisk produktion**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:452 av Mats Green (M) yrkandena 1 och 2,

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 27 samt

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 19.

*Reservation 16 (SD)**Reservation 17 (MP)***13. Mål för ekologisk produktion**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20,

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25,

2022/23:1857 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 54.

*Reservation 18 (SD)**Reservation 19 (MP)**Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan***14. Jordbrukets klimatanpassning**

Riksdagen avslår motion

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20.

*Reservation 20 (C)***15. Jordbrukets klimatarbete**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23,

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 42, 49 och 50 samt

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66.

*Reservation 21 (SD)**Reservation 22 (MP)***16. Näringsläckage**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 3 och

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55.

*Reservation 23 (SD)**Reservation 24 (C)*

*Öppna landskap och biologisk mångfald***17. Biologisk mångfald i odlingslandskapet**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 15 och 17 samt

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18.

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (C)

18. Betesmarker, hagmarker och slätterängar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 18,

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 5 samt

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52.

Reservation 27 (SD)

Reservation 28 (C)

Reservation 29 (MP)

19. Åkermarksinventering

Riksdagen avslår motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13.

Reservation 30 (SD)

20. Betande djur i landskapet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:397 av Isak From (S) yrkandena 1 och 2,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19,

2022/23:992 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och

2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2.

Reservation 31 (SD)

Reservation 32 (C)

*Fäbodbruk***21. Ett levande fäbodbruk**

Riksdagen avslår motion

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 33 (SD)

22. Mulbetesrätten

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:350 av Anders W Jonsson (C) yrkande 2 och

2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15.

Reservation 34 (C)

*Lantraser och lantsorter***23. Lantraser och lantsorter**

Riksdagen avslår motion

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

*Reservation 35 (SD)**Markfrågor***24. Markförsäljning norr om odlingsgränsen**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 14,

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 10 och

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 16.

*Reservation 36 (SD)***25. Omarrondering**

Riksdagen avslår motion

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23.

*Reservation 37 (SD)**Forskningsfrågor***26. Forskningsfrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29 och

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 35, 36, 42 och 46.

*Reservation 38 (SD)**Reservation 39 (C)**Växtförädling och genteknik***27. Växtförädling och genteknik**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 22 och 37–41 samt

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24.

*Reservation 40 (SD)**Jordbrukets bemanning***28. Kompetensförsörjning**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:636 av Anders W Jonsson (C) yrkande 5 och

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34.

Reservation 41 (SD)

29. Avbytarsystem

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:809 av Ida Karkiainen (S) och

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32.

Reservation 42 (SD)

Övriga jordbrukspolitiska frågor

30. Produktion av gödsel

Riksdagen avslår motion

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 43 (C)

31. Hästnäringen

Riksdagen avslår motion

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 44.

Reservation 44 (C)

32. Rennäringen

Riksdagen avslår motion

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 15.

Reservation 45 (S)

33. Biodling

Riksdagen avslår motion

2022/23:1940 av Sten Bergheden (M) yrkande 1.

34. Ogräsbekämpning

Riksdagen avslår motion

2022/23:210 av Mikael Larsson (C).

35. Ändring i utsädeslagen

Riksdagen avslår motion

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3.

Stockholm den 16 mars 2023

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Marléne Lund Kopparklint (M), Kajsa Fredholm (V), Beatrice Timgren (SD), Elin Nilsson (L), Björn Tidland (SD), Johanna Hornberger (M), Sofia Skönbrink (S), Rashid Farivar (SD), Daniel Bäckström (C) och Dan Hovskär (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 110 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena tar bl.a. upp frågor om den gemensamma jordbrukspolitiken, konkurrenskraft, jordbrukets påverkan på miljön och klimatet, biologisk mångfald i odlingslandskapet och forskningsfrågor.

Motionsförslagen redovisas i bilagan.

Utskottets överväganden

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den gemensamma jordbrukspolitiken och om stöden i Sveriges strategiska plan.

Jämför reservation 1 (SD, C), 2 (C), 3 (SD), 4 (MP), 5 (SD) och 6 (C).

Motionerna

Övergripande inriktning av den gemensamma jordbrukspolitiken

Daniel Bäckström m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2022/23:843 yrkande 2 att den strategiska planen för 2023–2027 för EU:s gemensamma jordbrukspolitik bör ändras så att den är tydligare inriktad på försörjningstrygghet och försörjningsförmåga. I yrkande 15 i motionen betonas vikten av ett smidigt genomförande av den nya jordbrukspolitiken. Motionärerna framför att politiken måste bli enklare och mer resultatorienterad och att insatser för ökad konkurrenskraft måste kunna förenas med insatser för miljö- och klimatutmaningar. Regeringen måste även säkerställa att myndigheterna har de förutsättningar som behövs för att betala ut stöden så snabbt som regelverken tillåter och att de nationella regelverken och rutinerna begränsas.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 bör Sverige så långt det är möjligt verka för en nationell beslutanderätt över jordbruket. Motionärerna anser att Sverige ska omförhandla villkoren för Europeiska unionen vad gäller de areella näringarna med det långsiktiga målet att återföra beslutsmakten till Sverige. I yrkande 4 i motionen anför motionärerna att den gemensamma jordbrukspolitiken bör vara utformad på ett sätt som passar svenska förhållanden. Det krävs att politiken är tillräckligt flexibel och att så mycket som möjligt av besluten delegeras till nationell nivå. Enligt yrkande 44 i motionen bör jordbruksstöden i högre grad gå till aktiva lantbrukare. Frikopplingen inom EU:s stödregler från 2005, då gårdsstödet infördes, innebar att lantbrukare inte längre behövde producera jordbruksprodukter för att få stöd.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 53 anförs att EU:s jordbrukspolitik bör inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat.

Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Daniel Bäckström m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2022/23:843 att det inom ramen för den svenska budgeten för EU:s gemensamma jordbrukspolitik bör återinföras ersättning för vallodling i slättbygd (yrkande 16). Några av de mest framträdande fördelarna med vallodling är markstruktur, kolinlagring, minskat växtnärläckage och en ogrässanerande effekt. Motionärerna anför även att Jordbrukets konkurrenskraft bör stärkas genom att öka anslagen för start- och investeringsstöd inom ramen för den svenska CAP-budgeten (yrkande 17). Investeringsstöden fyller en viktig funktion för att lantbruksföretagen ska våga investera i nya byggnader och maskiner och startstödet är för många yngre lantbrukare en förutsättning för att vilja etablera sig inom lantbruksnäringen. Enligt motionärerna bör kvinnor och män ha lika goda möjligheter att få EU-stöd (yrkande 23). Att skillnaderna i offentliga stödinsatser ser så olika ut kan delvis förklaras av ägarstrukturen och att många jordbruksföretag drivs som familjeföretag. Det kan också förklaras av att kvinnor efterfrågar andra stödinsatser än de som det offentliga erbjuder. Ett likalydande krav framförs i partimotion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 45.

Enligt kommittémotion 2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 36 bör Sverige verka för att det i kommande programperiod i den gemensamma jordbrukspolitiken ställs högre utsläppskrav och att finansiering går till åtgärder mot övergödning i jordbrukslandskapet, inte minst i sydöstra Östersjön där utsläppen är som störst.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 bör EU-reglerna bör vara flexibla för att inte lantbrukare ska drabbas hårt av oförutsägbara händelser som de inte kan påverka. Om vildsvin t.ex. bökas upp en mark med särskilda miljövärden kan det resultera i återbetalningsplikt av miljöstödet, eftersom marken inte längre har ett betesvärde. Det framtida biologiska värdet av marken finns dock kvar, om marken fortsätter att betas, vilket är skälet till miljöstödet. Enligt yrkande 6 bör regeringen verka för att införa ett inventeringsbaserat miljöstöd för biologisk mångfald i jordbruket. Sverige bör skapa möjligheter att på försök avdela en del av miljöstödet till stöd som, helt eller delvis, baseras på inventeringar och poängsättning av biologisk mångfald. Jordbruksverket ska ges i uppdrag att utveckla ett system för detta. I yrkande 19 anför motionärerna att regeringen bör möjliggöra ett stöd för riktade naturvårdsåtgärder som inte rymms inom den gemensamma jordbrukspolitiken, t.ex. naturvårdsbränning och bevarande skötsel av särskilda biotoper. I yrkande 23 anför att Sverige bör påverka EU för att skapa möjligheter att införa en djurvälståndersättning för mjölkkor på bete samt sänkta slakteriavgifter. Motionärerna anser att de svenska mjölkbönderna behöver kompenseras för merkostnader på grund av högre krav i djurskyddet.

Helena Lindahl (C) framför i motion 2022/23:203 att man bör se över möjligheten att förändra stödområdesindelningen för det nationella stödet och

kompensationsstödet så att stödet blir mer likvärdigt och inte drabbar vissa bönder i Skellefteå och Umeå kommuner negativt. Den nya stödområdesindelningen, med medeltemperatur som grund, har bidragit till en situation där vissa lantbrukare inte ges samma förutsättningar som sina kollegor någon kilometer bort.

Kommittémotion 2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 4 och kommittémotion 2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 tar upp frågan om ett särskilt riktat stöd för bevarande av överloppsbyggnader. Ekonomibygnader på en jordbruksfastighet som inte längre behövs för gårdens drift bör omfattas av en möjlighet till stöd för restaurering.

Kompletterande uppgifter

Övergripande inriktning av den gemensamma jordbrukspolitiken

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) är gemensam för alla medlemsländer. Den förvaltas och finansieras genom EU:s budget.

Den 1 juni 2018 presenterade Europeiska kommissionen sitt lagstiftningsförslag om en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) efter 2020. Reformpaketet omfattar tre förordningar, COM(2018) 3921, COM(2018) 3932 och COM(2018) 3943. En av de väsentliga delarna i reformen av GJP är förslaget om en ny förvaltningsmodell. Kommissionens utgångspunkt är att politiken ska bli mer resultatorienterad och fokusera mindre på regelefterlevnad. Medlemsländerna ska få ett ökat ansvar för politikens genomförande.

EU:s ministrar i jordbruks- och fiskerådet nådde i oktober 2020 en överenskommelse om reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken. Överenskommelsen innebär en ökad miljö- och klimatambition jämfört med i dag. Överenskommelsen innebär ett ökat inflytande för länderna att utforma politiken utifrån sin specifika situation. Varje land arbetar fram sin egen nationella plan, vilket innebär att åtgärder och insatser kan riktas till områden där de kan göra störst skillnad eller ge bäst effekt.

I december 2021 beslutade Europaparlamentet och Europeiska rådet om de övergripande reglerna för den nya jordbrukspolitiken och de nya stöden. EU:s medlemsländer har också kommit överens om en långtidsbudget för den nya stödperioden 2023–2027.

EU:s nya jordbrukspolitik ska ge medlemsländerna bättre möjlighet att hantera de utmaningar som livsmedelssektorn och landsbygderna står inför, som klimatförändringar, hotad biologisk mångfald samt företagens lönsamhet och konkurrenskraft. Samtidigt ska länderna kunna fortsätta att stödja lantbrukare på ett sätt som bidrar till ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk.

Den nya jordbrukspolitiken har tre mål som alla medlemsländer i EU ska arbeta utifrån:

- främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som garanterar livsmedelsförsörjningen
- stödja miljövard och klimatåtgärder och bidra till EU:s mål om miljö- och klimat
- förbättra den socioekonomiska strukturen i landsbygdsområden.

De tre övergripande målen är sedan nedbrutna i tio särskilda mål som behandlar följande områden:

- garantera lantbrukarna en skälig inkomst
- öka konkurrenskraften
- förbättra lantbrukarnas ställning i livsmedelskedjan
- motverka klimatförändringen och klimatanpassa jordbruket
- främja effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft
- bevara landskap och biologisk mångfald
- stödja generationsskiftet
- skapa jobb, tillväxt och jämställdhet på landsbygden
- skydda folkhälsan och matens kvalitet
- främja kunskapsöverföring och innovation.

Startdatumet för den nya jordbrukspolitiken var den 1 januari 2023. Inför den nya reformperioden för jordbrukspolitiken 2023–2027 tog medlemsländerna fram strategiska planer. Den strategiska planen beskriver vilka stöd och ersättningar som länderna har behov av, hur de ska vara utformade och hur de bidrar till att uppnå den gemensamma jordbrukspolitikens allmänna och särskilda mål. Grunden för Sveriges strategiska plan är en s.k. SWOT-analys som beskriver vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot som finns, i detta fall i de gröna näringarna och på Sveriges landsbygder. Utifrån SWOT-analysen har Sverige tagit fram en behovsanalys som beskriver vilka behov som kan mötas med den nya jordbrukspolitiken. Dessa behov utgör en obligatorisk och viktigt del av den strategiska planen.

Den 16 december 2021 beslutade regeringen om ett förslag till en strategisk plan. Den strategiska planen omfattar stöd och ersättningar som motsvarar tidigare jordbrukarstöd, sektorsspecifika stöd samt stöden och ersättningarna i nuvarande landsbygdsprogram. Stöden till jordbruket styrs mer direkt till aktiva jordbrukare, och det blir större fokus på hållbarhet. Det blir också satsningar på kunskap och innovation samt stöd till investeringar och till unga jordbrukare. Regeringen anförde att ett viktigt mål för den strategiska planen är att bidra till att den nationella livsmedelsstrategins mål kan nås. En ökad livsmedelsproduktion i linje med strategin kommer att leda till fler gröna jobb i livsmedelskedjan och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

I regeringens arbete med den strategiska planen har det också varit viktigt att förenkla stödssystemen och att höja ambitionen inom miljö- och klimatområdet. Arbetet med att skapa enklare stödssystem och regelverk samt att åstadkomma en mer fokuserad politik har lett till att vissa av dagens stödformer fr.o.m. 2023 kommer att hanteras nationellt i stället för att ingå i

den strategiska planen. Exempel på sådana kommande nationella stödformer med nationell finansiering är stöd till bredband, kommersiell service, rovdjursavvisande stängsel, restaurering och röjning av betesmarker och slätterängar och särskild skötsel av myrslätterängar.

Den 10 mars 2022 beslutade regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker (M2022/00547). Naturvårdsverket föreslog i en delredovisning den 15 september 2022 att ersättningssystemet ska omfatta åtgärderna hamling, restaureringshamling, naturvårdsbränning av ljung och gräsmark, myrslätter och restaurering av slätterängar och betesmarker. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2023.

När det gäller näringsläckage kan noteras att den svenska strategiska planen innehåller ersättning för precisionsjordbruk för att minska risken för att näringsämnen och växtskyddsmedel ska läcka ut i vattendrag. Det finns också ersättningar som riktar in sig på kolinlagring och minskat kväveläckage och ersättning för skyddszoner.

Den 28 oktober 2022 godkände EU-kommissionen den svenska strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Planen har vid starten en total budget (EU-medel och medel från statsbudgeten) på ca 60 miljarder kronor för åren 2023–2027. Till detta ska adderas ca 4,3 miljarder för olika nationella åtgärder för samma period.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) ökas Jordbruksverkets förvaltningsanslag med 45 miljoner kronor fr.o.m. 2023. Syftet med förstärkningen är att skapa förutsättningar att införa den nya reformen av jordbrukspolitiken för perioden 2023–2027 samt uppbyggnad, förstärkning och administration av system för att säkerställa korrekta stödutbetalningar till jordbruket och således minska finansiella korrigeringar framgent.

För att följa arbetet med den strategiska planen finns en övervakningskommitté. Kommitténs uppgift är att granska alla frågor som påverkar den strategiska planens måluppfyllelse och följa hur målen med planen nås. I kommittén sitter representanter från bl.a. myndigheter, organisationer som arbetar med miljö- och klimatfrågor, näringslivets och arbetsmarknadens parter och organisationer som företräder civilsamhället.

Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Några av de ersättningar som omfattas av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 är ettåriga och fleråriga miljö- och klimatersättningar, t.ex. ersättning för ekologisk produktion där syftet är att öka den ekologiska produktionen samt att främja odlingslandskapets ekosystemtjänster genom att uppmuntra varierande brukningsmetoder. Det finns även ersättning för att sköta betesmarker, slätterängar, skogsbete,

mosaikbetesmarker och gräsfattiga marker. Syftet är att öka arealen betesmarker och slåtterängar och utveckla odlingslandskapets natur- och kulturmiljöer. Ersättning kan även sökas för att restaurera betesmarker och slåtterängar. Syftet med detta stöd är att bevara och förstärka hävdgynnad biologisk mångfald och synliggöra kulturmiljöer och därmed öka variationen i odlingslandskapet. Vidare kan stöd sökas för att sköta fåboddar med fåbodbeta för att bevara ett levande fåbodbruk som bevarar och förstärker landskapets karaktär och biologiska mångfald. Ett levande fåbodbruk bidrar också till att föra vidare hantverk och traditioner kring skötsel av djur och brukande av marker till kommande generationer.

När det gäller åtgärder mot övergödning finns inom ramen för de ett- och fleråriga miljöersättningarna i den strategiska planen ersättning att söka för skyddszoner längs vattenområden och för anpassade skyddszoner inne på åkern. Syftet med ersättningen är bl.a. att minska ytvavrinning, erosion och läckage av fosfor från åkermark. Det finns även ersättning för att sköta anlagda eller restaurerade våtmarker och dammar som hör till odlingslandskapet, så att de behåller sin funktion och inte växer igen. Våtmarker gynnar den biologiska mångfalden och skiljer av näringsämnen som annars kommer ut i sjöar och vattendrag.

I den strategiska planen finns även olika investeringsstöd. Stöd kan sökas för investeringar inom lantbruk, trädgård, rennärning och skogsbruk. Den som är 40 år eller yngre och startar, tar över eller skalar upp ett jordbruks-, trädgårds- eller rennäringens företag kan söka startstöd.

Den strategiska planen omfattar också vissa djurvälståndersättningar för får, suggor och mjölkkor. Enligt Jordbruksverket kommer miljöersättningen för vallodling som fanns i landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 inte att ha någon motsvarighet fr.o.m. 2023.

Ett av målen för den nya gemensamma jordbrukspolitiken innefattar åtgärder för att främja jobb, tillväxt, jämställdhet, och kvinnors deltagande i jordbruket, social delaktighet och lokal utveckling på landsbygden. Jordbruksverket har tidigare utlyst projektstöd till aktiviteter som bidrar till kunskapsöverföring och kunskapsutbyte om betydelsen av jämställt företagande för konkurrenskraftiga företag.

När det gäller oförutsedda händelser vid olika former av stöd inom den strategiska planen, som gör att stödmottagaren inte kan uppfylla villkoren för stödet, anger Jordbruksverket att man ändå kan ha rätt till ersättningen. Oförutsedda händelser kan vara t.ex. naturkatastrofer eller allvarliga väderhändelser, att djurstallar förstörs, t.ex. i en brand, utbrott av allvarliga djur- och växtsjukdomar eller allvarliga växtskadegörare, att vildsvin bökat upp och förstört marken, att staten tvångsinlöser marken eller att långvarig arbetsförmåga eller dödsfall inträffar hos stödmottagaren. Den oförutsedda händelsen ska anmälas skriftligt till länsstyrelsen tillsammans med en redogörelse och underlag som visar vad som har hänt. Länsstyrelsen kan sedan ändra villkoren för ersättningen och t.ex. anpassa dem efter den skötsel som har varit möjlig.

Vissa stöd som tidigare fanns i landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 kommer inte längre att finansieras med medel från EU och ingår därför inte i den strategiska planen. Flera av dessa stöd kommer att vara möjliga att söka på annat sätt med nationell finansiering. Som framgår ovan har Naturvårdsverket fått i uppdrag av regeringen att inrätta ett nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker, naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker, lövtäkt i ängs- och betesmarker samt slätter av vissa hävdberoende myrmarker (M2022/00547). Naturvårdsverket föreslog i en delredovisning den 15 september 2022 att ersättningssystemet ska omfatta åtgärderna hamling, restaureringshamling, naturvårdsbränning av ljung och gräsmark, myrslätter och restaurering av slätterängar och betesmarker. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2023.

Den som har lantbruk i norra Sverige, i stödområde 1–5, med minst 3 hektar åkermark eller betesmark kan få nationellt stöd. Regler om stödet finns i förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige. Stöd kan enligt förordningen lämnas för att skapa bättre förutsättningar för jordbruk inom områden i norra Sverige där det med hänsyn till klimat och andra produktionsförutsättningar är särskilt svårt att driva sådan verksamhet. Storleken på ersättningen påverkas av i vilket stödområde lantbruket ligger. De olika stödområdenas omfattning framgår av en bilaga till förordningen. Målsättningen med det nationella stödet är att upprätthålla produktionsnivåerna i jordbruket i norra Sverige. Den som har jordbruksmark i ett område som har sämre förutsättningar för att odla kan även söka kompensationsstöd inom den strategiska planen. Syftet med stödet är att kompensera för merkostnader och produktionsbortfall i jordbruket i områden som har sämre förutsättningar för att odla.

Regeringen gav i juni 2019 Jordbruksverket i uppdrag att följa upp dagens utformning av det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige och stödområdesindelningen för kompensationsstödet inom GJP inom det område där Norrlandsstödet finns. (N2019/02108/JL, N2018/01905/JL och N2017/07480/JL). I uppdraget ingick att redovisa bakgrunden till dagens utformning av stödet, såsom områdesindelningen och det nationella regelverkets utformning utifrån gällande EU-lagstiftning. Jordbruksverket skulle vidare utvärdera stödområdesindelningen. Jordbruksverket skulle även undersöka behovet av ändringar i stödområdesindelningen för kompensationsstödet kopplat till översynen. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 15 april 2020 (N2019/03101/JL).

Enligt uppgift från Regeringskansliet har inga förändringar gjorts i stödområdesindelningen. För kompensationsstödet har det gjorts förändringar som innebär att det fr. o m. 2023 är andra stödnivåer som gäller samt att djurtätheten för får räknas på ett annat sätt, vilket därmed innebär att stödet beräknas på ett annat sätt. För det nationella stödet gjordes en förändring från den 1 januari 2022 när man permanentade tillfälliga tilläggsbelopp i vissa regioner. Under perioden den 1 juli 2022 till den 31 december 2022 höjdes

stödet för animalier genom att 50 miljoner kronor fördes till stödet i form av ett särskilt krisstöd. Den högre stödnivån till ägg gäller även under hela 2023.

När det gäller kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar infördes ett nytt avgiftssystem den 1 januari 2022. Syftet med det nya avgiftssystemet är att det ska bidra till konkurrenskraftiga villkor för den svenska livsmedelssektorn, underlätta småskalig slakt och ge incitament till en effektiv slakt och kontroll. Nedsättning av slakteriavgifter kan göras bl.a. för anläggningar med liten produktion och för regelefterlevnad.

Regeringen beslutade den 9 februari 2023 att en särskild utredare i skulle få i uppdrag att analysera hur de svenska djurskyddsbestämmelserna påverkar svenska livsmedelsproducenters konkurrenskraft i förhållande till livsmedelsproducenter i andra medlemsstater inom EU. Vidare ska utredaren undersöka möjliga åtgärder, inklusive regelförenklningar, för att med bibehållna högt ställda djurhållningskrav stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion. Utredaren ska också undersöka möjliga åtgärder för att stärka djurskyddet inom EU och globalt. Detta innebär bl.a. att utredaren med beaktande av de begränsningar som följer av EU-rätten och den gemensamma jordbrukspolitiken, ska analysera förutsättningar och åtgärder för att, med fördel genom den gemensamma jordbrukspolitiken, balansera konkurrensförutsättningarna för svenska livsmedelsproducenter med bibehållet högt ställda djurhållningskrav. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2024 (dir. 2023:19).

När det gäller ersättning för restaurering av överloppsbyggnader fanns det i landsbygdsprogrammet 2007–2013 en stödform som kallades regionalt prioriterade ersättningar. Det var olika ersättningar som länsstyrelsen betalade ut för att gynna insatser som var bra för natur och kultur samt rekreationsvärden inom länen och renskötselområdet. En av dessa ersättningar kunde användas för restaurering av överloppsbyggnader i odlingslandskapet. Dessa ersättningar fanns dock inte med i landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020. Huvudskälet till att de togs bort var, enligt uppgift från Näringsdepartementet, att administrationen var svårhanterlig i relation till den nytta stödet gjorde. I landsbygdsprogrammet fanns dock möjligheter till stöd för bevarande av överloppsbyggnader genom ett projektstöd för utveckling av natur- och kulturmiljöer. Stöd kunde ges för investeringar som bidrar till att bevara och restaurera natur- och kulturmiljöer i odlingslandskap och renskötselområden. Samlingar av hus och byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla och gör området mer tilltalande kunde också ingå. Det här stödet har förlängts och går att söka fram till den 31 december 2023.

Utskottets ställningstagande

Övergripande inriktning av den gemensamma jordbrukspolitiken

Utskottet välkomnar att överenskommelsen om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär ett ökat inflytande för medlemsstaterna att utforma politiken utifrån sin specifika situation. Utskottet anser även att EU:s

gemensamma jordbrukspolitik bör utformas så att den stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Utskottet bedömer att det behövs en fortsatt marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Utskottet vill framhålla att viktiga utgångspunkter för en framgångsrik gemensam jordbrukspolitik är förenklingar, lägre utgifter, avregleringar, rättvis konkurrens och en ökad ambition för miljön och klimatet.

Varje land har arbetat fram sin egen nationella plan, vilket innebär att åtgärder och insatser kan riktas till områden där de kan göra störst skillnad eller ge bäst effekt. Den svenska strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, som EU-kommissionen godkände i oktober 2022, omfattar stöd och ersättningar som motsvarar tidigare jordbrukarstöd, sektorsspecifika stöd och stöden och ersättningarna i det dåvarande landsbygdsprogrammet. Utskottet noterar att den strategiska planen ska bidra till att den nationella livsmedelsstrategins mål kan nås. En ökad livsmedelsproduktion i linje med strategin väntas leda till fler gröna jobb i livsmedelskedjan och bidra till en hållbar utveckling i hela landet. Utskottet välkomnar att planen innehåller ett förenklat stödsystem och höjda ambitioner inom miljö- och klimatområdet. Utskottet ser vidare positivt på att stöden styrs mer direkt till aktiva jordbrukare och att det blir ett större fokus på hållbarhet. Det är också positivt med satsningar på kunskap och innovation samt stöd till investeringar och stöd till unga jordbrukare. En ökad livsmedelsproduktion bidrar även till en ökad försörjningsförmåga.

Utskottet välkomnar att Jordbruksverkets förvaltningsanslag har förstärkts i budgeten för 2023 för att skapa förutsättningar att införa den nya reformen av jordbrukspolitiken och för uppbyggnad, förstärkning och administration av system för att säkerställa korrekta stödutbetalningar till jordbruket.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet 2022/23:843 (C) yrkandena 2 och 15, 2022/23:985 (SD) yrkandena 3, 4 och 44 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 53.

Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Med anledning av motionsyrkandena om olika stödformer vill utskottet peka på att det i den strategiska planen finns, som närmare beskrivs ovan, bl.a. ettåriga och fleråriga miljö- och klimatersättningar, t.ex. ersättning för ekologisk produktion, ersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar, ersättning för skyddszoner och skötsel av våtmarker. Stöd till kompetensutveckling finns också, bl.a. för temaområdet konkurrenskraft och djurvälstånd. Även investeringsstöd och startstöd för unga ingår i den strategiska planen. Den strategiska planen omfattar också vissa djurvälståndersättningar för får, suggor och mjölkkor. Miljöersättningen för vallodling som fanns i landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 kommer dock inte att ha

någon motsvarighet fr.o.m. 2023. Utskottet ser för närvarande inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av detta.

När det gäller oförutsedda händelser vid olika former av stöd inom den strategiska planen, som gör att stödmottagaren inte kan uppfylla villkoren för stödet, kan mottagaren ändå ha rätt till ersättningen enligt vad som beskrivits ovan. Utskottet ser positivt på att denna möjlighet finns.

Utskottet välkomnar att ett av målen för den nya gemensamma jordbrukspolitiken innefattar åtgärder för att främja jobb, tillväxt, jämställdhet, och kvinnors deltagande i jordbruket, social delaktighet och lokal utveckling på landsbygden.

Vissa av dagens stödformer kommer fr.o.m. 2023 att hanteras nationellt i stället för att ingå i den strategiska planen, bl.a. för att förenkla stödsystemen. Utskottet ser positivt på detta och noterar i sammanhanget att Naturvårdsverket har haft i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för bl.a. ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker. Naturvårdsverket föreslår i en delredovisning den 15 september 2022 att ersättningssystemet ska omfatta åtgärderna hamling, restaureringshamling, naturvårdsbränning av ljung och gräsmark, myrslätter samt restaurering av slätterängar och betesmarker. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2023.

Utskottet noterar att stödområdesindelningen för kompensationsstödet inom området för Norrlandsstödet har setts över, men att inga förändringar har gjorts av denna. Utskottet ser inget skäl att ifrågasätta bedömningarna i denna fråga.

Regeringen har beslutat att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera hur de svenska djurskyddsbestämmelserna påverkar de svenska livsmedelsproducenternas konkurrenskraft i förhållande till livsmedelsproducenter i andra medlemsstater inom EU. Utredaren ska med beaktande av de begränsningar som följer av EU-rätten och den gemensamma jordbrukspolitiken, analysera förutsättningar och åtgärder för att, med fördel genom den gemensamma jordbrukspolitiken, balansera konkurrensförutsättningarna för svenska livsmedelsproducenter med bibehållet högt ställda djurhållningskrav. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2024. Utskottet ser fram mot resultatet av utredningen.

Utskottet noterar att stöd kunde ges i det tidigare landsbygdsprogrammet för investeringar som bidrar till att bevara och restaurera natur- och kulturmiljöer i odlingslandskap och renkötselområden. I detta inkluderades samlingar av hus och byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla och gör området mer tilltalande. Stödet kan inte sökas efter den 31 december 2023 och finns inte med i den strategiska planen. Utskottet ser inte skäl att ta några initiativ med anledning av detta.

Mot bakgrund av det som anförts ovan finner utskottet inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2022/23:203 (C), 2022/23:843 (C) yrkandena 16, 17 och 23, 2022/23:906 (C) yrkande 36, 2022/23:982 (SD)

yrkande 4, 2022/23:985 (SD) yrkandena 5, 6, 19 och 23, 2022/23:990 (SD) yrkande 6 och 2022/23:1673 (C) yrkande 45. Motionerna avstyrks.

Konkurrenskraft och regelförenkling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konkurrenskraftigt lantbruk och regelförenkling.

Jämför reservation 7 (S), 8 (SD), 9 (C), 10 (SD), 11 (SD), 12 (SD) och 13 (C).

Motionerna

Ett konkurrenskraftigt lantbruk

I kommittémotion 2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26 anförs att jordbrukets förutsättningar måste förbättras. En starkare jordbruksnäring ger en större resursbas till landsbygden och ett lönsamt jordbruk är helt avgörande för vissa bygder, anser motionärerna.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 bör samtliga berörda myndigheter genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnära näringarna. Enligt yrkande 2 i motionen bör företrädare som förhandlar om regler på EU-nivå få instruktion att bedöma de positiva och negativa konsekvenserna för det svenska lantbruket av nya regler mycket tidigt i processen och verka för goda konkurrensförutsättningar för svenskt lantbruk. I yrkande 24 anför motionärerna att regeringen bör tillsätta en utredning om vad ett statligt lån för att överbrygga karenstiden för att få ut sin andel i en mejerikooperation skulle innebära för bl.a. konkurrensen, prissättningen, vinstfördelningen och lönsamheten i näringen. Motionärerna anför att det kan finnas ett intresse från vissa andelsägare i en mejerikooperation att ta ut sin andel för att investera i ett nytt mejeri och det måste finnas vägar som leder i motsatt riktning mot sammanslagningar och stordrift.

Enligt kommittémotion 2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att svensk animalieproduktion med en god djurhälsa bör bevaras och utvecklas. En förutsättning för ett varierande kulturlandskap och biologisk mångfald är ett livskraftigt lantbruk. Öppna och levande landskap kommer bara att finnas om det är hållbart att bedriva jordbruk och hålla djur, menar motionärerna.

Annie Löf m.fl. (C) framhåller i partimotion 2022/23:1672 yrkande 5 att det är viktigt att satsa på ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk som bidrar till en ökad matproduktion och en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning.

De gröna näringarna spelar en avgörande roll för jobben och tillväxten i hela landet.

I kommittémotion 2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2 anförs att det svenska jordbruket behöver rätt förutsättningar för att ställa om till en hållbar och konkurrenskraftig produktion. Ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk är viktigt ur många aspekter. Det skapar god och hälsosam mat, jobb och öppna landskap och spelar en viktig roll för livsmedelsberedskapen. Jordbruket är även viktigt för att klara klimatomställningen.

Motion 2022/23:1208 av Peter Ollén m.fl. (M) tar upp frågan om skänkt jordbruks produktionskraft (yrkande 1) och det skånska jordbruket och livsmedelsindustrin (yrkande 3). Motionären framhåller jordbrukets behov av lägre kostnader för sin produktion, enklare regler, minskad administrativ börda och marknader för att avsätta produkter.

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2022/23:1861 att Jordbruksverket ges i uppdrag att årligen redovisa en konkurrenskraftsjämförelse mellan svenskt lantbruk och lantbruket i övriga länder i Europa. Syftet skulle vara att följa utvecklingen för att se om svenskt lantbruk stärker sin konkurrenskraft och att matproduktionen verkligen ökar.

Regelförenkling

Daniel Bäckström m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2022/23:843 yrkande 9 att de gröna näringarnas kontakter med myndigheter bör underlättas genom ett förenklat uppgiftslämnande. Myndigheterna bör intensifiera sitt arbete för att digitalisera tillståndsprocesserna inom de gröna näringarna och underlätta för stödmottagarna genom en ökad samordning. I yrkande 10 poängteras vikten av att kontinuerligt arbeta för att förenkla regler för små eller nystartade livsmedelsföretag. På detta sätt är det möjligt att snabbare identifiera och åtgärda brister. Små livsmedelsföretag behöver också stöttning i form av rådgivning för att komma runt byråkratiska hinder när det gäller att starta och utveckla sin verksamhet. I motion 2022/23:636 av Anders W Jonsson (C) yrkande 1 framförs ett likalydande förslag.

Enligt partimotion 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 3 bör det göras en upprepning bland dyra, krångliga och innovationshämmande regelverk som begränsar delar av landsbygden.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 47 bör regeringen tillsätta en utredning som ska göra en bred genomlysning med syfte att förenkla regleringen av jordbruksverksamhet och skapa ökad rättssäkerhet för jordbrukare. Motionärerna menar att byråkratin måste minska och vardagen för lantbrukare underlättas. I yrkande 48 anförs motionärerna att samtliga berörda myndigheter bör ha ett förenklingsuppdrag och föreslå slopade regleringar på nationell nivå och EU-nivå. Enligt yrkande 51 bör man uppmuntra och underlätta kompetenshöjande specialisering av tillsynspersonal genom samarbete mellan kommuner. I yrkande 52 framhåller

motionärerna att regeringen bör säkerställa att alla myndigheter som prövar tillståndsansökningar och utövar tillsyn inom de areella näringarna noga följer förvaltningslagens bestämmelser och principer.

Enligt motion 2022/23:299 av Jan Ericson (M) behövs en översyn av hur regelverk kan förenklas för att gynna småskalig livsmedels- och djurproduktion.

Enligt motion 2022/23:1831 av Sten Bergheden (M) bör regelverket ses över för att öka förutsättningarna för den småskaliga djurhållningen på landsbygden. Motionären menar att regelverket upplevs som för byråkratiskt och det gör att många avstår från att skaffa djur eller ägna sig åt småskalig djurproduktion.

I motion 2022/23:1834 av Sten Bergheden (M) betonas att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel. Motionären menar att lantbrukare kan få ett straff för själva regelbrottet, men också en ytterligare bestraffning, genom att EU-stöden dras in.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Riksdagen godkände i juni 2017 regeringens mål för en svensk livsmedelsstrategi (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17: MJU23, rskr. 2016/17:338). Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

I samband med beslutet om livsmedelsstrategin riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att säkerställa generellt goda företagsvillkor i hela Sverige i enlighet med miljö- och jordbruksutskottets förslag (bet. 2016/17: MJU23 punkt 3, rskr. 2016/17:338):

Regelverk som angår företag i primär- och livsmedelsproduktionen är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Det medför att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för svenska företag i livsmedelskedjan. I fråga om konkurrenskraftiga regler och villkor vill utskottet därför poängtera vikten av att det finns goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Utskottet anser att nationella, mer långtgående regler alltid ska vara väl motiverade och prövas noga.

När det gäller utskottets tillkännagivande anförde regeringen i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) att den redan före riksdagens tillkännagivande vidtagit ett antal åtgärder som kan kopplas till området Regler och villkor. Regeringen hänvisade till Tillväxtverkets uppdrag att samordna förenklingsarbetet och löpande arbete med att skapa goda företagsvillkor. Inom ramen för livsmedelsstrategin har särskilda uppdrag i syfte att förenkla för företagen lämnats till Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Livsmedelsverket har t.ex. på regeringens uppdrag utvecklat stödet till livsmedelskontrollen. Vidare har Jordbruksverket haft i uppdrag att öka kvaliteten, likvärdigheten och effektiviteten i djurskyddskontrollen.

Regeringen framhöll att uppdragen att utveckla kontrollerna är långsiktiga och kommer att fortsätta och är viktiga för att skapa goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan.

I juli 2017 gav regeringen Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket i uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin utveckla digitala tjänster som bidrar till minskat och förenklat uppgiftslämnande samt guidning och service för företag i livsmedelskedjan. Myndigheterna fokuserade på att förenkla vissa särskilt svåra tillståndsprocesser för att utveckla ett skalbart system för samlat uppgiftslämnande. I december 2019 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att fortsätta utvecklingen av detta arbete inom ramen för e-tjänsten verksamt.se och projektet Serverat. Fokus ligger på företag inom hela livsmedelskedjan. Regeringen gav i december 2019 Tillväxtverket även i uppdrag att under perioden 2020–2025 löpande genomföra analyser av den samlade regelgivningen för livsmedelskedjan i syfte att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtmöjligheterna eller innovationsförmågan för företagen i livsmedelskedjan samt att identifiera eventuella brister i transparens och tillämpning av regelverken.

Regeringen angav i budgetpropositionen för 2021 att den ansåg att tillkännagivandet om goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan och om att nationella, mer långtgående regler alltid ska vara väl motiverade var slutbehandlat. Utskottet angav i betänkande 2020/21: MJU2 att det delade regeringens bedömning.

I samband med beslutet om livsmedelsstrategin tillkännagav riksdagen även för regeringen det som utskottet anförde om att myndigheter som arbetar med företag i livsmedelskedjan bör få ett främjandeuppdrag (bet. 2016/17: MJU23 punkt 8, rskr. 2016/17:338). Myndigheterna ska inte bara vara kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket tydligt bör framgå av regeringens regleringsbrev. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande.

I budgetpropositionen för 2021 framhöll regeringen att konkurrenskraft är ett område som flera myndigheter redan arbetar med. Av förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk framgår bl.a. att myndigheten ska arbeta för ett konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Av förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket framgår att myndigheten ska underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn. Båda myndigheterna ska även säkerställa att föreskrifter och vägledande dokument är utformade på ett kostnadseffektivt och förstärkt sätt.

Regeringen gav 2018 länsstyrelserna, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Verket för innovationssystem (Vinnova) och Tillväxtverket i uppdrag att redovisa sina bedömningar av

myndigheternas uppdrag i förhållande till livsmedelsstrategin. Myndigheternas redovisningar visade på att alla myndigheterna har ett flertal aktiviteter som främjar företagande kopplat till livsmedelsstrategin. I regleringsbrev för 2019 infördes ett återrapporteringskrav för länsstyrelserna, Tillväxtverket och Livsmedelsverket om hur myndighetens verksamhet bidrar till att uppfylla livsmedelsstrategins mål. Det visade på ett flertal olika aktiviteter, såsom konferenser, nätverksträffar och projektstöd till företag. I regleringsbrev för 2020 utökades återrapporteringskravet till att också omfatta Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Skrivningarna om livsmedelsstrategin finns även i regleringsbrev för 2023.

Livsmedelsverket har tagit fram ett flertal åtgärder för att göra det enklare att starta och driva livsmedelsföretag, bl.a. utveckling av digitala verktyg riktade till både inspektörer och företagare och en ökad samverkan kontrollmyndigheter emellan. Under 2019 påbörjade Livsmedelsverket ett tvåårigt internt företagsprojekt som syftar till att utveckla Livsmedelsverkets dialog med livsmedelsföretagen. Tillväxtverket har ett samordningsuppdrag för att stärka livsmedelsstrategins genomförande och Livsmedelsverkets uppdrag att vidareutveckla likvärdigheten i livsmedelskontrollen.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2021 att den anser att tillkännagivandet om främjandeuppdrag är slutbehandlat. I betänkande 2020/21:MJU2 angav utskottet att det delade regeringens bedömning.

I den första handlingsplanen för livsmedelsstrategin fanns ett stort antal insatser inom området Regler och villkor. Regeringen fattade i december 2019 beslut om del 2 av handlingsplanen för livsmedelsstrategin, som innehöll satsningar på 122 miljoner kronor årligen fram t.o.m. 2025, och ytterligare satsningar på totalt 114 miljoner kronor under 2020. Handlingsplanen består av ett antal olika åtgärder som ska bidra till att nå livsmedelsstrategins övergripande mål under 2020–2025. Inom området Regler och villkor finns flera långsiktiga satsningar. Bland annat ska den samlade regelgivningen för livsmedelskedjan analyseras för att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtmöjligheterna eller innovationsförmågan för företagen i livsmedelskedjan. Analyserna ska även identifiera eventuella brister i transparens och tillämpning av regelverken.

Den 21 januari 2021 beslutade regeringen att följa upp del 2 av livsmedelsstrategins långsiktiga handlingsplan med ytterligare åtgärder för att stärka arbetet med att nå det övergripande målet med strategin. De samlade åtgärderna utgör tillsammans en ny handlingsplan, handlingsplan del 3. De två pågående handlingsplanerna innefattar insatser fram t.o.m. 2025 om cirka 200 miljoner kronor årligen och innehåller bl.a. satsningar på de tre fokusområdena Kunskap och innovation, Konsument och marknad samt Regler och villkor.

Handlingsplan del 3 består bl.a. av ett s.k. förenklingspaket. Regeringen anför att svenska livsmedelsproducenter verkar på en marknad som är utsatt för hård konkurrens, både nationellt och globalt. Livsmedelsproduktionen berörs av många olika regler och villkor som styr produktionen. Regeringen framhåller att utformningen av regler och villkor därför i stor utsträckning

påverkar förutsättningarna för att starta, driva och utveckla företag i livsmedelskedjan. Att förenkla efterlevnaden av regler bidrar till att sektorn kan utvecklas och bli mer lönsam och till att stärka konkurrenskraften för företagen. Förenklingspaketet ska utgå från företagets vardag och verkliga behov så att tillväxten inom hela livsmedelskedjan kan öka. I budgetpropositionen för 2021 aviserade regeringen en satsning på inledningsvis 19 miljoner kronor per år 2021–2023 för genomförandet av förenklingspaketet. Regeringen tillförde därefter 16 miljoner kronor årligen 2024–2025 och 11 miljoner kronor per år från och med 2026. Inom ramen för paketet har det beslutats om flera uppdrag.

Den 25 januari 2021 gav regeringen Tillväxtverket i uppdrag att ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag och andra verksamhetsutövare inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och på det sättet ge förutsättningar för en effektiv och snabb ärendehandläggning. Tillväxtverket ska genomföra uppdraget i samråd med Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. En redovisning av uppdragets genomförande ska lämnas till regeringen senast den 28 februari varje år fr.o.m. 2022. En slutredovisning av uppdraget ska lämnas till regeringen senast den 28 februari 2026.

Regeringen har därutöver inom ramen för förenklingspaketet gett Livsmedelsverket i uppdrag att öka likvärdigheten i livsmedelskontrollen i hela landet (Livsmedelsverkets regleringsbrev för 2021). I uppdraget ingår att förenkla och underlätta för företagen så att kontrollerna effektiviseras, företagets avgifter minskar och företagets tid och resurser sparas. Här ska ingå utveckling av samråd och samverkan med bl.a. livsmedelskedjans näringslivsorganisationer samt fortsatt arbete för ett mer ändamålsenligt regelverk, bl.a. genom att tillsammans med företrädare för livsmedelsföretag utvärdera vilka vardagssvårigheter de ser behov av mer flexibla lösningar för. Vidare ska projektet God kontrollsed genomföras, en organisation som möjliggör minskad offentlig kontroll av tredjepartscertifierade företag ska byggas upp och upprätthållas och ytterligare satsningar ska också göras för kontroll på distans. En redovisning av bl.a. uppdragets genomförande ska lämnas till regeringen och Tillväxtverket senast den 28 februari varje år fr.o.m. 2022. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2027.

Med anledning av handlingsplanen har även ett uppdrag lämnats till Länsstyrelsen Jämtland att driva ett nationellt centrum för mathantverk och småskalig livsmedelsproduktion. Uppdragets syfte är att utveckla och bevara kunskapen inom mathantverk samt att främja småskaligt livsmedelsföretagande och småskalig livsmedelsproduktion. En redovisning av uppdragets genomförande ska lämnas till regeringen och Tillväxtverket senast den 28 februari varje år fr.o.m. 2022. En slutredovisning av uppdraget ska göras senast den 28 februari 2024.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet har frågan om att utreda statliga lån till andelsägare i mejerier inte varit föremål för några närmare överväganden.

Regeringen gav den 19 januari 2023 Jordbruksverket i uppdrag att utbetala medel till Research Institutes of Sweden AB (Rise) för inrättandet av ett kunskapsnav för kunskapsutveckling och kunskapsspridning. Syftet är att stärka konkurrenskraften inom svensk animalieproduktion för livsmedel och bidra till att sårbarheten i svensk livsmedelsproduktion minskar. Regeringen har avsatt 100 miljoner kronor för detta under perioden 2023–2027. Regeringen anför att konkurrenskraften för svenska djurbönder och animalieproducenter behöver stärkas och den svenska produktionskapaciteten öka. Satsningen är en del av livsmedelsstrategins målsättning om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja. Jordbruksverket ska senast den 28 februari årligen med början 2024 lämna en skriftlig delredovisning till Regeringskansliet för föregående kalenderår.

Tillsyn enligt miljöbalken utförs av ett stort antal myndigheter. I miljötillsynsförordningen (2011:13) regleras vilken myndighet som har ansvar för tillsynen. Huvuddelen av miljöbalkstillsynen utförs av kommunerna och länsstyrelserna. I regeringens proposition Förbättrad tillsyn på miljöområdet (prop. 2019/20:137) föreslogs bl.a. ett antal nya bestämmelser som syftar till att effektivisera och förtydliga tillsynen enligt miljöbalken (bet. 2019/20: MJU19, rskr. 2019/20:337).

När det gäller förenkling av EU-regler har förhandlingar om EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) för budgetperioden 2021–2027 haft fokus på förslaget till en ny genomförandemodell, vilket innebär en övergång till ett mer resultatorienterat genomförande av politiken, och på den s.k. gröna arkitekturen, dvs. de åtgärder som föreslås för att uppfylla en högre miljö- och klimatambition. Regeringen arbetade i reformförhandlingarna för en fortsatt marknadsorientering av GJP, enklare regler, lika konkurrensvillkor, ökad konkurrenskraft och en högre ambition när det gäller miljö, klimat och djurvälstånd. Sverige fick gehör för flera frågor, bl.a. när det gäller den s.k. gröna arkitekturen. Sverige har därutöver agerat motkraft till medlemsstater som önskar en mindre marknadsorienterad GJP.

Genom beslutet om slutligt förslag till strategisk plan för GJP 2023–2027, togs ett steg mot att förenkla jordbrukspolitiken. Detta sker bl.a. genom att det kommer att bli färre stöd och stödvillkor för jordbrukarna att tillämpa. Överlappningar mellan olika stödssystem med snarlika syften har åtgärdats. Förenklingar för jordbrukarna är t.ex. att stödrätter och femåriga miljöåtaganden avskaffas samt att gemensamma stödnivåer i hela landet införs. Utformning av stöd och ersättningar i den svenska strategiska planen inför den nya reformperioden för EU:s jordbrukspolitik har ett tydligt fokus på ett hållbart och konkurrenskraftigt svenskt jordbruk och en hållbar matproduktion i hela landet.

Landsbygdsminister Peter Kullgren anförde den 6 december 2022 i en interpellationsdebatt bl.a. följande (ip. 2022/23:27):

Avslutningsvis konstaterar jag också att företagare i livsmedelskedjan upplever ett regelkrångel. Det måste bli lättare. Jag vill därför lyfta fram fyra områden som jag nu ska jobba vidare med för att säkerställa den

svenska konkurrenskraften: ökad livsmedelsexport, ökad innovationskraft, stärkt kompetensförsörjning och ökad regelförenkling.

Regeringen har påbörjat ett arbete med en uppdatering av livsmedelsstrategin. Ambitionen är att skapa förutsättningar för aktörer i kedjan att stärka sin konkurrenskraft, bidra till ökad hållbarhet, främjandet av svenskproducerade varor, öka den totala livsmedelsproduktionen och även att minska Sveriges sårbarhet vid eventuella kriser.

Som nämnts tidigare beslutade regeringen den 9 februari 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera hur de svenska djurskyddsbestämmelserna påverkar svenska livsmedelsproducenters konkurrenskraft i förhållande till livsmedelsproducenter i andra medlemsstater inom EU (dir. 2023:19). Utredaren ska bl.a. undersöka möjliga åtgärder, inklusive regelförenklingar, för att med bibehållna högt ställda djurhållningskrav stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2024.

Utskottets ställningstagande

Ett konkurrenskraftigt lantbruk

Utskottet vill poängtera vikten av att det finns goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Utskottet anser att nationella, mer långtgående regler, alltid ska vara väl motiverade och prövas noga. Som framgår av redovisningen ovan arbetar flera myndigheter med att stärka konkurrenskraften i livsmedelssektorn. Även de insatser som görs för att underlätta för småskaligt livsmedelsföretagande och småskalig livsmedelsproduktion är av stor vikt i detta sammanhang. Regeringen har påbörjat ett arbete med en uppdatering av livsmedelsstrategin, bl.a. för att stärka konkurrenskraften för aktörer i livsmedelskedjan.

Regelförenkling

Utskottet anser att regler behövs inom livsmedelssektorn för att skydda miljön, konsumentintressen samt djur- och folkhälsa. Ett sådant regelverk får dock inte skapa onödiga hinder som begränsar konkurrenskraften. Utskottet noterar att det sedan tidigare pågår ett arbete med regelförenkling och välkomnar förenklingspaketet inom ramen för livsmedelsstrategins långsiktiga handlingsplan del 3. Utskottet ser även positivt på ambitionerna vad gäller regelförenkling för den nya programperioden inom den gemensamma jordbrukspolitiken. I och med proposition 2019/20:137 genomfördes ett antal nya bestämmelser som syftar till att effektivisera och förtydliga tillsynen enligt miljöbalken.

Sammanfattande bedömning

Med hänsyn till det omfattande arbete som pågår när det gäller frågor om konkurrenskraft och regelförenkling finner utskottet inte skäl att vidta någon

åtgärd med anledning av de motionsförslag som rör dessa områden. Utskottet ser inte heller skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionsförslaget om att utreda frågan om statliga lån för andelsägare i mejerier. Därmed avstyrks motionerna 2022/23:299 (M), 2022/23:636 (C) yrkande 1, 2022/23:843 (C) yrkandena 9 och 10, 2022/23:937 (SD) yrkande 26, 2022/23:985 (SD) yrkandena 1, 2, 24, 47, 48, 51 och 52, 2022/23:997 (SD) yrkande 1, 2022/23:1208 (M) yrkandena 1 och 3, 2022/23:1672 (C) yrkandena 3 och 5, 2022/23:1831 (M), 2022/23:1834 (M), 2022/23:1861 (M) och 2022/23:2072 (S) yrkande 2.

Livsmedelsstrategin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att uppdatera livsmedelsstrategin, bl.a. när det gäller försörjningstrygghet, klimatanpassning och växtbaserade livsmedel.

Jämför reservation 14 (S, C) och 15 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 1 anförs att försörjningstrygghet under kris och krig bör lyftas fram som ett strategiskt område i en uppdaterad livsmedelsstrategi. I en kris- eller krigssituation räcker det inte att producera mycket mat, om vi samtidigt inte kan säkra jordbrukets transporter, insatsvaror och kompetens.

Enligt kommittémotion 2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 3 bör livsmedelsstrategin på längre sikt uppdateras med satsningar på nya områden som är inriktade på livsmedelssektorns behov. I yrkande 4 framhålls att livsmedelsstrategin bör uppdateras i samarbete med relevanta aktörer. Motionärerna menar att en rejäl kraftsamling behövs, bl.a. för att kunna leda den hållbara utvecklingen på ett lönsamt sätt och stärka konkurrenskraften på lång sikt. Livsmedelsstrategin behöver också uppdateras för att vara relevant med tanke på det säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 24 anser motionärerna att klimatanpassning bör inkluderas i Sveriges livsmedelsstrategi.

Enligt kommittémotion 2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 20 bör försörjningstrygghet under kris och krig lyftas fram som ett strategiskt område i en uppdaterad livsmedelsstrategi. Svenskt jordbruk, och därmed primärproduktionen, är viktigt för vårt lands totalförsvar. Livsmedelsförsörjningen är viktig i händelse av fredstida kriser såsom avspärningar och blockader.

I motion 2022/23:1790 av Ulrika Heindorff (M) anförs att regeringen bör se över möjligheten att förstärka livsmedelsstrategin så att den inkluderar hur

Sverige kan bli världsledande på forskning, utveckling, produktion och export av vegetariska och veganska livsmedel.

Sten Bergheden (M) tar i motion 2022/23:1833 upp frågan om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och att en uppföljning av målen bör genomföras.

Motion 2022/23:1946 av Sten Bergheden (M) lyfter upp frågan om att berörda myndigheter ska beakta livsmedelsstrategins mål. En av åtgärderna för att lyckas med livsmedelsstrategin bör vara att Sveriges myndigheter och verk får ett ännu tydligare uppdrag att hjälpa till att öka produktionen och därmed uppfylla andemeningen i livsmedelsstrategin.

I motion 2022/23:1952 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 begärs att en tydlig strategi för ökad produktion av svensk mat tas fram. Sverige har stora förutsättningar och möjligheter att producera mycket mer mat och detta måste utnyttjas bättre.

Motion 2022/23:221 av Mikael Larsson (C) tar upp frågan om en uppdaterad livsmedelsstrategi. Motionären anför att regeringen snarast bör påbörja ett starkare och större uppdateringsarbete med livsmedelsstrategin så att den utformas efter dagens situation. Med oroligheter i vår omvärld är det just nu extra viktigt att vi får en livsmedelsstrategi som verkligen stärker svensk matproduktion.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Den nationella livsmedelsstrategin med sikte på 2030 är den första svenska livsmedelsstrategin som omfattar hela livsmedelskedjan. En långsiktig strategi ska bidra till att potentialen för hela livsmedelskedjan nyttjas fullt ut. Det innebär en ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och ge konsumenter, oavsett bakgrund, bättre förutsättningar att göra medvetna val (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17: MJU23, rskr. 2016/17:338).

I livsmedelsstrategin presenteras en vision, ett övergripande mål samt mål för strategins tre strategiska områden. Visionen uttrycker att den svenska livsmedelskedjan 2030 är globalt konkurrenskraftig, innovativ, hållbar och attraktiv att verka inom. Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska. De tre strategiska områdena omfattar Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. I olika handlingsplaner till strategin anges konkreta insatser för att uppnå strategins målsättningar i form av åtgärder och uppdrag. Det har fattats beslut om tre handlingsplaner. För insatser direkt relaterade till arbetet med livsmedelsstrategin avsattes medel i

statsbudgeten för åtgärder i handlingsplan del 1 t.o.m. 2019. Utöver dessa medel öronmärktes medel för arbetet med genomförandet av livsmedelsstrategin inom ramen för landsbygdsprogrammet under åren 2014–2020. Livsmedelsstrategins handlingsplan del 2 består av ett antal olika åtgärder som ska bidra till att nå livsmedelsstrategins övergripande mål under åren 2020–2025. En av satsningarna innebär att en samordning av livsmedelsstrategin ska göras för att stärka genomförandet av livsmedelsstrategin och verka för att livsmedelsstrategins mål uppnås. I åtgärden ingår att samordna och främja samverkan mellan alla aktörer i livsmedelskedjan, både inom näringsliv och myndigheter, på nationell och regional nivå, samt att kommunicera livsmedelsstrategins mål och resultat samt föreslå eventuella justeringar.

Jordbruksverket har i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter göra en årlig uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin.

När det gäller försörjningstrygghet anfördes i propositionen om livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) att ökad livsmedelsproduktion i Sverige leder till bättre förutsättningar för en god nationell försörjningsberedskap. Sveriges självförsörjningsgrad har betydelse för vår försörjningsförmåga i såväl kris som under höjd beredskap och krig, men många andra faktorer är av väl så stor betydelse. Bland annat krävs en fungerande marknad för insatsvaror, transporter, datasystem och lagerhållning i detalj- och grossisthandelsled. Hela livsmedelskedjan bör vara så robust att även allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället. Detta kräver i sin tur en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning.

När det gäller frågan om en robust livsmedelsproduktion kan nämnas att utskottet under förra mandatperioden genomförde en fördjupad uppföljning av lantbrukets sårbarhet. (Lantbrukets sårbarhet – en uppföljning, 2020/21:RFR7). I uppföljningen lyfts många faktorer fram som betydelsefulla för att minska sårbarheten. Exempel på övergripande faktorer som framkommit är ökad lönsamhet och konkurrenskraft, klimatanpassningsåtgärder, säkrad tillgång till insatsmedel, ökad tillgång till personal samt samarbete. Uppföljningen innehåller även en sammanställning av forskningsartiklar som främst redogör för sårbarhetsfaktorer för ett hållbart lantbruk och en stabil livsmedelsproduktion. Bland forskningsprojekten är framför allt förebyggandet och hanteringen av framtida utmaningar för lantbruk relaterat till klimatförändringar i fokus samt teknisk utveckling för att effektivisera livsmedelsproduktionen. När det gäller innovationer och ny teknik framförs i rapporten att det kan underlätta att göra rätt insats vid rätt tidpunkt med ökad användning av ny teknik och digitalisering. Innovationer och ny teknik kan också användas för att ta bort och förenkla arbetsmoment. Samtidigt ökar behovet av servicetekniker och reservdelar vid ökad användning av teknik, vilket i sig ökar sårbarheten. Lantbrukarna behöver också lära sig att ta till sig den nya tekniken. Av uppföljningen framgår att det pågår forskning t.ex. för att ta fram bättre jordbrukstekniker för att anpassa

jordbruket till klimatförändringar och för att minska risken för övergödning. I rapporten framhålls att det är viktigt med robusthet i utvecklingen av ny teknik och innovationer samt att innovationer och teknik kan vara en del av lösningen för att minska lantbrukets sårbarhet.

Regeringen gav i december 2022 Livsmedelsverket, Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) i uppdrag att fortsätta det arbete som inleddes 2021 för att, inom ramen för det civila försvaret, bygga upp en livsmedelsberedskap. Bland åtgärderna ingår bl.a. att identifiera samhällsviktig verksamhet i livsmedelskedjan som är nödvändig för totalförsvaret, analys av livsmedelskedjans beroenden och sårbarheter och hur livsmedelsflödena i landet ser ut. Företagens förmåga att kunna leverera varor och tjänster under höjd beredskap ska också kartläggas. Stödet till kommuner och regioner för att öka förmågan till livsmedelsförsörjning inom deras verksamhetsansvar ska utvecklas.

I den europeiska gröna given anges hur Europa ska bli den första klimatneutrala världsdelen 2050. Den s.k. från jord till bord-strategin (COM(2020) 381) är en central del av den gröna given. Syftet med strategin är att göra EU:s livsmedelssystem till en global standard för hållbarhet. En handlingsplan medföljer strategin där kommissionen avser att se över relevant lagstiftning och vid behov föreslå ny lagstiftning, och där den gemensamma jordbrukspolitiken, den gemensamma fiskeripolitiken, internationella standarder, privata certifieringar och märkningar är viktiga verktyg. Strategin överlappar också i viss mån strategin för biologisk mångfald. Kommissionen kommer att se över strategin från jord till bord senast i mitten av 2023 för att bedöma om de vidtagna åtgärderna är tillräckliga för att uppnå målen eller om det krävs ytterligare åtgärder. Den 19 oktober 2020 godkände rådet slutsatser om strategin från jord till bord (12099/20). I en bilaga till COM(2020) 381 finns en handlingsplan med de åtgärder som planeras inom ramen för strategin, bl.a. revidering av vissa förordningar och direktiv.

EU:s nya jordbrukspolitik ska ge medlemsländerna bättre möjlighet att hantera de utmaningar som livsmedelssektorn och landsbygden står inför, som klimatförändringar, hotad biologisk mångfald samt företagens lönsamhet och konkurrenskraft. Samtidigt ska länderna kunna fortsätta att stödja lantbrukare på ett sätt som bidrar till ett hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk. Den nya jordbrukspolitiken har mål som alla medlemsländer i EU ska arbeta utifrån. Den strategiska planen ska bl.a. främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som garanterar livsmedelsförsörjningen och stödja miljövärd och klimatåtgärder och bidra till EU:s mål om miljö och klimat. I Sveriges strategiska plan för 2023–2027 finns flera stöd till jordbruket som är inriktade på att minska miljö- och klimatpåverkan, bl.a. de ettåriga och fleråriga miljö- och klimat-ersättningarna.

När det gäller frågan om växtbaserad livsmedelsproduktion anför regeringen i livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17: MJU23, rskr. 2016/17:338) att den positiva utvecklingen för den svenska

vegetabilieproduktionen bör fortsätta. Det ligger i linje med en ökad hållbar livsmedelskonsumtion. Regeringen bedömer att Sverige kan ha högre ambitioner för den redan framgångsrika produktionen av vegetabilier, t.ex. spannmål och raps. Det finns potential att öka produktionen ytterligare eftersom konkurrenskraften är hög. Vidare bedömer regeringen att en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige förutsätter tillgång till lämpliga växtsorter i hela landet. Nya tekniska metoder och innovationer bör utnyttjas för att säkerställa tillgång till lokala och regionala sorter samt för att bidra till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser och till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat. Det är enligt strategin viktigt att tillräckliga växtförädlingsinsatser kommer till stånd för att öka tillväxten.

När det gäller utveckling av vegetariska och veganska livsmedel kan vidare noteras att flera projekt har genomförts inom Rise. Rise är ett oberoende statligt forskningsinstitut som erbjuder expertis och test- och demonstrationsmiljöer för framtidssäkra teknologier, produkter och tjänster. Rise har bl.a. genomfört projektet Megalegumes – Svenska proteingrödor som industriråvara, med målet att möjliggöra för svenskt jordbruk att långsiktigt och storskaligt producera växtbaserad proteinråvara baserad på fababöna och sötlupin till i första hand svensk och i andra hand internationell livsmedelsindustri. Projektet Give peas a chance – nya produkter och marknader för den svenska ärtan syftade till att ta fram en helt ny produktkategori av vegetariska livsmedel från svenska ärtor och samtidigt utveckla svensk ärtodling till att producera en råvara med optimala egenskaper för detta ändamål. Slutligen kan noteras att det vid Rise 2019 inleddes ett projekt med målet att utveckla nya funktionella livsmedels ingredienser och produkter från svenska rotfrukter som är klimatsmarta och underutnyttjade.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) anför regeringen att livsmedelsföretagen verkar på en global marknad. En väl fungerande marknad med effektiv och rättvis konkurrens leder till mer konkurrenskraftiga företag som i sin tur har större möjlighet att växa, både nationellt och internationellt. En ökad livsmedellexport är ett viktigt verktyg för att öka den svenska livsmedelsproduktionen och skapa fler jobb. Därför fortsätter regeringen att arbeta för att öka den svenska livsmedelsexporten inom ramen för livsmedelsstrategins handlingsplaner.

Regeringen har även påbörjat ett arbete med en uppdatering av livsmedelsstrategin. Den 7 februari 2023 stod landsbygdsminister Peter Kullgren värd för en kickoff för Livsmedelsstrategi 2.0. Företrädare för livsmedelskedjans alla delar deltog. Landsbygdsministern har uttalat att livsmedelsstrategin 2.0 ska göra ett tydligt avtryck i hela livsmedelskedjan. Den ska skapa förutsättningar för aktörer i kedjan att stärka sin konkurrenskraft, bidra till ökad hållbarhet, främjandet av svenskproducerade varor, öka den totala livsmedelsproduktionen och även minska Sveriges sårbarhet vid eventuella kriser.

Utskottets ställningstagande

Redan i propositionen om livsmedelsstrategin anfördes att ökad livsmedelsproduktion i Sverige leder till bättre förutsättningar för en god nationell försörjningsberedskap och att hela livsmedelskedjan bör vara så robust att även allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället. Sedan dess har händelser i omvärlden gjort dessa frågor än mer aktuella. Utskottet välkomnar därför att regeringen i december 2022 gav Livsmedelsverket, Jordbruksverket och SVA i uppdrag att fortsätta det arbete som inleddes 2021 för att, inom ramen för det civila försvaret, bygga upp en livsmedelsberedskap.

Inom EU pågår ett arbete med att bl.a. göra EU:s livsmedelssystem mer hållbart. EU:s nya jordbrukspolitik ska ge medlemsländerna bättre möjlighet att hantera de utmaningar som livsmedelssektorn och landsbygderna står inför, som klimatförändringar, hotad biologisk mångfald samt företagens lönsamhet och konkurrenskraft. Syftet med EU:s s.k. från jord till bord-strategi är att göra EU:s livsmedelssystem till en global standard för hållbarhet.

När det gäller frågan om växtbaserad livsmedelsproduktion framgår av livsmedelsstrategin att den positiva utvecklingen för den svenska vegetabilieproduktionen bör fortsätta. Utskottet noterar vidare att flera projekt har genomförts inom Rise om utveckling av vegetariska och veganska livsmedel.

Regeringen har påbörjat ett arbete med en uppdatering av livsmedelsstrategin. Regeringen har anført att den uppdaterade strategin ska göra ett tydligt avtryck i hela livsmedelskedjan. Den ska skapa förutsättningar för aktörer i kedjan att stärka sin konkurrenskraft, bidra till ökad hållbarhet, främjandet av svenskproducerade varor, öka den totala livsmedelsproduktionen och minska Sveriges sårbarhet vid eventuella kriser. Utskottet följer detta arbete med stort intresse.

I avvaktan på det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2022/23:221 (C), 2022/23:843 (C) yrkande 1, 2022/23:851 (C) yrkande 20, 2022/23:1790 (M), 2022/23:1833 (M), 2022/23:1946 (M), 2022/23:1952 (M) yrkande 1, 2022/23:2072 (S) yrkandena 3 och 4 samt 2022/23:2190 (C) yrkande 24 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Ekologisk produktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om mål för ekologisk produktion och om stöd för denna produktion.

Jämför reservation 16 (SD), 17 (MP), 18 (SD) och 19 (MP).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25 bör svensk livsmedelsproduktion styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. I kommittémotion 2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) framställs ett likalydande förslag (yrkande 20). Motionärerna anser att den ekologiska produktionen bör stödjas för att utvecklas mot högre produktivitet, ökad miljönytta och ökad effektivitet. I yrkande 26 i motion 2022/23:985 anför motionärerna att regeringen ska verka för att den ekologiska produktionens miljönytta och produktivitet ökar. Enligt yrkande 27 i motionen bör nya koncept inom jordbruket utvecklas, exempelvis mellanformer mellan konventionellt och ekologiskt jordbruk. Det är effekterna på lantbrukets och samhällets olika värden som bör styra utvecklingen.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 54 anför motionärerna att ett riksdagsbundet mål bör antas om att minst 50 procent av jordbruksmarken ska vara ekologisk till 2030 och att offentlig sektor bör nå minst 75 procent upphandlad ekologisk mat till samma år. Omställningen till ekologiskt jordbruk behöver påskyndas.

Enligt kommittémotion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 19 bör den ekologiska produktionen av livsmedel öka för att uppnå en hållbar livsmedelsproduktion som inte belastar de ekologiska systemen.

Mats Green (M) tar i motion 2022/23:452 upp en fråga om ekologisk odlings avkastningsförmåga och vilka konsekvenser det får för klimat, miljö, nationell säkerhet och en globalt växande befolkning (yrkande 1). Motionären anser att regeringen när det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning och slutsatser från regeringens expertmyndigheter (yrkande 2). Motionären anser att det är viktigt att politiken är öppen för en mångfald av lösningar som är av godo för det svenska jordbrukets tillväxtkraft.

Sten Bergheden (M) anför i motion 2022/23:1857 att regeringen bör se över om Sverige ska avskaffa det särskilda produktionsmålet för ekologisk odling. All livsmedelsproduktion bör samlas under samma mål, nämligen att öka svensk matproduktion, och sedan är det upp till konsumenten att avgöra vilket livsmedel man väljer i butiken.

Kompletterande uppgifter

I livsmedelsstrategin finns ett inriktningsmål om att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030 (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Den 15 juni 2017 gav regeringen ett uppdrag till Statens jordbruksverk att inrätta en samordningsfunktion för ekologiska livsmedel. Som framgår ovan har regeringen påbörjat ett arbete med en uppdatering av livsmedelsstrategin.

Jordbruksverket får enligt sitt regleringsbrev för 2023 använda 25 miljoner kronor för att vidta fortsatta åtgärder i enlighet med uppdrag att, inom ramen för livsmedelsstrategin, vidta åtgärder för främjande av produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel (N2018/02711) inklusive Jordbruksverkets samordningsfunktion för ekologiska livsmedel.

I den svenska strategiska planen som beskriver Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 framhålls att ekologisk produktion bl.a. minskar riskerna för läckage av växtskyddsmedel, dels genom en varierad växtföljd och odlingsmetoder som förebygger problem med växtskadegörare, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen. Vidare framgår att de senaste årens väderlek har uppmärksammat behovet av att vårda odlingsmarken som produktionsresurs, ha en effektiv vattenhushållning och utveckla och använda odlings- och produktionsmetoder som ger en förbättrad markbördighet. Inom ekologisk produktion är växtföljderna varierade med en högre andel vall i växtföljden, och man använder organiska gödselmedel. Det ger positiva effekter för markens långsiktiga produktionsförmåga, främst genom effekten på markstrukturer och mullhalt. Ekologisk produktion ger enligt den strategiska planen även positiva effekter för den biologiska mångfalden, dels genom en varierad växtföljd, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen.

Lantbrukare som har certifierad ekologisk växtodling eller djurhållning kan få ersättning för ekologisk produktion inom ramen för den strategiska planen. Det finns även ett stöd för att ställa om till ekologisk produktion. Ersättningen ska bidra till att öka den ekologiska produktionen. Inom ramen för handlingsplanen finns också ett stöd för kompetensutveckling. Syftet är att öka kompetensen hos verksamma på landsbygden. Stödet ska bidra till en hållbar ekonomisk, miljömässig och social utveckling. Stödet fokuserar på tre temaområden, bl.a. området miljö och klimat.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om mål för ekologisk produktion kan utskottet konstatera att det i livsmedelsstrategin finns ett inriktningsmål om att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030. Utskottet ser för närvarande inte

behov av att ändra denna ordning. Jordbruksverket får enligt regleringsbrevet för 2023 använda 25 miljoner kronor för att inom ramen för livsmedelsstrategin vidta åtgärder för främjande av produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel och för Jordbruksverkets samordningsfunktion för ekologiska livsmedel.

Som framgår av tidigare avsnitt har regeringen nu påbörjat ett arbete med en uppdatering av livsmedelsstrategin, vilket utskottet ser positivt på. Ambitionen med detta arbete är att skapa förutsättningar för aktörer i kedjan att stärka sin konkurrenskraft, bidra till ökad hållbarhet, främjandet av svenskproducerade varor, öka den totala livsmedelsproduktionen och även att minska Sveriges sårbarhet vid eventuella kriser. När det gäller frågan om att stödja ekologisk produktion vill utskottet även framhålla att lantbrukare som har certifierad ekologisk växtodling eller djurhållning kan få ersättning för ekologisk produktion inom ramen för den svenska strategiska planen för 2023–2027. I planen finns även ett stöd för att ställa om till ekologisk produktion.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2022/23:452 (M) yrkandena 1 och 2, 2022/23:970 (SD) yrkande 20, 2022/23:985 (SD) yrkandena 25–27, 2022/23:2262 (MP) yrkande 19, 2022/23:1857 (M) och 2022/23:2110 (MP) yrkande 54 kan lämnas utan vidare åtgärd. Därmed avstyrks motionerna.

Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om jordbrukets klimatarbete och klimatanpassning samt om näringsläckage från jordbruksmark.

Jämför reservation 20 (C), 21 (SD), 22 (MP), 23 (SD) och 24 (C).

Motionerna

Jordbrukets klimatfrågor

Enligt kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20 bör möjligheterna att öka de offentliga insatserna för jordbrukets klimatanpassning ses över. Inom ramen för den strategiska planen för 2023–2027 finns förutsättningar att finansiera insatser, såsom anläggande och skötsel av våtmarker och bevattningsdammar samt täckdikning och dränering. Även rådgivningen som rör jordbrukets klimatanpassning kan utvecklas genom den strategiska planen.

I kommittémotion 2022/23:998 Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23 anförs att målet inom jordbrukssektorn i klimatarbetet i första hand bör utgå från att öka svensk konkurrenskraft. Det svenska jordbruket är ledande när det

gäller låga växthusgasutsläpp, och därför bidrar ökad svensk livsmedelsförsörjning positivt till arbetet med att minska utsläppen på global nivå.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 42 anför motionärerna att ett styrmedel bör införas för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder, för att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land. Enligt yrkande 49 bör man höja miljöersättningarna för att främja odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser. Yrkande 50 tar upp frågan om att verka för ökad rådgivning inom lantbruket för utveckling och användning av brukningsmetoder som ökar jordbruksmarkens kolbindning.

Enligt 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66 bör åtgärder vidtas för att öka kolinlagringen i jordbruksmarker och stoppa förlusten av åkermark. Motionärerna vill öka tillgången till rådgivning och ekonomiska stöd som gynnar ökad kolinlagring i jordbruksmark.

Näringsläckage

Några motioner tar upp frågor om näringsläckage. Enligt kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 3 bör nya metoder och användningen av ny teknik stöttas för en effektivare gödselanvändning. Rådgivningskampanjer som Greppa näringen måste fortsätta och fler jordbrukare behöver nås av den senaste kunskapen och tekniken inom området, bl.a. precisionsodling.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55 bör en översyn av reglerna för spridning och hantering av stallgödsel göras. Det är angeläget att lätta upp regelverket för när gödseln tillåts att spridas i fall då det obetydligt påverkar näringsläckaget till vattendrag eller vid särskilda situationer.

Kompletterande uppgifter

Jordbrukets klimatfrågor

Enligt uppgift från Naturvårdsverket har nettoutsläppen av växthusgaser från åkermarken i genomsnitt varit drygt 4 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år under perioden 1990–2020. Variationerna följer främst variationen i upptag och utsläpp av kol i mineraljord. Utsläppen från mineraljorden var i snitt knappt 1 miljon ton koldioxidekvivalenter under nästan hela perioden, men de sista åren har resulterat i ett litet upptag. Variationerna i åkermarkens mineraljord beror främst på vad som odlas och på hur stora arealer olika grödor odlas samt på hur stor andel av åkermarken som ligger i träda. Till detta kommer även variationen i vädret, som både påverkar skördarnas storlek och nedbrytningen av organiskt material i marken. Utsläppen från s.k. organogen åkermark har minskat från ca 3,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter 1990 till

ungefär 3 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2020 på grund av att arealen har minskat. Organogen jordbruksmark är åker- eller betesmark som ligger på mullrik mark, dvs. mark med hög halt organiskt material. Utsläppen sker dock från s.k. organogen jord när det organiska materialet bryts ned. Organogen jordbruksmark har kommit till genom dikning av torvmarker och sjöar där kol lagrats in sedan den senaste istiden. Trots att organogen jordbruksmark endast utgör en liten andel av den totala jordbruksarealen står dessa marker för en stor del av det svenska jordbrukets utsläpp av växthusgaser.

Enligt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) bidrar den svenska jordbrukssektorn till klimatförändringarna bl.a. genom utsläpp av lustgas och koldioxid från jordbruksmark. Samtidigt binder de odlade växterna in koldioxid och lagrar den i marken. Förändrade eller förbättrade brukningsmetoder, t.ex. varierade växtföljder och val av grödor, har potential att öka inlagringen av organiskt kol och näringsämnen i jordbruksmark, öka avkastningen, förbättra jordens biologiska och fysiska egenskaper samt öka den biologiska mångfalden. Formas anser att forskning behövs för att förbättra kunskapen om kolinlagringens potential utifrån svenska förhållanden samt beskriva samband och förstå hur kolinlagring kan främjas. För att den svenska jordbrukssektorn ska kunna minska sina utsläpp av växthusgaser behöver man utveckla och tillämpa metoder för att öka lagringen av kol i ekosystemet, exempelvis genom att binda mer kol i odlingsmarker. I Formas systematiska kunskapsöversikt av området (Växtföljders påverkan på inlagring av organiskt kol i jordbruksmark, 2021) anges att inlagring av organiskt kol i jordbruksmark även kan ha andra fördelar, t.ex. ökad bördighet, förbättrade biologiska och fysiska egenskaper hos jorden, ökad biologisk mångfald i marken, förbättrad cirkulation av näringsämnen samt bättre motståndskraft mot skadedjur och växtsjukdomar. Formas har utlyst ett nytt forskningsprojekt inom detta område: Kolinlagring som klimatåtgärd i jordbruksmark.

Jordbruksverket arbetar för att uppnå miljömålet Begränsad klimatpåverkan bl.a. genom att ge råd om hur lantbrukare kan minska utsläppen av växthusgaser från sin verksamhet. Jordbruksverket stimulerar även produktionen och användningen av förnybar energi. Jordbruksverket anför att klimatarbetet inom sektorn handlar om att minska utsläppen från jordbruket, men också om att öka upptaget av koldioxid i mark.

Greppa näringen är ett samarbetsprojekt mellan Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och länsstyrelserna som bl.a. erbjuder klimatrådgivning till lantbrukare. Rådgivningen om hur man minskar jordbrukets klimatpåverkan handlar främst om hur man minskar utsläppen av lustgas och metan men också om hur man minskar utsläppen av koldioxid från energi- och drivmedelsanvändning och från odling av organogena jordar.

Regeringen lämnade den 10 juni 2021 ett uppdrag till Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk att strategiskt planera arbetet, inklusive att vidareutveckla metoder, för att minska avgången av växthusgaser från jord- och skogsbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker- och betesmark,

som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser och kan bidra till kompletterande åtgärder i det klimatpolitiska ramverket. Skogsstyrelsen har samordnat redovisningen av uppdraget och redovisat en rapport till regeringen den 1 december 2022 (rapport 2022/14). Myndigheterna anför i rapporten att ökat kolupptag och minskade utsläpp av växthusgaser från jord- och skogsbruk är viktiga delar av arbetet för att uppnå klimatmålen. Vissa åtgärder som påverkar kollagren i biomassa och mark kan potentiellt fungera som kompletterande åtgärder inom Sveriges klimatpolitiska ramverk. I rapporten sammanfattar myndigheterna de regelverk och andra förutsättningar som ramar in frågan om kompletterande åtgärder samt beskriver och analyserar ett urval av åtgärder.

I den strategiska plan som beskriver Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 anför regeringen att jordbruket står för omkring 13 procent av de svenska utsläppen av växthusgaser. Andelen har ökat något på senare år, eftersom jordbrukets utsläpp varit i stort sett oförändrade samtidigt som utsläppen från andra sektorer har minskat. De klimatpåverkande utsläppen från jordbrukssektorn kan minska men inte tas bort helt. Jordbruket kan bidra i klimatarbetet genom att bli resurseffektivare per producerad enhet, genom att öka kolinlagringen i mark samt genom att bidra till en ökad produktion av förnybar energi. Möjligheterna till kolinlagring skiljer sig dock mellan Sveriges olika delar på grund av skillnader i klimat, jordart och tidigare markanvändning samt tillgång till organiskt material som stallgödsel eller rötslam.

Inom ramen för den strategiska planen finns klimat- och miljöersättningar, bl.a. för odling av mellangröda, odling av fånggröda och vårbearbetning. Syftet med stödet är att minska växtnärläckage från åkermark och att lagra in kol i marken samt att förbättra markbördigheten. Mellangrödor odlas och har sin huvudsakliga tillväxt mellan två huvudgrödor. De kan ha flera olika funktioner, bl.a. att öka inlagringen av kol i marken. Fånggrödor är en typ av mellangröda som odlas med huvudsyfte att ta upp kväve ur marken under hösten och därmed minska kväveläckaget. Mellangrödor innebär en ökad mängd inlagrad kol i biomassa, vilket ger en ökad mullbildning i marken och därmed ökar kolmängden i marken. Den ökade inlagringen sker under en period efter skörd när det annars inte finns någon växande gröda. Ersättningen till vårbearbetning innebär att jordbrukaren inte kan jordbearbeta på hösten efter skörd utan först efter stödåret. Att jordbearbetningen senareläggs till våren leder till att mindre kväve och kol frigörs från markens organiska substans. Miljöersättning kan även sökas för skötsel av våtmarker och dammar. Inom den strategiska planen finns även investeringsstöd för bevattningsdammar där syftet är att begränsa effekterna av klimatförändringarna och anpassa jordbruket till dessa förändringar.

Den europeiska klimatlagen (förordning (EU) 2021/1119) som beslutades den 30 juni 2021 fastställer klimatneutralitet för EU till senast 2050 och ett utsläppsminskningmål på minst 55 procent till 2030 jämfört med 1990. I handlingsplanen för cirkulär ekonomi (COM(2020) 98) från mars 2020 ingick

planer på att utveckla ett effektivt regelverk för certifiering av upptag och infångning av koldioxid som stimulerar negativa utsläpp och hållbara kolflöden utan att motverka målen för biologisk mångfald. Den 15 december 2021 presenterade EU-kommissionen ett meddelande om Hållbara kretslopp för kol (COM(2021) 800). Meddelandet pekade på vikten av att skapa incitament och affärsmodeller för att åstadkomma ökade koldioxidupptag i naturliga kolsänkor i ekosystem, s.k. carbon farming, och att utveckla en inre marknad för infångning, användning, transport och lagring av koldioxid. Den 30 november 2022 presenterade EU-kommissionen ett förslag till förordning om ett certifieringsramverk för upptag och infångning av koldioxid (COM(2022) 672). Regeringen anför i faktapromemoria 2022/23:FPM40 att förslaget till certifieringsramverk är av övergripande karaktär och saknar detaljerade beskrivningar av vilka typer av kolinlagringsmetoder som ska omfattas, vilka krav som ska uppfyllas och hur certifikaten kan användas. Regeringen bedömer dock att certifieringssystemet kan komma att påverka förutsättningarna för bl.a. jord- och skogsbruksföretag. Förslaget väntas förhandlas under det svenska EU-ordförandeskapet som pågår den 1 januari 2023 till den 30 juni 2023.

När det gäller kolinlagring har Baltic Sea Action Group (BSAG) arbetat med ett projekt. BSAG är en oberoende ideell stiftelse baserad i Finland som arbetar för att återställa den ekologiska balansen i Östersjön. BSAG introducerade 2017 ett initiativ kallat Carbon Action som innefattar forskningssamarbete och samarbete med företag och lantbrukare. Inom Carbon Action-plattformen utvecklas sätt att främja kolinlagring från atmosfären i åkermarken och att vetenskapligt påvisa inlagringen. Carbon Action-plattformen innehåller flera projekt med finansiärer, bönder, rådgivare, forskare och företag. I Carbon Actions MULTA-projekt utvecklas ett mättnings- och verifieringssystem för att bestämma mängden kol som binds i marken. Kolinlagring i marken har tidigare undersökts med hjälp av skilda simulationer och mätningar. I MULTA-projektet skapas ett nytt verifieringssystem som behandlar mätdata, modellering och informationssystem. Syftet är att verifieringssystemet ska vara effektivt och fungera pålitligt under olika förhållanden i olika länder. Verifieringen av kolinlagring testas i Finland, och man planerar att metoderna senare ska kunna skalas upp till åtgärder på annat håll. Projektets resultat kan bl.a. ligga till grund för att skapa en modell för hur jordbrukare kan få ersättning för kolsänkor i form av krediter och kompensationer.

Näringsläckage

När det gäller frågan om näringsläckage så står jordbruket i Sverige för ungefär hälften av de utsläpp av kväve och fosfor till havet som orsakas av människan. Utlakningen från jordbruket beror på flera faktorer. Alla går inte att påverka eftersom all mark läcker näringsämnen naturligt och all odling medför att utlakningen från marken ökar. Enligt Jordbruksverket har

förlusterna av kväve, fosfor och ammoniakutsläpp från jordbruket minskat på senare år. Minskningen beror på att åtgärder för att minska förlusterna av kväve och fosfor och utsläppen av ammoniak haft effekt. Att utsläppen av ammoniak minskat beror också på att antalet lantbruk och djur blivit färre. För att den positiva trenden med minskat näringsläckage ska hålla i sig är det enligt Jordbruksverket viktigt med fortsatta insatser.

EU:s Östersjöstrategi beslutades 2009. Ett av tre huvudmål i strategin är åtgärder för havsmiljön. Enligt strategin är övergödning ett problem som ställer särskilt höga krav på tillämpningen av EU:s regelverk och på samarbetet inom regionen. Östersjöstrategin har bidragit till flera projekt för att minska näringsläckaget från jordbruket. Baltic Deal, Baltic Compass och Baltic Manure är exempel på projekt med målsättningen att öka kunskapen och erfarenhetsutbytet om åtgärder som minskar jordbrukets näringsläckage samtidigt som lönsamheten bevaras eller förbättras. Strategin styrs av en handlingsplan, som uppdaterades i januari 2021 (SWD(2021) 24). Den 1 juli 2022 till den 30 juni 2023 är Sverige ordförandeland för EU:s strategi för Östersjöregionen. Under ordförandeskapet kommer arbetet huvudsakligen att fokusera på att stärka och utveckla genomförandet av strategin och dess handlingsplan.

EU:s nitratdirektiv (91/676/EEG) har som syfte att skydda vattenkvaliteten i EU genom att förhindra att nitrater från jordbruket förorenar grund- och ytvatten. I nitratdirektivet anges de åtgärder för att minska kväveläckaget som medlemsländerna minst måste vidta för de områden som har pekats ut som känsliga områden.

Regeringen tillsatte i februari 2018 en utredning om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete (dir. 2018:11). Utredningens uppdrag var att fokusera på mer effektiva åtgärder mot övergödning och hur det lokala engagemanget kan stärkas. Utredningen skulle bl.a. föreslå nya eller förstärkta styrmedel som leder till ökad användning av lokalt anpassade, kostnadseffektiva åtgärder mot övergödning, utreda och lämna förslag på hur minskad förbrukning av kväve och fosfor kan stimuleras, utreda förutsättningarna för att återföra näringsämnen från kustvatten och sjöar till land för att minska övergödningen samt lämna förslag till etappmål som bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning samt målen om rent vatten, minskade havsföroreningar och hållbart skogsbruk i Agenda 2030. Den 28 februari 2020 lämnade utredningen sitt betänkande Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10) till Miljödepartementet. Utredningen lämnade ett flertal förslag, bl.a. att de övergödningsrelaterade miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet i ökad utsträckning bör utformas så att den enskildes ersättning relateras till utsläppsminskning och att Jordbruksverket ska ges i uppdrag att i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Miljömålsberedningen (M 2010:04) fick enligt ett tilläggsdirektiv som regeringen fattade beslut om den 31 maj 2018 (dir. 2018:44) i uppdrag att

föreslå en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Strategin ska bidra till att relevanta delar av generationsmålet och de berörda miljö kvalitetsmålen nås och därmed även bidra till att genomföra mål 14 i Agenda 2030 om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt.

I december 2020 lämnade Miljömålsberedningen sitt delbetänkande Havet och människan (SOU 2020:83). I betänkandet framhåller Miljömålsberedningen att det behövs ett långsiktigt och samordnat arbete för att minimera problemet med övergödningen av kust och hav genom att styra mot cirkulära flöden av fosfor och kväve samt öka återföringen av och effektiviteten vid användningen av växtnäringssämnen. Miljömålsberedningen förordar även en förstärkning av åtgärdsarbetet för att minimera tillförsel av fosfor och kväve till vatten och hav samt en utveckling av kust- och havsmiljöförvaltningen för att minska effekterna av övergödningen på arter och livsmiljöer. Man bör enligt beredningen även snabba på återställningstakten och öka havets resiliens. Miljömålsberedningen lämnade i betänkandet ett flertal förslag för att minska problemet med övergödning. Betänkandet har varit föremål för remiss och är under beredning i Regeringskansliet.

Som framgår av avsnittet ovan finns inom ramen för den strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 möjlighet att söka ersättning för åtgärder som ger minskat kväveläckage. I den strategiska planen finns ersättning för skyddszoner och anpassade skyddszoner. Med en skyddszon avses en remsa längs ett vattenområde vid åkerkanten. En anpassad skyddszon ska anläggas på delar av skiften där ytavrinning och erosion kan förekomma. I planen anges att syftet med skyddszoner och anpassade skyddszoner är att minska ytavrinning, erosion och läckage av näringsämnen från åkermark. De minskar även risken för att rester av växtskyddsmedel förorenar sjöar och vattendrag. I planen finns även ersättningar för odling av mellangröda för kolinlagring, odling av fånggröda och vårbearbetning för minskat kväveläckage. Syftet med dessa ersättningar är att minska växtnäringsläckaget från åkermark och att lagra in kol i marken samt att förbättra markbördigheten.

Lokala åtgärder för bättre havs- och vattenmiljö kan få stöd genom s.k. LOVA-bidrag. (lokala vattenvårdsprojekt) Bidraget kan sökas hos länsstyrelsen och går till kommuner, föreningar och andra sammanslutningar.

Hanteringen av naturgödsel i lantbruket regleras i miljölagstiftningen. Det kan t.ex. ställas miljökrav på förvaring av naturgödsel som väntar på förbränning. Gödsel från djurhållning ska förvaras tätt så att det inte kan uppstå läckage av fosfor och kväve. Detta innebär att gödsel ska förvaras invallat eller täckt så att regnvatten inte kan föra med sig näringsämnena ut i marken. Generella krav på lagringskapacitet för stallgödsel varierar beroende på djurhållning, djurslag, djurantal samt om marken befinner sig inom eller utanför nitratkänsligt område. Kraven för lagring och spridning av gödsel regleras bl.a. i 2 och 12 kap. miljöbalken, förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket och i Jordbruksverkets föreskrifter.

Greppa näringen är ett samarbetsprojekt mellan Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och länsstyrelserna som bl.a. erbjuder kostnadsfri eller subventionerad rådgivning om energi och klimat. Bland annat erbjuds rådgivning om att skapa bättre fosforgivor och växtföljd, att utnyttja kväve och fosfor på bästa sätt, och att få den optimala balansen mellan tillförsel och skörd.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) anför regeringen att övergödningen av hav och vatten är ett omfattande problem. Särskilt angeläget är därför att vidta ytterligare åtgärder mot övergödning och att takten i genomförandet av åtgärder för att minska övergödningen ökar. Regeringen satsar därför ytterligare medel i budgeten på vattenrelaterade åtgärder inklusive åtgärder mot övergödning. Regeringen framhåller att näringstillförseln måste minska, framför allt från jordbruket och från avlopp.

Utskottets ställningstagande

Jordbrukets klimatfrågor

Miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan innebär att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Arbetet med att nå målet ska ske på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Utskottet anser i likhet med det som anges i den strategiska planen för 2023–2027 att jordbruket kan bidra i klimatarbetet genom att bli mer resurseffektiv per producerad enhet, öka kolinlagringen i mark och bidra till en ökad produktion av förnybar energi. Utskottet välkomnar därför att det i den strategiska planen finns flera miljö- och klimatersättningar, bl.a. ersättning för kolinlagring och minskat kväveläckage genom odling av mellangröda för kolinlagring, odling av fånggröda och vårbearbetning. Miljöersättning kan även sökas för skötsel av våtmarker och dammar. Inom den strategiska planen finns även investeringsstöd för bevattningsdammar, där syftet är att begränsa effekterna av klimatförändringarna och anpassa jordbruket till dessa förändringar. Utskottet ser även positivt på Jordbruksverkets rådgivningsverksamhet om minskade utsläpp och ökat upptag av koldioxid i mark samt rådgivningsarbetet inom samarbetsprojektet Greppa näringen. Utskottet bedömer att Skogsstyrelsens och Jordbruksverkets rapport (2022/14) kan utgöra ett underlag för fortsatt arbete med att planera och utforma strategier för ökat upptag av kol och minskade utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn.

Inom EU pågår ett arbete om hållbara kretslopp för kol. Som framgår av redovisningen ovan har EU-kommissionen i ett meddelande betonat vikten av att skapa incitament och affärsmodeller för att åstadkomma ökade koldioxidupptag bl.a. i naturliga kolsänkor i ekosystem. Kommissionen har även presenterat ett förslag till förordning om ett certifieringsramverk för upptag

och infångning av koldioxid. Utskottet är positivt till detta arbete, men anser att det finns vissa frågor och aspekter att arbeta vidare med.

Utskottet anser sammanfattningsvis att det är mycket angeläget att varje sektor bidrar med sin del i klimatarbetet. Ett arbete med att minska jordbrukets klimatpåverkande utsläpp pågår både nationellt och inom EU, och utskottet kommer att fortsätta att följa denna fråga. Motionerna 2022/23:843 (C) yrkande 20, 2022/23:998 (SD) yrkande 23, 2022/23:2110 (MP) yrkandena 42, 49 och 50 samt 2022/23:2175 (MP) yrkande 66 avstyrks därmed.

Näringsläckage

Utskottet delar regeringens uppfattning att övergödningen av hav och vatten är ett omfattande problem. Det är särskilt angeläget att vidta ytterligare åtgärder mot övergödning och att takten i genomförandet av åtgärder för att minska övergödningen ökar. Näringstillförseln måste minska, bl.a. från jordbruket. I årets budget har ytterligare satsningar gjorts på vattenrelaterade åtgärder, inklusive åtgärder mot övergödning, vilket är positivt.

Utskottet konstaterar att arbete pågår både nationellt och inom EU när det gäller frågan om att begränsa utsläppen av kväve, fosfor och ammoniak från jordbruket. Utskottet vill särskilt framhålla att åtgärdsarbetet mot övergödning har stärkts genom det statliga stödet till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Utskottet ser positivt på att det i den strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 finns möjlighet att söka miljöersättning för åtgärder som ger minskat kväveläckage, bl.a. ersättning för skyddszoner och anpassade skyddszoner. Ersättning finns även för precisionsjordbruk.

Utskottet anser att kraven för lagring och spridning av gödsel i miljölagstiftningen är väl avvägda och förutsätter att berörda myndigheter vid behov vidtar lämpliga åtgärder.

Som framgår av redovisningen ovan har frågan om övergödning och näringsläckage behandlats både i utredningsbetänkandet Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning och i Miljömålsberedningens delbetänkande Havet och människan. Båda dessa betänkanden är under beredning i Regeringskansliet.

Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2022/23:843 (C) yrkande 3 och 2022/23:985 (SD) yrkande 55. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Öppna landskap och biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om biologisk mångfald i jordbrukslandskapet och om betesmarker, hagmarker och slåtterängar.

Jämför reservation 25 (SD), 26 (C), 27 (SD), 28 (C), 29 (MP), 30 (SD), 31 (SD) och 32 (C).

Motionerna

Biologisk mångfald och skyddsvärda marker

Stina Larsson m.fl. (C) anför i kommittémotion 2022/23:908 yrkande 15 att arbetet med att öka den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet måste förstärkas. Motionärerna framhåller att Sverige i framtiden bör sträva efter mer resultat- och värdebaserade miljöersättningar, dvs. ersättningar som utgår från vad stödmottagaren levererar och speglar samhällets värdering av miljönyttor.

Enligt yrkande 17 i motionen bör det ses över hur fler vägkanter, kantzoner och diken kan få en ökad mängd och mångfald av växter och därmed fler pollinatörer. En rik mångfald av blommor är gynnsamt för insekter och olika slags pollinatörer vilket i sin tur är gynnsamt för livsmedelsproduktionen.

I yrkande 18 framhåller motionärerna att en översyn bör göras av hur stödåtgärder för att öka mängden ängsytor och hagmarker kan utökas. Dessa marker är naturligt hemvist för en stor artrikedom och har positiva effekter på det kringliggande odlingslandskapet.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18 bör regeringen främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Om det går att säkerställa en ändamålsenlig struktur och skötsel av tillräckligt många brynmiljöer, så kan de fungera som bärare av viktig biologisk mångfald utan att inkräkta alltför mycket på skogs- och jordbruk.

I kommittémotion 2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 anför motionärerna att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i högre grad än i dag bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna. I biologiskt hänseende är dessa hag- och betesmarker några av de mest värdefulla och intressanta naturtyper vi har i Sverige. Det handlar dessutom om att bevara ett vackert öppet landskap, med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion, sysselsättning, boendemiljöer, turism, rekreation och artrikedom. Enligt yrkande 5 i motionen bör ytterligare incitament och resurser tillföras för att stärka arbetet med restaurering av natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet. Sådana stödformer är positiva insatser för ett bevarat odlingslandskap.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 51 påpekas vikten av att satsa på att återskapa naturbetesmarker och att sätta ett mål om

att fördubbla arealen naturbetesmarker. Vidare uppmärksammas i yrkande 52 att man bör arbeta för att ersättningen för hävd av ängs- och naturbetesmarker ska motsvara full kostnadstäckning.

Åkermarksinventering

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13 bör en åkermarksinventering övervägas. Både ur ett miljöperspektiv och ett långsiktigt produktionsperspektiv är det en god idé att följa jordbruksmarkens biologiska status.

Betande djur i landskapet

Enligt kommittémotion 2022/23:908 Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19 bör en översyn även göras av hur mängden naturvårdsbesättningar av nötkreatur kan ökas för att säkerställa att ängs- och betesmarker inte växer igen och förlorar sin naturliga biologiska mångfald.

I kommittémotion 2022/23:992 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 framhålls värdet av att ta till vara gamla hagar och unika platser. Hästar hjälper till att hålla landskapet öppet och ökar dess attraktionskraft, anför motionärerna.

Enligt motion 2022/23:397 av Isak From (S) yrkande 1 behövs betande djur för att nå miljömålen. Betande djur i naturbetesmarker är helt avgörande för att hålla stora delar av vårt landskap öppet. Enligt yrkande 2 finns ett behov av fler åtgärder för fler svenska får för att öka självförsörjningen. Enligt livsmedelsstrategins område Konsument och marknad behöver särskilda insatser göras för att stärka de svenska mervärdena.

Kerstin Lundgren (C) framhåller i motion 2022/23:1645 yrkande 2 vikten av att kunna upprätthålla öppna landskap genom betande får på landsbygden genom småföretag med djurhållning.

Kompletterande uppgifter

Riksdagen beslutade 1999 om 15 miljömål, som anger det tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). Ett 16:e miljö kvalitetsmål – Ett rikt växt- och djurliv – beslutades om av riksdagen 2005 (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48). Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljö värdena bevaras och stärks. En av preciseringarna av miljö kvalitetsmålet handlar om odlingslandskapets biologiska värden och kulturmiljö värden. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) bedömer regeringen att tillståndet för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet är en utmaning för att kunna nå miljö kvalitetsmålet. Regeringen anför att hävd och restaurering av ängs- och betesmarker och en

konnektivitet med variationsrika inslag av småbiotoper och andra livsmiljöer kan bidra till en gynnsam utveckling för de arter som är knutna till odlingslandskapet. Ett rikt odlingslandskap är beroende av att det finns ett aktivt och livskraftigt jordbruk i hela landet som bedrivs på ett sätt där odlingslandskapets natur- och kulturmiljöer kan stärkas.

Jordbruksverket betonar också att den viktigaste faktorn för att bevara biologisk mångfald i odlingslandskapet är att ha kvar jordbruksverksamhet i hela Sverige. De flesta av arterna som lever här hotas av att det tidigare öppna landskapet växer igen när jordbruk upphör. Jordbruksverket arbetar därför för att bevara livskraftiga jordbruk i hela landet. Verket anger att jordbruk ska bedrivs på ett sådant sätt att arterna som finns i odlingslandskapet kan bevaras. Det gäller inte bara växter och djur ovan jord utan även bakterier, svampar och ryggradslösa djur som t.ex. maskar som sköter nedbrytningen i jorden. Arterna ska kunna hitta lämpliga livsmiljöer och kunna sprida sig mellan områden. I det storskaliga jordbruket är det särskilt viktigt med insatser för att gynna mångfalden.

Jordbruksverket har tillsammans med andra myndigheter och organisationer tagit fram en plan med konkreta åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet (rapport 2019:1). I åtgärdsplanen har Jordbruksverket identifierat behov av insatser för att kunna bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. De insatser som behöver genomföras kan sammanfattas i två övergripande delar:

1. I slättbygd behövs en ökad geografisk och tidsmässig variation samt att de negativa effekterna av växtskyddsmedel på biologisk mångfald minskar. Några av de styrmedel som behövs för att åstadkomma detta finns redan, men de kan behöva justeras och tillämpas på ett sådant sätt att de ger en mer positiv effekt på biologisk mångfald.
2. I skogs- och mellanbygd är situationen en annan, där upphörd hävd som följs av igenväxning eller igenplantering är den största utmaningen för att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. Bristande lönsamhet i produktionen bidrar till nedgången för den biologiska mångfalden. Det är därför prioriterat att underlätta för jordbruket i skogs- och mellanbygd så att produktionen kan fortsätta.

En viktig del i åtgärdsplanen är att bevarandet av biologisk mångfald ska kunna gå att förena med en rationell och lönsam jordbruksdrift, eftersom fortsatt jordbruk är det enskilt viktigaste verktyget för att långsiktigt kunna bevara natur- och kulturvärdena. I det fortsatta naturvårdsarbetet behövs därför en helhetssyn på landskapet som inkluderar både produktions- och naturvårdsaspekter för att det ska vara möjligt att nå miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. I åtgärdsplanen presenteras ett stort antal åtgärder. Vissa åtgärder kan myndigheterna själva genomföra, och vissa kan genomföras genom den gemensamma jordbrukspolitiken eller på andra sätt.

Av budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) framgår att miljöersättningsarna inom det tidigare landsbygdsprogrammet hade en

åtgärdsbudget på ca 11 036 miljoner kronor under perioden. Medlen används bl.a. till åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden och värdefulla miljöer i landskapet. Under 2021 uppnåddes nästan 90 procent av programmets mål, vilket regeringen bedömer har bidragit till att gynna den biologiska mångfalden och bevara landskapsvärden samt till kolinlagring och förbättrad vattenkvalitet, jämfört med om ersättningarna inte hade funnits.

Inom ramen för den lokala naturvårdssatsningen (LONA) kan kommuner och lokala aktörer söka stöd för projekt som gynnar pollinatörer och pollinering. För 2021 avsatte Naturvårdsverket 15,9 miljoner kronor för detta ändamål.

I Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken beskrivs målen med jordbrukspolitiken och vad lantbrukarna kan få stöd och ersättning för under 2023–2027. Ett av tre allmänna mål i den strategiska planen som alla EU-länder ska arbeta med är att stödja miljövärd och klimatåtgärder och bidra till unionens miljö- och klimatrelaterade mål. Ett av nio särskilda mål anger att stöd och ersättningar ska bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystemen och bevara livsmiljöer och landskap. Ängs- och betesmarker är viktiga för att de har rika natur- och kulturmiljövärden, är en viktig resurs för jordbruket som varken kräver plöjning, gödsling eller insädd av gräs för att producera foder och gynnar nyttoinsekter som sköter pollinering och ser till att det blir färre skadedjur.

Ersättning kan enligt den strategiska planen ges för skötsel av betesmarker och slätterängar. Ersättning gäller skötsel av betesmarker, slätterängar, skogsbete, mosaikbetesmarker och gräsfattiga marker. Syftet med ersättningen är att bevara och förstärka hävdgynnad biologisk mångfald och synliggöra kulturmiljöer och därmed öka variationen i odlingslandskapet. Av planen framgår att ett variationsrikt odlingslandskap med inslag av hävdade betesmarker, slätterängar och olika typer av landskapselement ger bättre förutsättningar för vilda växter och djur, vars livsmiljöer har skapats vid långvarigt brukande av jordbruksmarken. I takt med att markanvändningen och produktionsmetoder förändrats har arealen ängs- och betesmarker minskat i omfattning.

Vidare kan stöd lämnas för ekologisk produktion. Åtgärden är inriktad på fler av de särskilda målen, bl.a. målet om att bidra till att stoppa och vända förlust av biologisk mångfald, stärka ekosystemtjänster samt bevara livsmiljöer och landskap. I planen anges att ekologisk produktion ger positiva effekter för den biologiska mångfalden dels genom en varierad växtföljd, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen. Ekologisk produktion bidrar till att skapa förutsättningar för biologisk mångfald i odlingslandskapets slättbygder.

Ersättning kan även ges för skyddszoner och anpassade skyddszoner. I planen anges att syftet med skyddszoner och anpassade skyddszoner är att minska ytavrinning, erosion och läckage av näringsämnen från åkermark. Åtgärderna innebär att vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter odlas på skyddszonen. Insektsbefrämjande fröblandningar får blandas in vid

sådden av skyddszonen för att skapa ytterligare förutsättningar för att gynna den biologiska mångfalden.

Regeringen gav i februari 2022 Jordbruksverket i uppdrag att ta fram ett nytt rådgivningsprogram för lantbrukare med värdefulla naturbetesmarker och slåtterängar. Tidigare gällande detaljerade villkor för dessa marker ersätts fr.o.m. 2023 med rådgivning. Jordbruksverket ska arbeta i dialog med lantbruksnäringen, rådgivare och myndigheter.

Den 10 mars 2022 beslutade regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker (M2022/00547). I september 2022 lämnade Naturvårdsverket förslag till ett sådant program. Naturvårdsverket föreslår att ersättningssystemet ska omfatta åtgärder hamling, restaureringshamling, naturvårdsbränning av ljunng och gräsmark, myrslåtter och restaurering av slåtterängar och betesmarker. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2023.

Enligt uppgift från Regeringskansliet finns inget pågående arbete från statens sida när det gäller att öka naturvårdsbesättningar.

Inom ramen för LONA kan kommuner och lokala aktörer söka stöd för projekt som gynnar pollinatörer och pollinering.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att redovisa förslag till etappmål för förbättrade förutsättningar för vilda pollinatörer, inklusive i det brukade landskapet. Förslagen ska fokusera på blomrika kantzoner och skogsbryn i övergångszoner mellan skogsmark och annan mark. Uppföljningsbehovet för olika myndigheter ska ingå i redovisningen. Naturvårdsverket ska även redovisa metoder för hur vilda pollinatörer kan gynnas vid förvaltning av mark, samt på offentlig mark som exempelvis marken längs banvallar och kraftledningsgator. Förslagen ska inkludera en konsekvensbeskrivning. Metoderna ska främst vara riktade mot offentliga förvaltare, men ska även kunna användas av andra aktörer. Arbetet ska ske i samarbete med Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och andra berörda myndigheter.

Naturvårdsverket föreslog i en rapport den 24 juni 2021 att regeringen ska besluta om ett etappmål inom miljömålssystemet om att det ska finnas goda förutsättningar för vilda pollinatörer (NV-00199-21):

År 2027 finns det goda förutsättningar för vilda pollinatörer i övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark på såväl offentlig som privat ägd mark. Detta genom att naturvårdande skötsel genomförs i 15 000 km befintliga brynmiljöer samt att 10 000 km har nyskapats.

Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och länsstyrelserna står bakom det etappmål som föreslogs.

Den 10 december 2021 redovisade Naturvårdsverket den del av uppdraget som handlar om att redovisa metoder som gynnar vilda pollinatörer (NV00199-21). I rapporten redovisas metoder som gynnar vilda pollinatörer i olika miljöer, bl.a. jordbruksmark, skogsmark och urbana miljöer, såsom kraftledningsgator, banvallar och vägkanter. Metoderna kan användas på både

oskyddad och formellt skyddad mark. Naturvårdsverkets rapporter är under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller åkermarksinventering har Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ett miljöanalysuppdrag att på ett kvantitativt och ytrepresentativt sätt beskriva tillståndet i svensk jordbruksmark. Inom uppdraget undersöker SLU grödans kvalitet i relation till markens tillstånd, odlingsåtgärder och driftsformer.

Kommissionen presenterade den 17 november 2021 ett meddelande med EU:s markstrategi för 2030 (COM(2021) 699). Bakgrunden är att försämring av jord och mark är stora hot mot biologisk mångfald, jordbruk, människors hälsa och klimatet. Strategin syftar till att vara ett ramverk med konkreta mål och åtgärder för att skydda, återställa och hållbart nyttja jord och mark. Den övergripande visionen är att ekosystemen i jord och mark ska vara hälsosamma och resilienta till 2050. Markstrategin är länkad till och ska fungera i synergi med andra policyer inom EU:s gröna giv, bl.a. i EU:s strategier för biologisk mångfald och klimatanpassning. Kommissionen planerar att presentera en rättsakt om markhälsa under 2023 (fakta-PM 2021/22:FPM23).

Utskottets ställningstagande

Biologisk mångfald och skyddsvärda marker

Utskottet konstaterar inledningsvis att det är angeläget att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Exempelvis är pollinering en mycket viktig ekosystemtjänst som bör gynnas. Utskottet noterar att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter och organisationer har tagit fram en plan med konkreta åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. En viktig del i åtgärdsplanen är att bevarandet av biologisk mångfald ska kunna gå att förena med rationell och lönsam jordbruksdrift eftersom aktivt jordbruk är den enskilt viktigaste faktorn för att bevara natur- och kulturvärdena långsiktigt. Utskottet ser positivt på detta arbete.

Utskottet välkomnar att ett av målen för den nya gemensamma jordbrukspolitiken är att stöd och ersättningar ska bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystemen och bevara livsmiljöer och landskap. I Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 finns bl.a. ersättningar för ekologisk produktion, för skyddszoner och anpassade skyddszoner samt för skötsel av betesmarker och slätterängar, inklusive komplement. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2023.

Utskottet ser positivt på Jordbruksverkets rådgivningsarbete, pollineringsprojektet inom LONA och Naturvårdsverkets arbete med bl.a. metoder som gynnar vilda pollinatörer. Naturvårdsverket har föreslagit att regeringen ska

besluta om ett etappmål inom miljömålssystemet om att det ska finnas goda förutsättningar för vilda pollinatörer i övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det som anförts anser utskottet att motionerna 2022/23:908 (C) yrkandena 15, 17 och 18, 2022/23:985 (SD) yrkande 18, 2022/23:990 (SD) yrkandena 1 och 5, samt 2022/23:2110 (MP) yrkandena 51 och 52 kan lämnas utan vidare åtgärd. Motionsyrkandena avstyrks.

Åkermarksinventering

När det gäller åkermarksinventering har SLU ett miljöanalysuppdrag att på ett kvantitativt och ytrepresentativt sätt beskriva tillståndet i svensk jordbruksmark. Utskottet noterar även att kommissionen planerar att presentera en rättsakt om markhälsa under 2023. Med hänvisning till vad som nu anförts finner utskottet inget skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2022/23:985 (SD) yrkande 13. Motionen avstyrks.

Betande djur i landskapet

Som nämnts ovan finns olika stöd att söka inom den strategiska planen för bl.a. betesmarker. Dessutom planeras nationellt finansierade stöd. Det finns dock inget pågående arbete från statens sida när det gäller att öka antalet naturvårdsbesättningar.

Utskottet finner vid en sammantagen bedömning inte skäl att ta något initiativ med anledning av dessa frågor och avstyrker motionerna 2022/23:397 (S) yrkandena 1 och 2, 2022/23:908 (C) yrkande 19, 2022/23:992 (SD) yrkande 3 och 2022/23:1645 (C) yrkande 2.

Fäbodbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fäbodjordbruk och ägofredslagstiftningen.

Jämför reservation 33 (SD) och 34 (C).

Motionerna

Ett levande fäbodbruk

Martin Kinnunen m.fl. (SD) betonar i kommittémotion 2022/23:990 yrkande 4 vikten av att regeringen verkar för ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk. Denna driftstradition har gett upphov till unika kulturyttringar i form av matlagning, musik och traditioner som i just sin form bara finns i Sverige. Det svenska fäbodbruket är, och har alltid varit, ett komplement till ett småskaligt gårdsbruk i skogs- eller fjällbygd.

Mulbetesrätten

I kommittémotion 2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 anförs att mulbetesrätten ska förtydligas i lagstiftningen. För att värna den fria betesrätten (mulbetesrätten), som är avgörande för fäbodbruket, behövs ett klagörande av rättsläget när det gäller ägofredslagstiftningen. Motionärerna anför att fäbodlar är mycket viktiga, bl.a. för att bevara den biologiska mångfalden och värdefulla natur-, byggnads- och kulturmiljöer och för att värna utrotningshotade husdjursraser.

Även i motion 2022/23:350 av Anders W Jonsson (C) yrkande 2 anförs att det bör genomföras en översyn av ägofredslagstiftningen i syfte att värna den fria betesrätten (mulbetesrätten) så att fäboddrift kan fortsätta.

Kompletterande uppgifter

Ett levande fäbodbruk

Av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 framgår att bruket av fäbodlar tidigare i historien var av avgörande betydelse för det boskapsinriktade jordbruket i Svealands och södra Norrlands skogsbygder. Varje fäbod var och är fortfarande knuten till en eller flera hemgårdar där huvuddelen av jordbruksproduktionen sker. Jordbruksbyggnaderna finns vid hemgården. Djuren är större delen av året på hemgården och flyttas till fäboden för sommarbete. Fäboden består av traditionella byggnader som inte är anpassade för rationellt jordbruk. Ibland används ett flerfäbods-system där djuren flyttas mellan huvudfäboden och en eller flera kompletterande fäbodlar under fäbodsäsongen.

Inom ramen för den strategiska planen finns det möjlighet att söka ersättning för att sköta fäbodlar med fäbodbete. Syftet med ersättningen är att bevara ett levande fäbodbruk som förstärker och bibehåller landskapets karaktär och biologiska mångfald. Ett levande fäbodbruk gör det också möjligt att föra vidare hantverk och traditioner kring skötsel av djur och brukande av marker till kommande generationer. Ersättningen ges för att bevara den betespräglade miljön i och omkring fäboden. Fäbodbrukaren eller någon annan markförvaltare kan få ersättning för fäbod i bruk, ersättning för fäbodbete och särskild skötsel av fäbodbete (s.k. komplement).

Jordbruksverket har, i samverkan med bl.a. Riksantikvarieämbetet, Sametinget och Institutet för språk och folkminnen, haft i uppdrag att främja ett levande och dynamiskt kulturarv kopplat till mat- och livsmedelsframställning. Myndigheterna ska synliggöra, tillvarata och utveckla bl.a. kulturmiljöer och landskap. Inom ramen för detta uppdrag publicerade Jordbruksverket 2018 rapporten *Vägar framåt – En behovskartläggning av fäbodbruket i Sverige*, som kartlägger behoven hos det svenska fäbodbruket. I rapporten finns även förslag på handlingsplaner för att ta itu med de största identifierade problemen. Sammanfattningsvis redovisas att de stora framtidsfrågorna för fortsatt utveckling av fäbodbruk i Sverige är

myndigheters samordning och samarbete, att rovdjursförvaltning görs konkret och effektiv, att det fria fåbodbetet och rätten till gemensamt fritt bete bevaras och att fåbodemiljöer skyddas i kommunala översiktsplaner.

Mulbetesrätten

När det gäller ägofredslagstiftningen framgår bl.a. följande av den nämnda kartläggningen av svenskt fåbodbruk. Rätt till gemensamt bete enligt lagen (1933:269) om ägofred (ägofredslagen) innebär att en ägare av en fastighet är berättigad att i vissa fall utnyttja en grannfastighets mark till bete för sina hemdjur. Endast fastigheters skogs- eller utmark som gränsar till varandra kan komma i fråga för gemensamt bete. Åker- eller ängsmark omfattas inte. Rätt till gemensamt bete enligt ägofredslagen gäller dessutom bara om det inte fanns något stängsel mot den angränsande skogs- eller utmarken den 1 januari 1933. Ägofredslagen spelar roll och tillämpas i de mellersta och nordliga länen där fritt skogsbete förekommer i anslutning till fåbodar, fjälljordbruk och andra typer av småskaliga jordbruk.

År 2003 fick en särskild utredare i uppdrag av regeringen att undersöka om det är nödvändigt och lämpligt med särskilda bestämmelser om betesrätt och stängsel vid fåbodbruk och andra småskaliga former av djurhållning. Uppdraget redovisades i betänkandet SOU 2003:116 Betesrätt vid fåbodbruk. Av betänkandet framgår bl.a. att rätten till bete kan följa av såväl sedvanerätt som bestämmelser i lag. I ägofredslagen finns bestämmelser om stängsel och gemensamt bete. Där föreskrivs bl.a. att om en fastighet utnyttjas till bete för hemdjur ska stängsel sättas upp mot ägor på annan fastighet om detta är den bästa lösningen för att hindra djuren från att ta sig in på grannfastigheten. Vid fåbodbruk anses dock enligt sedvana gälla att djurhållaren inte har någon sådan stängselskyldighet. Utredningen ledde inte till något lagförslag från regeringens sida.

Utskottets ställningstagande

Ett levande fåbodbruk

När det gäller ett livskraftigt och levande fåbodjordbruk noterar utskottet att Jordbruksverket har gjort en behovskartläggning av fåbodbruket i Sverige. I rapporten finns bl.a. förslag till handlingsplaner för fortsatt utveckling av svenskt fåbodbruk. Utskottet ser positivt på detta och utgår från att myndigheterna arbetar vidare med de frågor som behandlas i kartläggningen. Utskottet anser att ersättningarna i den strategiska planen för att sköta fåbodar med fåbodbete kommer att bidra till att bevara ett levande fåbodbruk som förstärker och bibehåller landskapets karaktär och biologiska mångfald samt gör det möjligt att föra vidare hantverk och traditioner kring skötsel av djur och brukande av marker till kommande generationer. Därmed avstyrks motion 2022/23:990 (SD) yrkande 4.

Mulbetesrätten

Utskottet konstaterar vidare att rätten att vid fäbodbruk ha djur på bete utan stängselskyldighet är sedvanerättslig och således inte reglerad i ägofredslagen.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2022/23:350 (C) yrkande 2 och 2022/23:1124 (C) yrkande 15.

Lantraser och lantsorter**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lantraser och lantsorter.
Jämför reservation 35 (SD).

Motionen

Enligt kommittémotion 2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 behöver insatserna för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna öka. Äldre lantsorter är inte enbart ett kulturarv utan också en viktig del i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden. Enligt yrkande 3 behöver även arbetet för att bevara och utveckla de nordiska lantrasdjuren öka. Motionären påtalar att dessa unika lantbruksdjur har många ovärderliga egenskaper som är värda att bevara.

Kompletterande uppgifter

Riksdagen beslutade 1999 om 15 miljömål, som anger det tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). Ett 16:e miljö kvalitetsmål – Ett rikt växt- och djurliv – beslutades om av riksdagen 2005 (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48). Ett av miljömålen är Ett rikt odlingslandskap. Till målet finns ett etappmål: Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade. Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att följa utvecklingen av de hotade raserna och arterna samt säkerställa att målet uppfylls.

En bevarandesort är en lantsort eller en annan sort som har odlats länge i Sverige och som är naturligt anpassad till den plats och den region som den funnits i. Sorten ska också bedömas vara värd att bevara. Den ska ha odlats länge i Sverige, och detta ska finnas dokumenterat på något sätt. Genom ett undantag i utsädeslagstiftningen finns möjlighet att ta med bevarandesorter av lantbruksväxter och köksväxter i den svenska sortlistan. Det betyder att det är tillåtet att marknadsföra och sälja utsäde av dessa sorter.

Sedan 2000 finns ett nationellt program för att bevara den genetiska mångfalden bland de odlade växterna, Programmet för odlad mångfald (POM). Programmet togs fram efter det att Sverige undertecknat konventionen om biologisk mångfald som antogs på FN:s miljömöte i Rio de Janeiro 1992.

Konventionen säger att alla växter och djur, deras gener och ekosystem där de lever ska bevaras. Programmet samordnas från institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning vid Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp. I rapporten Programmet för odlad mångfald, POM – Mål och strategi för perioden 2016–2020 (rapport 2015:16) redovisas att POM:s verksamhet omfattar bevarande och användning av genetiska resurser, forskning och utveckling, utbildning och information, internationellt arbete och policyarbete. Ett nytt program för odlad mångfald har nu startats för perioden 2021–2025. Programmet innehåller 20 mål och 53 åtgärder (rapport 2019:25).

När det gäller lantraser har Jordbruksverket tillsammans med berörda aktörer tagit fram rapporten Bevara, nyttja och utveckla – handlingsplan för uthållig förvaltning av svenska husdjursraser 2010–2020 (rapport 2010:14). Syftet med handlingsplanen är att hindra vidare förlust av husdjursgenetiska resurser och på så sätt trygga livsmedelsproduktionen i framtiden samt att bevara det kulturarv som våra husdjursraser utgör.

Jordbruksverket bedömer i rapporten Ett rikt odlingslandskap – Fördjudap utvärdering 2019 (rapport 2018:31) tillståndet för preciseringen av hotade lantraser som godtagbart. Bedömningen baseras på att det finns väl fungerande föreningar och organisationer som verkar för bevarandet av biologisk mångfald på husdjursområdet, men även på att det finns engagerade djurägare. Bevarandet är beroende av att det finns stöd att söka för att hålla raserna. Det långsiktiga tillståndet är svårbedömt. När det gäller tillståndet för de växtgenetiska resurserna bedöms det också vara gott. Bedömningen baseras på att svenska fröförökade genresurser finns bevarade i genbanken Nordiskt Genresurscenter (Nordgen). Nationella genbanken för vegetativt förökade växter etablerades 2016. Den utgörs av en central genbank i Alnarp, ett stort antal lokala och regionala genbanker i landet och skyddad odling av särskilda frukt- och bärväxter.

Enligt den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 kan miljöersättning lämnas för hotade husdjursraser såsom nötkreatur, grisar, får, getter eller fjäderfän. Det är enligt Jordbruksverket viktigt att bevara de gamla raserna för att behålla den genetiska variationen hos våra lantbruksdjur. Egenskaperna som finns hos våra gamla, hårdiga raser kan komma att behövas om förutsättningarna för djurhållning ändras i framtiden. Raserna är också en del av ett levande kulturarv. Vidare kan lantrasföreningar få stöd för sitt arbete med att bevara lantraser. Syftet med stödet är att stödja lantrasföreningarna med att organisera och leda bevarandearbetet. Föreningarna har en nyckelroll i bevarandearbetet genom att ha en överblick över statusen inom respektive ras. Jordbruksverket utlyste under januari–februari 2023 ett projektstöd till lantrasföreningar som bevarar hotade fjäderfäraser under åren 2023–2025.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att bevara våra svenska lantdjursraser. De bidrar bl.a. till den biologiska mångfalden. De bidrar också med att vårda naturen och skapa ekosystemtjänster och utgör även ett levande kulturarv. Jordbruksverket har ett övergripande ansvar för att se till att de svenska husdjursraserna och den genetiska variationen inom raserna bevaras på lång sikt. Lantrasföreningarna har avelsplaner för hur avelsarbetet ska gå till för hotade husdjursraser. När det gäller växtgenetiska resurser vill utskottet peka på att det finns en handlingsplan framtagen av POM för perioden 2021–2025 där olika aktiviteter för bevarande och användning av genetiska resurser ingår. Utskottet noterar att tillståndet för bevarande av växtgenetiska resurser och hotade lantraser bedöms vara gott eller godtagbart, vilket är positivt.

Utskottet vill även uppmärksamma att miljöersättning enligt den strategiska planen för 2023–2027 kan lämnas för hotade husdjursraser såsom nötkreatur, grisar, får, getter eller fjäderfän och att lantrasföreningar kan få projektstöd för sitt arbete med att bevara lantraser.

Utskottet konstaterar att det pågår olika bevarande- och utvecklingsinsatser på områdena husdjursgenetiska och växtgenetiska resurser och avstyrker därmed motion 2022/23:990 (SD) yrkandena 2 och 3.

Markfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om markförsäljning norr om odlingsgränsen och om omarrondering.

Jämför reservation 36 (SD) och 37 (SD).

Motionerna

Markförsäljning norr om odlingsgränsen

Enligt kommittémotion 2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 14 bör regelverket utredas för markförsäljning ovanför odlingsgränsen för att så långt det är möjligt skapa likvärdiga förutsättningar till markförsörjning och tillväxt i landets alla delar. Detta bör göras på ett sätt som beaktar särskilt känsliga naturmiljöer. Ovanför odlingsgränsen och i renbetesfjällen är möjligheten för kommuner att köpa statlig mark kraftigt begränsad.

Även kommittémotion 2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 10 tar upp frågan om att undersöka möjligheterna till markförsäljning ovanför odlingsgränsen. Motionärerna anser att regelverket innebär en risk för begränsning av den kommunala tillväxten på grund av markbrist.

Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) framställer en liknande begäran i kommittémotion 2022/23:1006 yrkande 16.

Omarrondering

I kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23 anförs att det vid omarronderingsprojekt bör säkerställas att mark som någon tilldelas inte innehåller områden som riskerar att bli reservat. Det kan i dag förekomma att markägare som vid markomarrondering tilldelats ny mark drabbas av avverkningsförbud eller andra brukandebegränsningar kort efter att markägaren tagit över marken.

Kompletterande uppgifter

Markförsäljning norr om odlingsgränsen

Enligt 1 § rennäringsförordningen (1993:384) prövar regeringen frågor om försäljning av statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Frågor om friköp av fjällägenheter eller del av dessa samt om nedläggning av en fjällägenhet prövas dock av Statens jordbruksverk. Ett förslag om ändring av beslutsordningen för ärenden om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen har redovisats i en promemoria som upprättats inom Regeringskansliet (N2020/01325). I promemorian föreslås att den prövning som regeringen gör i dag innan staten säljer mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen ska flyttas från regeringen till Statens fastighetsverk. De principer som har legat till grund för regeringens prövning och som har fastslagits i framför allt tre budgetpropositioner föreslås i promemorian i fortsättningen gälla för Statens fastighetsverk. Detta gäller både försäljning av mark som ingår i en fjällägenhet och för övrig mark. I promemorian föreslås även att principerna ska komma till uttryck i en ny förordning. Det bedöms även att det är lämpligt att förordningsmotiv tas fram i samband med att en ny förordning beslutas. Under remitteringen av promemorian ifrågasattes tidpunkten för att ändra den nuvarande ordningen med hänsyn till att rennäringslagstiftningen enligt direktiv 2021:35 ses över av Renmarkskommittén (N 2021:02). Synpunkter i sak, t.ex. på promemorians konsekvensanalys, lämnades också. Regeringen ansåg att frågorna behöver utredas vidare.

Den 16 juni 2022 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Renmarkskommittén (dir. 2022:58). Enligt direktiven ska kommittén bl.a.

- föreslå en ändamålsenlig beslutsordning för ärenden om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen
- föreslå de grunder på vilka eventuella upplåtelse- och försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen ska ske med beaktande av att eventuella beslut om försäljningar ska ske med restriktivitet och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 20 maj 2025.

Omarrondering

Omarronderingsområden kan beskrivas som mark bestående av kilometerlånga skiften på 25–100 meters bredd med flera ägare. Genom Jordfonden köper staten upp mark för att möjliggöra markbyten och skapa större fastigheter. Omarrondering av mark ger mer rationella brukningsenheter samtidigt som antalet fastighetsägare minskar och ägandet i högre grad överläts till aktiva brukare. En förbättrad fastighetsstruktur bidrar även till att förenkla för företag och till ett mer effektivt skogsbruk samt att flera nya jobb skapas på orten samtidigt som kunskapen om skogens natur- och kulturmiljövärden ökar.

Innan en omarrondering kan påbörjas undersöks vilka förutsättningar det finns för att genomföra den. Länsstyrelsen genomför detta arbete i samverkan med Lantmäteriet. Det krävs att en ansökan om omarrondering från en eller flera markägare kommer in till Lantmäteriet för att en omarrondering ska komma till stånd. När en ansökan kommer in prövar Lantmäteriet om omarronderingen kan tillåtas. Detta sker genom en båtnadsutredning (5 kap. 4 § fastighetsbildningslagen, FBL) och en opinionsprövning (5 kap. 5 § FBL), dvs. åtgärderna måste medföra en vinst för fastighetsägarna, och det krävs att en majoritet av markägarna inte motsätter sig omarronderingen. Om det finns båtnad och inte flertalet av markägarna motsätter sig en omarrondering kan Lantmäteriet fatta ett beslut om att omarronderingen kan genomföras. Beslutet kan överklagas till mark- och miljödomstolen. I samband med omarronderingen ges alla markägare möjlighet att ange var de vill ha sitt nya skogsinnehav lokaliserat. När alla åtgärder är klara i omarronderingen tas beslut om fastighetsbildning enligt den slutgiltiga skiftesplanen. Det görs också en ekonomisk avräkning för samtliga markägare som visar hur mycket var och en ska betala eller få i ersättning i samband med att det sammanlagda skogsvärdet förändras. Kartor och beskrivningar över samtliga skiften upprättas, och omarronderingen avslutas.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) en förstärkning av anslaget 1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. på 10 miljoner kronor för 2021 och därefter 20 miljoner kronor årligen för att öka takten i omarronderingen av skogsskiften och främja utvecklingen på landsbygden. Riksdagen godkände budgetförslaget (bet. 2020/21: MJU2, rskr. 2020/21:132). Av budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) framgår att anslaget numera disponeras helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Utskottets ställningstagande

Markförsäljning norr om odlingsgränsen

Huvudregeln enligt rennäringsförordningen är att frågor om försäljning av statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen prövas av

regeringen. Det finns inte några närmare regler i någon författning som reglerar frågan när denna mark ska kunna säljas. Regeringens praxis i frågan bygger bl.a. på uttalanden i budgetpropositioner som har antagits av riksdagen. Utskottet noterar att staten säljer marken endast i speciella fall och med iakttagande av bl.a. att renkötselrätten gäller parallellt med äganderätten. I utredningen om frågor kring beslutsordningen för ärenden om försäljning av statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen som redovisades till regeringen i april 2020 föreslås bl.a. att den prövning som regeringen nu gör innan staten säljer mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen ska flyttas från regeringen till Statens fastighetsverk. Det föreslås också att de principer som har legat till grund för regeringens prövning bör förtydligas och komma till uttryck i en ny förordning.

Som framgår ovan har regeringen beslutat om tilläggsdirektiv till Renmarkskommittén. Enligt direktiven ska kommittén bl.a. föreslå en ändamålsenlig beslutsordning för ärenden om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Kommittén ska även föreslå de grunder på vilka denna mark eventuellt ska upplåtas och försälas, med beaktande av att eventuella beslut om försäljning ska fattas med restriktivitet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 20 maj 2025.

I avvaktan på pågående arbete avstyrker utskottet 2022/23:934 (SD) yrkande 14, 2022/23:937 (SD) yrkande 10 och 2022/23:1006 (SD) yrkande 16.

Omarrondering

En omarrondering är en omfattande juridisk process som ofta berör stora markområden. Utskottet anser att omarrondering av mark ger mer rationella brukningsenheter samtidigt som antalet fastighetsägare minskar och ägandet i högre grad överläts till aktiva brukare. En förbättrad fastighetsstruktur bidrar även till att förenkla för företaget. Lantmäteriet tillämpar en särskild procedur vid omarrondering. Handläggningen av ärendena består av ett komplext juridiskt och mätningstekniskt arbete samt ett omfattande arbete med värdering och processledning. Reglerna för omarrondering ska bl.a. skydda markägarnas intressen. Någon garanti mot framtida myndighetsbeslut finns dock inte för de nybildade fastigheterna. Utskottet har inget att invända mot den nuvarande ordningen i detta avseende och avstyrker därför motion 2022/23:977 (SD) yrkande 23.

Forskningsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om forskning och utveckling inom de gröna näringarna.

Jämför reservation 38 (SD) och 39 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29 bör möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna ses över. Den digitala revolutionen med ny teknik och artificiell intelligens som pågår i världen kan skapa nya möjligheter inom lantbruket.

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 35 bör regeringen stödja satsningar på innovation och utveckling inom jordbrukssektorn för att stärka konkurrenskraften inom sektorn. Enligt yrkande 36 bör offentliga medel i högre utsträckning riktas till behovsdriven forskning. Formas och SLU bör ges i uppdrag att tydligare redovisa vilka medel som går till behovsdriven forskning och vilka behov denna forskning fyller. Enligt yrkande 42 bör en funktion på SLU upprättas som kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket samt aktivt fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället. Enligt en OECD-rapport är Sveriges innovationsklimat gott, men spridningen av innovationsinformation kan förbättras. I yrkande 46 anförs att regeringen bör förbättra förutsättningarna för ökad svensk proteinfoderodling. För att öka andelen närproducerat proteinfoder krävs mer resurser och forskning för växtförädling, odling, bekämpningsmedel och tillverkning av proteinfoder. Det krävs även fungerande regler för modern växtförädling.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I den senaste forskningspropositionen, Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige (prop. 2020/21:60), framhålls att konkurrenskraften i den svenska livsmedelskedjan och det nationella kunskapssystemet inom området behöver stärkas för att livsmedelssystemet ska kunna möta de stora utmaningarna inom klimat, miljö, hälsa och ekonomi samt säkra tillgången till livsmedel. Regeringen bedömde i propositionen att den satsning som funnits för forskning inom livsmedelsområdet behöver permanentas och utökas.

Utskottet yttrade sig över propositionen (yttr. 2020/21:MJU7y) och anförde att det ser mycket positivt på att regeringen nu föreslår förstärkningar av det nationella forskningsprogrammet för livsmedel. Utskottet delade regeringens

bedömning att ett innovativt, konkurrenskraftigt och hållbart livsmedelssystem bidrar till att uppfylla målen i livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) och utskottet ville särskilt framhålla regeringens konstaterande att den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan utgör en viktig del av livsmedelsstrategin. Utskottet noterade även regeringens bedömning att livsmedelsförsörjningen är en kritisk förutsättning för totalförsvaret och att det krävs en fungerande inhemsk jordbruks- och livsmedelsproduktion för att trygga livsmedelsförsörjningen.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) att forskning och innovation är grundläggande för att bidra till en hållbar samhällsutveckling, inte minst för att åstadkomma ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem och genomföra livsmedelsstrategin. De stora satsningar som gjorts genom forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2020/21:60) bidrar till de areella näringarnas utveckling och konkurrenskraft. Även de satsningar som tidigare gjorts inom SLU fullföljs och förväntas bidra till detta syfte. Vidare anför regeringen att en hållbar och konkurrenskraftig samhällsomställning förutsätter en långsiktigt stabil forskningsfinansiering, och kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling behöver fungera i samverkan mellan olika parter och mellan olika finansiärer. Denna inriktning avspeglas exempelvis i de nationella forskningsprogrammen som drivs inom Formas, i enlighet med den beslutade forsknings- och innovationspropositionen. Under 2020 betalade Formas ut totalt 581 miljoner kronor i forskningsstöd till forskning inom de areella näringarna. SLU, som under 2020 mottog 21 procent av medlen, är den största bidragsmottagaren.

När det gäller ökad svensk proteinfoderodling har ett forskningsprojekt genomförts vid SLU om förbättrat utnyttjande av regionalt odlade proteinfoder. Syftet med projektet var att förbättra möjligheterna att på svenska mjölkgårdar i stor skala ersätta importerat, sojabaserat proteinfoder med gårdsprocessat kraftfoder som innehåller hemodlade eller regionalt inköpta svenska proteinkällor som åkerbönor, ärter och raps. Inom projektet har SLU utformat beskrivningar av funktionella system för olika typer av gårdar och även utbildat rådgivare.

Inom ramen för den strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik 2023–2027 finns det möjlighet att söka stöd till innovation, kompetensutveckling och samarbeten som har betydelse för jordbruks-, trädgårds- eller rennäringen.

När det gäller frågan om informationsinsatser om forskning arbetar institutioner som SLU för att deras vetenskapliga resultat och data blir kända och nyttjas i samhället, på kort eller lång sikt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2023 att forskning och innovation är grundläggande för att bidra till en hållbar samhällsutveckling, inte minst för att åstadkomma ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem och att genomföra livsmedelsstrategin.

De stora satsningar som gjorts genom forsknings- och innovationspropositionen bidrar till de areella näringarnas utveckling och konkurrenskraft. Utskottet anser att ett innovativt, konkurrenskraftigt och hållbart livsmedelssystem bidrar till att uppfylla målen i livsmedelsstrategin. Utskottet vill särskilt framhålla att den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan utgör en viktig del av livsmedelsstrategin. Utskottet vill även framföra att de statliga forskningsfinansiärerna har en betydelsefull roll för att stödja både grundforskning och behovsmotiverad forskning inom olika områden. För att möta samhällsutmaningarna behövs forskningsbaserad kunskap liksom samverkan mellan högskolan och samhället i övrigt för att få fram nya hållbara lösningar. Utskottet välkomnar att Vetenskapsrådet i januari 2018 införde nya riktlinjer för bedömning av stöd till forskning. Vetenskapsrådet har arbetat fram åtta grundläggande principer för att se till att den vetenskapliga bedömningen görs inom ramen för en sund granskningskultur och god forskningssed. Vidare noterar utskottet att berörda institutioner verkar för att deras vetenskapliga resultat och data blir kända och nyttjas i samhället.

När det gäller proteinfoder noterar utskottet att ett forskningsprojekt har genomförts vid SLU om förbättrat utnyttjande av regionalt odlade proteinfoder. Utskottet välkomnar att det inom ramen för den strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik finns möjlighet att söka stöd till innovation, kompetensutveckling och samarbeten som har betydelse för jordbruks-, trädgårds- eller rennärings.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2022/23:843 (C) yrkande 29 och 2022/23:985 (SD) yrkandena 35, 36, 42 och 46.

Växtförädling och genteknik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om växtförädling och genteknik. Jämför reservation 40 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 38 bör regeringen arbeta skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning. En internationellt uppmärksammas ny teknik, CRISPR-Cas9, även kallad gensaxen, tillåter förändring av det genetiska materialet i organismer på ett enkelt och mycket precist sätt, s.k. genomredigering. Denna teknikutveckling har lett till att gentekniklagstiftningen är föråldrad och inte fungerar. Motionärerna anför även att Jordbruksverket bör ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna i väntan på att

regeringen fullföljt 2019 års tillkännagivande att åstadkomma en moderniserad, teknikneutral reglering (yrkande 37). Regeringen bör arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att tillgodose tillkännagivandet. Enligt yrkande 40 bör regeringen överväga att förstärka det nordiska växtförädlingsprogrammet inom offentlig-privat samverkan (public-private partnership) för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigeringsstekniker.

Yrkande 39 tar upp frågan om nationella godkännanden för GMO. Enligt yrkandet bör regeringen verka för att EU-lagstiftningen för genetiskt modifierade växter ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden för att släppa ut sådana växter på marknaden om vissa villkor är uppfyllda. Då kan en medlemsstat gå före och utveckla nytt sortmaterial till jordbruket.

Några yrkanden tar upp frågan om kompetenscentrum. I yrkande 41 i samma motion framhåller motionärerna att regeringen bör säkerställa en fortsättning av projektet SLU Grogrund. Det tillskott som den dåvarande regeringen tillförde i höstbudgeten för 2021 påstod den skulle bli permanent. För att säkerställa goda planeringsförutsättningar bör en fortsättning av SLU Grogrund med en specificerad budget garanteras långt efter 2021. Enligt yrkande 22 bör möjligheterna att inrätta ett centrum för växtförädling i naturvårdens tjänst ses över. Centrumet ska bedriva forskning som är direkt tillämpad för naturvården och ska kunna ta förädlingsmaterialet ut i användning. I kommittémotion 2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24 tar motionärerna upp frågan om inrättande av ett genteknikcenter inom Jordbruksverket för att ta vara på potentialen inom genteknik och växtförädling.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I betänkande 2018/19: MJU9 riktade utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra den teknikneutral. Utskottet anförde bl.a. följande:

När det gäller frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik vill utskottet framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Genteknik är av största vikt i detta arbete eftersom denna teknik är snabbare än konventionell växtförädling och därmed kan bidra till att öka takten i arbetet med förbättrade grödsorter. Olika tekniker kan leda till samma resultat, men dagens lagstiftning gör skillnad på vilken förädlingsmetod som används. Detta innebär att växtsorter som framställts genom traditionell växtförädling kan vara tillåtna, medan växtsorter med samma egenskaper som framställts genom GMO-teknik inte är det. Regelverket hämmar utvecklingen av nya växtsorter och därmed även lantbrukets utveckling. Det är grödans förändrade egenskaper och dess potentiella miljö-, avkastnings- och hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Lagstiftningen om genteknik bör mot denna

bakgrund moderniseras och göras teknikneutral. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2018/19:172). I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 (skr. 2021/22:75) anför regeringen följande:

En redovisning av regeringens arbete med frågan lämnades i ett svar på interpellation 2018/19:314 av Staffan Eklöf (SD). Av svaret framgår att eftersom lagstiftning om modifierade organismer regleras på EU-nivå bör insatser ske på denna nivå. Regeringen gav sitt stöd till en uppmaning från Europeiska unionens råd till EU-kommissionen att senast den 30 april 2021 lägga fram en studie mot bakgrund av en dom i EU-domstolen om EU:s lagstiftning avseende genetiskt modifierade organismer. Kommissionen har skickat ut en enkät avseende nya gentekniker. Enkätsvaren ska utgöra underlag för framtagande av studien om nya genteknikers status under unionslagstiftningen. Enkäten besvarades den 30 april 2020.

Europeiska kommissionens studie om nya genomiska tekniker publicerades den 29 april 2021. En redovisning av regeringens ståndpunkt och det fortsatta arbetet lämnades i svar på en skriftlig fråga (2020/21:2832) från Betty Malmberg (M) den 19 maj 2021. I svaret framgår bland annat att regeringen instämmer i studiens slutsatser och att den sammantagna lagstiftningen för genetiskt modifierade organismer (GMO-lagstiftningen) behöver ses över när det gäller genomförandet för vissa användningar av nya genomiska tekniker. Regeringen ser fram emot den fortsatta processen och konstruktiva förslag från kommissionen. Punkten är inte slutbehandlad.

Den 25 juli 2018 kom EU-domstolen med en dom i mål C-528/16, som rör s.k. nya mutationstekniker och huruvida de organismer som tas fram med dessa ska anses vara GMO enligt direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Enligt domen ska endast organismer som framställts med metoder för mutagenes (framkallande av mutationer), vilka på vedertaget sätt har använts i ett antal tillämpningar, och vilka under en längre tid inte har visat sig medföra säkerhetsproblem, vara undantagna från direktivets tillämpningsområde. Växter som tagits fram med modernare tekniker som genomredigeringstekniken CRISPR-Cas9, ska enligt domstolen regleras som en GMO. Den 8 november 2019 beslutade rådet att kommissionen senast den 30 april 2021 skulle lägga fram en studie mot bakgrund av domstolens dom i mål C-528/16 om ställningen för nya genomiska metoder enligt unionsrätten (rådets beslut (EU) 2019/1904). Vidare begärde rådet att kommissionen, om det är lämpligt med hänsyn till resultaten av studien, lägger fram ett förslag eller på annat sätt informerar rådet om andra åtgärder som krävs för att följa upp studien samt att förslaget ska åtföljas av en konsekvensbedömning.

Enligt Regeringskansliet har kommissionen aviserat en anpassning av regelverket för godkännande av produkter som framtagits av vissa moderna växtförädlningstekniker. Det nya förslaget ska presenteras under 2023.

Landsbygdsminister Peter Kullgren anförde bl.a. följande vid en interpellationsdebatt den 13 december 2022 (ip. 2022/23:77):

Dagens livsmedelsproduktion kräver en omställning för att kunna producera mer mat till en växande befolkning och samtidigt möta de utmaningar som en klimatförändring innebär. Detta kommer att kräva ny kunskap och nya innovationer för att vi ska kunna utveckla växter som är resistenta mot sjukdomar, kräver mindre gödsel eller exempelvis är mer tåliga mot torka.

I nuläget går klimatförändringarna snabbare än tiden det tar att förädla fram en ny växtsort med de klassiska växtförädlingsteknikerna. De nya, moderna växtförädlingsteknikerna ger möjlighet att korta ned tiden till att ett nytt utsäde kan komma ut på marknaden. EU-kommissionen har aviserat att en ny speciallagstiftning för växter som tagits fram med nya genomiska tekniker ska presenteras under andra kvartalet 2023, det vill säga sent under det svenska ordförandeskapet.

Den svenska positionen är känd sedan tidigare och välkomnar en ny lagstiftning eftersom den gamla inte är ändamålsenlig. Sverige förordade en lagstiftning som är ändamålsenlig, bygger på vetenskap och är proportionerlig till risk. Teknikneutralitet ger bättre möjlighet till lagstiftning som står sig över tid. Nya tekniska metoder och innovationer bör utnyttjas för att säkerställa tillgång till lokala och regionala sorter samt för att bidra till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser och till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat.

Sverige står redo att så snart EU-kommissionen presenterar förslag till ny lagstiftning föra processen vidare på såväl politisk som teknisk nivå.

Det nordiska partnerskapet mellan offentliga och privata aktörer (PPP) för pre-breeding är ett samarbete som syftar till att styrka arbetet med växtförädling i de nordiska länderna. Det nordiska PPP-samarbetet för s.k. pre-breeding finansieras av de nordiska länderna genom Nordiska ministerrådet samt växtförädlingsverksamheterna i Norden. Sekretariatet är placerat hos Genbanken Nordiskt Genresurscenter (Nordgen). Regeringen gav i mars 2017 Formas i uppdrag att ge stöd till förstärkta insatser för nordisk växtförädling genom att stödja offentlig-privata partnerskapet för växtförädling som bedrivs inom ramen för Nordiska ministerrådet (N2017/02349/SUN). Uppdraget är ett led i genomförandet av livsmedelsstrategin. Regeringen angav vidare att förstärkta insatser för växtförädling är en åtgärd inom livsmedelsstrategins strategiska område Regler och villkor och ska bidra till att nya metoder och innovationer för växtförädling utnyttjas för att säkerställa tillgång på växtsorter för odling i Sverige. Syftet är också att möjliggöra ett jordbruk som bidrar till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser liksom jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat.

All slags verksamhet i Sverige där GMO hanteras måste ha tillstånd. Beslut som gäller tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt tas gemensamt på EU-nivå, och tillståndet gäller i alla EU:s medlemsländer. Varje genmodifierad växt, dvs. en specifik växtart med en viss genetisk modifiering, ska prövas och godkännas. Godkännande, spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade livsmedel och foder regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Målet med godkännandeförfarandet är att

garantera att det inte utgör några risker för människors och djurs hälsa och för miljön att släppa ut sådana produkter på marknaden. Den s.k. försiktighetsprincipen ska gälla, och godkännandeförfarandet ska baseras på en vetenskaplig riskbedömning. I förordningen anges särskilt att tekniska framsteg och vetenskaplig utveckling bör beaktas vid tillämpningen. Nationella regler om förfarandet finns framför allt i miljöbalken, förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer och i myndighetsföreskrifter. I proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 redovisas att ingen genetiskt modifierad växt odlades kommersiellt i Sverige under 2018. GMO har introducerats i miljön i liten utsträckning, och befintliga styrmedel är väl utvecklade.

När det gäller frågan om kompetenscentrum finns bl.a. SLU Grogrund vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) vars huvuduppgift är att utgöra ett kunskapsnav för svensk växtförädling. Centrumet ska samla akademi och näringsliv och utveckla kompetens för att i enlighet med målen i livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. Hänsyn till klimatförändringar och tillgång till biomassa för en cirkulär och biobaserad ekonomi ska också tas. Inom centret ska även kompetenser och nya tekniker inom växtförädling utvecklas och växtmaterial för marknaden utvärderas. Arbetet går ut på att utveckla kunskap och nya metoder som bidrar till en kraftsamling inom förädling av livsmedelsgrödor för ökad innovationspotential, livsmedelsförsörjning och konkurrenskraft i enlighet med målen i livsmedelsstrategin. SLU Grogrund har projekt som riktar sig gentemot ekologisk odling men också andra projekt som handlar om genomredigering (CRISPR-Cas9). Verksamheten ska leda till en ökad svensk livsmedelsproduktion och konkurrenskraft, och verksamheten ska karakteriseras av långsiktighet, resurseffektivitet och samverkan mellan akademien, näringslivet och samhället. Dels lämnar SLU Grogrund årsrapporter, dels ingår kompetenscentrumet i utvärderingen och uppföljningen av livsmedelsstrategin. Vid SLU finns även Ekologiceentrum som består av institutionerna för ekologi respektive växtproduktionsekologi. Ekologiceentrum bedriver bl.a. forskning om ett hållbart jord- och skogsbruk, växtskydd, naturvård, viltförvaltning, honungsbins hälsa och lövträdsodling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillmäter frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra den teknikneutral stor betydelse. Utskottet riktade under den förra mandatperioden ett tillkännagivande till regeringen om detta. Utskottet vill återigen framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Samtidigt anser utskottet att försiktighetsprincipen ska vara styrande för hanteringen av GMO. Utskottet välkomnar att

kommissionen nu har aviserat en anpassning av regelverket för godkännande av produkter som tagits fram av vissa moderna växtförädlingstekniker. Utskottet noterar regeringens ambition att stå redo att, så snart EU-kommissionen presenterar förslag till ny lagstiftning, föra processen vidare på såväl politisk som teknisk nivå. Utskottet anser därmed att det för närvarande inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av regleringen av gentekniken CRISPR-Cas9 eller GMO-lagstiftningen i övrigt. Inte heller frågan om det nordiska växtförädlingsprogrammet inom det offentlig-privata partnerskapet bör leda till någon åtgärd enligt utskottets mening.

Utskottet konstaterar att regelverken för hantering av GMO är harmoniserade inom EU. Beslut som gäller tillstånd för odling av genetiskt modifierade växter tas gemensamt på EU-nivå, och tillstånden gäller i alla EU:s medlemsländer. Utgångspunkten för godkännandeförfarandet för GMO är att garantera att det inte utgör några risker för människors och djurs hälsa eller för miljön att släppa ut sådana produkter på marknaden. Utskottet har inget att invända mot denna ordning.

Utskottet ser positivt på att SLU Grogrund har inrättats vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Kompetenscentrumet samlar akademien och näringslivet och utvecklar kompetens för att i enlighet med målen i livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. I arbetet ska även frågorna om klimatförändringar och tillgång till biomassa för en cirkulär och biobaserad ekonomi beaktas. Kompetenscentrumet har även projekt som handlar om genomredigering (CRISPR-Cas9). Verksamheten vid SLU Grogrund är ett viktigt inslag i arbetet med en ökad svensk livsmedelsproduktion och ökad konkurrenskraft. Utskottet noterar vidare att Ekologisentrum vid SLU bedriver forskning bl.a. om ett hållbart jord- och skogsbruk, växtskydd, naturvård, viltförvaltning och lövträdsodling. I budgetpropositionen för 2023 anför regeringen att SLU även i fortsättningen ska arbeta med att utveckla förutsättningarna för nydanande, excellent forskning inom livsvetenskaperna och brukande av naturresurserna. Utskottet välkomnar detta.

Mot bakgrund av det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2022/23:985 (SD) yrkandena 22, 37–41 och 2022/23:998 (SD) yrkande 24.

Jordbrukets bemanning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kompetensförsörjning i de areella näringarna och om avbyttjänster i lantbruket.

Jämför reservation 41 (SD) och 42 (SD).

Motionerna

Kompetensförsörjning

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34 bör kompetensförsörjningen säkerställas för de areella näringarna genom att utbildningarna anpassas mer efter näringarnas behov.

Anders W Jonsson (C) anser i motion 2022/23:636 yrkande 5 att det är angeläget att verka för ett mer systematiskt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen inom livsmedelskedjan. Yrken inom de gröna näringarna behöver enligt motionären uppfattas som mer attraktiva för att locka viss kompetens och för att öka söktrycket till olika utbildningar.

Avbyttarsystem

Enligt kommittémotion 2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 31 bör regeringen tillsätta en utredning om hur ett statligt stöd för medfinansiering av avbyttjänster för ökad social hållbarhet för animalieproducenter kan utformas. Motionärerna framhåller att det innebär en stor risk socialt och hälsomässigt och i slutändan även en fara för djuren på gården om en lantbrukare inte kan ta ledigt. Regeringen bör även överväga ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbyttjänster för mjölkproducenter (yrkande 32). I väntan på utredningsresultatet bör ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbyttjänster övervägas för mjölkproducenter i två län.

Enligt motion 2022/23:809 av Ida Karkiainen (S) bör möjligheterna till avbyttarsystem ses över. I Finland går staten in och stöttar jordbruken med avbyttare ett visst antal dagar per år. Avbyttarservicen ger lantbruksföretagaren möjlighet till återhämtning. Servicen säkrar också djurens skötsel och välmående i situationer där företagaren är förhindrad att sköta sitt arbete, t.ex. på grund av sjukdom. Regeringen bör överväga möjligheterna att införa ett liknande system i Sverige.

Kompletterande uppgifter

Kompetensförsörjning

När det gäller kompetensförsörjning för företag inom livsmedelskedjan anförs i livsmedelsstrategin att utbildning och kompetensförsörjning fortlöpande

behöver anpassas och utvecklas för att möta företagarnas behov av arbetskraft. I strategin betonas vikten av att relevanta utbildningsanordnare på olika nivåer noga följer utvecklingen i livsmedelssektorn och strävar efter att möta de kompetensbehov som finns. Tillväxtverket har haft i uppdrag att inom området kompetensförsörjning stärka samverkan mellan industrin och skolan för att öka industrirelevanta utbildningars attraktionskraft och att genom validering stärka företagens strategiska kompetensförsörjning (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24).

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) framgår att regeringen under 2017 gav Tillväxtverket i uppdrag att stödja och underlätta etableringen av en samverkansarena för livsmedelssektorns företag och aktörer. Samverkansarenan ska bidra till att höja innovationskapaciteten i sektorn och säkra en långsiktig kompetensförsörjning, i syfte att öka konkurrenskraften för företag i livsmedelssektorn. Samverkansarenan lanserade etableringen av Sweden Food Arena den 24 maj 2018, och Tillväxtverket slutrapporterade regeringsuppdraget den 30 juni samma år, men uppdraget förlängdes samtidigt till årsskiftet 2018/19. Därefter har företagen och organisationerna tagit över och driver Sweden Food Arena i egen regi. Inom Sweden Food Arena samverkar aktörer från hela livsmedelskedjan kring innovation och forskning för en innovativ, hållbar och konkurrenskraftig livsmedelssektor. Syftet med arbetet är att öka produktionen, bidra till en konkurrenskraftig livsmedelskedja samt öka sysselsättningen, exporten, innovationskraften och lönsamheten samtidigt som relevanta miljömål nås.

Projektet Mer mat – fler jobb är en gemensam satsning av Livsmedelsföretagen, Krinova, Arbetsförmedlingen, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Arbetsförmedlingen. Projektet finansierades av Europeiska socialfonden och pågick t.o.m. maj 2022. Målet var att öka svensk matproduktion genom att stärka företag och medarbetare, och samtidigt ge arbetssökande och karriärbytare en väg in en spännande framtidsbransch.

Regeringen gav den 19 december 2019 Tillväxtverket i uppdrag att analysera kompetensförsörjningen inom livsmedelssektorn och bidra till att kompetensförsörjningsinsatser görs inom livsmedelskedjan för att uppnå en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja (2019N2019/03240/JL). Uppdraget ska genomföras i två steg. Steg 1 är att analysera kompetensförsörjningen och ge förslag på åtgärder för att underlätta denna. Steg 2 ska bidra till att kompetensförsörjningsinsatser görs för en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelssektor. Med utgångspunkt i analysen i steg 1 ska Tillväxtverket, genom dialog med berörda myndigheter och andra aktörer, bidra till utveckling och etablering av relevanta utbildningar och andra kompetensförsörjningsinsatser. Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med näringen, Sveriges Kommuner och Regioner samt aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Uppdraget pågår 2020–2025.

I regleringsbrevet för SLU för 2023 anges att utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. SLU ska redovisa vilka bedömningar, prioriteringar

och behovsanalyser som ligger till grund för beslut om utbildningsutbudet. Lärosätena ska särskilt redovisa hur de utvecklat sitt utbildningsutbud för att stärka tillgången till utbildning för livslångt lärande och omställning. SLU ska även redovisa hur det möter det omgivande samhällets behov av utbildning.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) anger regeringen att samlade insatser för kompetensförsörjning för aktörer på landsbygden behövs. De areella näringarna har behov av att rekrytera kompetens inom en rad centrala områden. Den högre utbildningen inom SLU bidrar till denna kompetensförsörjning. Utbildningsmålet om 12 600 helårsstudenter inom SLU 2022–2024 ligger fast.

Avbyttarsystem

Sverige har tidigare haft en statligt finansierad avbyttartjänst sedan 1970-talet som drevs genom olika bolag där Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) var huvudman och Lantbruksstyrelsen var tillsynsmyndighet. I samband med avregleringen av jordbruket under 1990-talet upphörde den statliga finansieringen, och LRF fortsatte driften på affärsmässiga grunder. År 1999 beslutade LRF att lägga ned verksamheten helt. Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår inget arbete när det gäller statligt finansierad avbyttartjänst.

Utskottets ställningstagande

Kompetensförsörjning

Utskottet anser att kompetensförsörjningen inom de areella näringarna är grundläggande för att stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft. I likhet med vad som framförs i livsmedelsstrategin anser utskottet att detta är en fråga för näringen, utbildningsanordnarna och det offentliga att arbeta vidare med. Utskottet noterar med intresse det arbete som görs inom Sweden Food Arena och näringens tidigare gemensamma satsning Mer mat – fler jobb. Utskottet ser fram emot resultatet av Tillväxtverkets uppdrag om att bidra till att kompetensförsörjningsinsatser kommer till stånd inom livsmedelskedjan för att uppnå en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja.

Som framgår av redogörelsen ovan ska SLU:s utbildningsutbud svara mot det omgivande samhällets behov, och SLU ska redovisa för regeringen bl.a. hur de möter det omgivande samhällets behov av utbildning. Utskottet utgår från att regeringen följer frågan om livsmedelssektorns behov av kompetens. Därmed avstyrks motionerna 2022/23:636 (C) yrkande 5 och 2022/23:985 (SD) yrkande 34.

Avbyttarsystem

Regeringen har inget pågående arbete när det gäller statligt finansierad avbyttartjänst. Utskottet ser för närvarande inte skäl att vidta någon åtgärd med

anledning av motionerna 2022/23:809 (S) och 2022/23:985 (SD) yrkandena 31 och 32. Motionsyrkandena avstyrks.

Övriga jordbrukspolitiska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gödselproduktion, hästnäringen, rennäringen, biodling, ogräsbekämpning och utsädeslagen.

Jämför reservation 43 (C), 44 (C) och 45 (S).

Motionerna

Produktion av gödsel

I kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 5 efterfrågas ett strategiskt arbete för en inhemsk produktion av mineralgödsel, t.ex. genom ökad forskning eller utvecklingsinsatser som Industriklivet. Ny forskning har visat att det är möjligt att kraftigt minska utsläppen i EU genom ökade satsningar på genteknik och växtförädling.

Hästnäringen

Enligt kommittémotion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 44 bör den breda hästnäringens finansiering ses över. Den verksamhet som ryms under Hästnäringens nationella stiftelse (HNS) och riksanläggningarnas verksamhet saknar en robust och långsiktig finansiering. Det skadar den breda hästnäringen och behöver därför snarast hanteras, anser motionärerna.

Rennäringen

Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) framhåller i kommittémotion 2022/23:2072 yrkande 15 att satsningar på en livskraftig rennärning är en grundförutsättning för samisk kultur och för att Sverige ska nå sina miljökvalitetsmål. Att framställa underlag för markanvändningen, t.ex. renbruksplaner, är enligt motionärerna en av de viktigaste åtgärderna för att minimera intresse-motsättningar i renskötselområdet.

Biodling

Enligt motion 2022/23:1940 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 bör en översyn göras av lagar och regelverk i syfte att öka konkurrenskraften för och produktionen av svensk honung. Det finns i dag en stor risk att utländsk honung, bl.a. på grund av lägre produktionskostnad, på sikt kan komma att konkurrera ut delar av vår inhemska honungsproduktion. En otydlig märkning av importerad och blandad honung kan enligt motionären göra att många

konsumenter har svårt att urskilja vad som är europeisk och övrig utländsk honung och vad som är riktig svensk honung.

Ogräsbekämpning

Motion 2022/23:210 av Mikael Larsson (C) tar upp frågan om bekämpning av ogräsen stånds och renkavle. Motionären pekar på att både stånds och renkavle sprider sig, växer längs vägar och påverkar lantbruket negativt. Därför behöver också staten, vid sidan av jordbrukarna, ta ett större ansvar för att bekämpa dessa båda ogräs. Motionären anser att regeringen snarast bör ge Jordbruksverket och Trafikverket i uppdrag att se över hur dessa ogräs kan bekämpas där staten ansvarar för kantklippning m.m.

Ändring i utsädeslagen

Enligt motion 2022/23:527 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 behöver utsädeslagen ändras. Enligt lagen är det endast tillåtet att sälja utsädespotatis i förseglade förpackningar. Bönder kan därför inte sälja t.ex. överbliven potatis i lösvikt. För att kunna bedriva en effektiv verksamhet och kombinera detta med att ta vara på sina tillgångar behöver utsädeslagen ändras, enligt motionären.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Produktion av gödsel

Den 9 november 2022 presenterade EU-kommissionen ett meddelande om insatser för att säkra tillgången till gödselmedel till överkomliga priser (COM(2022) 590). Kommissionens meddelande beskriver den nuvarande situationen med höga priser på gödselmedel och en risk för minskad användning, lägre produktion och som en följd av det försämrade försörjningstrygghet. För att hantera situationen föreslår kommissionen ett antal initiativ och beskriver även befintliga insatser för att förstärka försörjningstryggheten både inom EU och globalt.

I en faktagrupp från den 9 december 2022 (2022/23:FPM26) välkomnar regeringen kommissionens meddelande och dess övergripande inriktning. Sverige har vid möten i jordbruks- och fiskerådet efterfrågat denna typ av initiativ från kommissionens sida. Regeringens preliminära övergripande bedömning är att meddelandet är heltäckande och balanserat. Det är positivt att kommissionen lyfter fram den globala situationen och åtgärder som kan ha betydelse för försörjningstryggheten både inom EU och globalt. Regeringen välkomnar den långsiktiga inriktningen mot ett mer hållbart och robust jordbruk som baseras på hållbar fossilfri energi och recirkulering av växtnäringssämnen. Regeringen välkomnar att kommissionen i meddelandet lyfter upp betydelsen av forskning och utveckling, och att öka stödet för att möta behovet av innovativa och hållbara investeringar.

Regeringen ser även positivt på insatser för att öka transparensen på gödselmarknaden och för att hålla internationell handel av gödsel öppen.

Miljö- och jordbruksutskottet överlade med regeringen om meddelandet den 26 januari 2023. I utskottet fanns det stöd för regeringens ståndpunkt.

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att analysera nuvarande kapacitet och förutsättningar för inhemsk gödselmedelsproduktion samt framtida tillgång på växtnäring för svenska grödor. I uppdraget ingår även att kartlägga pågående initiativ inom Sverige och EU. Uppdraget ska redovisas den 31 mars 2023.

Hästnäringen

Den statliga Hästutredningen från 1991 konstaterade att Sverige saknade en nationell plattform för hästfrågor och mot den bakgrunden stiftades Hästnäringens nationella stiftelse (HNS) 1992 på initiativ av Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Aktiebolaget Trav och Galopp (ATG). HNS fick uppdraget att hantera nationella frågor med koppling till hästhållning med särskilt fokus på utbildning, avel och uppfödning.

Sedan instiftandet har HNS verksamhet finansierats via spelet på hästar. Grunden har varit det statliga spelmonopolet där ATG:s ägare, Svensk Travsport (ST) och Svensk Galopp (SG), förhandlat fram villkoren i ett avtal som också inkluderat HNS anslag. Vid årsskiftet 2018/19 omreglerades den svenska spelmarknaden till ett licenssystem.

Enligt ett avtal mellan staten och trav- och galoppsportens förbund avsätter trav- och galoppsporten för närvarande 55 miljoner kronor årligen till bredare ändamål inom ramen för HNS. Medlen fördelas på olika ändamål, däribland utbildningsverksamhet, utvecklingsprojekt inklusive verksamhet för barn och ungdom, forskning samt verksamheter vid de s.k. riksanläggningarna.

I oktober 2020 överlämnade den s.k. Spelmarknadsutredningen delbetänkandet Hästnäringens finansiering på den omreglerade spelmarknaden (SOU 2020:64). Utredningen bedömde att en översyn borde göras av ansvarsfördelningen när det gäller finansieringen av HNS verksamhet i syfte att åstadkomma en långsiktigt hållbar lösning.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har SLU och HNS inför nästa avtalsperiod enats om att utreda hippologprogrammets framtida utveckling inklusive frågor om ekonomi. Regeringen anser att vidare hantering av delbetänkandet Hästnäringens finansiering på den omreglerade spelmarknaden (SOU 2020:64) bör avvaktas till dess att SLU är klar med sin översyn, preliminärt efter sommaren 2023, eftersom en betydande andel av HNS finansiering används för hippologprogrammet.

Jordbruksverket deltar i ett samarbete mellan olika aktörer inom hästnäringen för att skapa bra förutsättningar för hästföretagande. Majoriteten av hästnäringens organisationer samlas, samverkar och samarbetar kring branschens företagarefrågor och har varit med och tagit fram en strategi och handlingsplan. Strategin förenar organisationerna kring syfte, vision och mål

och anger gemensam riktning i arbetet. Till strategin knyts en handlingsplan för det kommande verksamhetsåret med aktiviteter och åtgärder som ska bidra till att uppfylla målen i strategin. I handlingsplanen framförs att långsiktiga lösningar för att finansiera näringens utveckling och stabilitet bör säkras. I handlingsplanen anges även att ett samlat ansvar för näringens övergripande utveckling och position i samhället kräver resurser, och att ett uthålligt och kvalitativt arbete bör tryggas med stabila finansieringsmodeller.

Det är möjligt för företag med hästverksamhet att ta del av insatser inom ramen för den strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik, t.ex. genom lokalt ledd utveckling.

Rennäringen

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) anför regeringen att den främjar rennäringens delaktighet i olika processer bl.a. kring samhällsplanering och markutnyttjande inom renskötseområdet för att upprätthålla en långsiktig hållbar rennäring och andra samiska näringar. En viktig fråga för rennäringen är även samexistens med rovdjuren. Det är därför enligt regeringen angeläget att arbetet med ett förvaltningsverktyg utifrån riksdagens fastställda toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur fortskrider. Samtidigt bör rennäringen även fortsättningsvis kompenseras för de rovdjursskador som kvarstår genom ersättningen för rovdjursförekomst.

Regeringen anser att insatser för att uppnå livskraftiga samiska näringar främjar en levande samisk kultur och därmed bidrar till att det övergripande miljökvalitetsmålet uppfylls. Renskötseln är en viktig del i arbetet för att nå miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Regeringen bedömer att utmaningen för renskötselns framtid främst består av att hantera och att hitta en balans mellan påverkan av pågående och framtida planerade verksamheter i förhållande till rennäringens behov av betesmarker. Även klimatförändringar med behov av exempelvis stödutfodring som följd, har en betydande påverkan på rennäringens verksamhet. Förbättringen av underlag för markanvändningen, t.ex. renbruksplaner, är en av de viktigaste åtgärderna för att minimera intressemotsättningar i renskötseområdet. Sametingets och samebyarnas möjligheter att delta i de samrådsprocesser som genomförs vid etablering av olika verksamheter är av betydelse, och planerna blir då ett viktigt underlag. Även den nyligen införda lagen (2022:66) om en konsultationsordning för det samiska folket förväntas ha en positiv inverkan i sammanhanget.

Regeringen beslutade den 20 maj 2021 om kommittédirektiv för en ny renskötsellagstiftning – det samiska folkets rätt till renskötsel, jakt och fiske (dir. 2021:35). Enligt direktiven ska en parlamentariskt sammansatt kommitté lämna ett förslag till en ny renskötsellag som ska ersätta den nuvarande rennäringslagen (1971:437). Kommittén ska bl.a. även analysera det samiska folkets rätt till jakt och fiske såväl för de samer som i dag är medlemmar i

samebyar som för dem som inte är det. Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om att komplettera kommittédirektiven för Renmarkskommittén (bet. 2020/21:MJU22 punkt 20, rskr. 2020/21:410).

Enligt ett tilläggsdirektiv (N 2021:02) ska kommittén utöver vad som följer av de tidigare direktiven under sitt arbete bl.a. ta hänsyn, förutom till samernas rättigheter, även till den övriga lokalbefolkningens, däribland den nationella minoriteten tornedalingar, och övriga invånares kultur, traditioner, intressen och behov av att kunna jaga och fiska samt till annan näringsverksamhet såsom skogsbruk och turism. Kommittén ska föreslå en ändamålsenlig beslutsordning för ärenden om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen samt på vilka grunder eventuella upplåtelser och försäljning av sådan mark ska genomföras.

Enligt de ursprungliga direktiven skulle den del av uppdraget som handlar om att utreda inom vilka delar av statligt ägd mark som samebyar har ensamrätt i förhållande till staten att upplåta småviltsjakt och fiske, och om denna ensamrätt omfattar jakt på annat vilt än småvilt, redovisas i ett delbetänkande senast den 21 november 2022. Utredningstiden i denna del har förlängts. Deluppdraget ska i stället redovisas senast den 31 augusti 2023. Utredningstiden i övrigt ligger fast. Uppdraget ska slutredovisas senast den 20 maj 2025.

Biodling

Jordbruksverket administrerar ett stöd till biodlingssektorn. Stödet kallades tidigare det nationella honungsprogrammet. Syftet med stödet är att bidra till bättre villkor för biodlingen så att produktionen av honung och andra biodlingsprodukter kan öka och produkterna kan säljas till bra priser, vilket tillsammans stärker näringen. Stödet ska också stärka sektorns konkurrenskraft och öka antalet yrkesbiodlare. Stödet till biodlingssektorn lämnas för åtgärder som genererar kollektiv nytta för biodlingssektorn. Stöd kan bl.a. lämnas till projekt som omfattar främjande, information och marknadsföring, inklusive marknadsbevakning och aktiviteter som syftar till att öka konsumenternas medvetenhet om kvalitet på honung och andra biodlingsprodukter. Behöriga att söka är föreningar, andra organisationer och företag. Jordbruksverket utlyser 11,8 miljoner kronor inom stödet till biodlingssektorn för verksamhetsåret 2023.

Ogräsbekämpning

Renkavle är ett ettårigt gräsogräs som främst finns på Gotland och i Skåne. Det finns numera även lokalt etablerat upp till Östergötland och Västergötland. Jordbruksverket uppger att det är ett av de besvärligaste ogräsen och att det lätt utvecklar resistens mot ogräsmedel.

Stånds är ett besvärligt ogräs eftersom den innehåller giftiga alkaloider som ger olika förgiftningssymptom hos djur. Stånds finns framför allt i Sydsverige men även längs Norrlandskusten. Jordbruksverket anför att lantbrukare kan

förebygga problem med stånds bl.a. genom att inte ha ett för högt betestryck på vallarna och vara noga vid vallanläggning. Om lantbrukare får in stånds i en permanent betesvall bör plantan grävas upp med rötterna, och vallfrö bör sås i luckan som bildas. Området bör stängslas så att djur inte kommer åt att beta där. Kemisk bekämpning är tillåten i betes- och slåttervall på åkermark, men förbjuden på naturbetesmark.

När det gäller kantklippning vid vägar uppger Trafikverket att slåtter och röjning av vägkanter utförs bl.a. för att förbättra trafiksäkerheten. Dessutom förbättras vägens avvattning och dränering. Samtidigt möjliggörs att sidoområdet kan vara livsmiljöer av värde för biologisk mångfald. Trafikverket har nationellt ställda kvalitetskrav och tidsplaner som entreprenörerna följer för att utföra årlig slåtter och röjning på rätt sätt. Arbetet med slåtter påbörjas i juni och ska vara klart i slutet av augusti för större vägar och i slutet av september för mindre vägar. Slåtter sker på en bredd av 10 meter från väggkanten om det är möjligt. Trafikverket ställer krav på att entreprenören ska ta hänsyn till s.k. artrika vägmiljöer när de utför olika typer av åtgärder. Trafikverket inventerar varje år var nya artrika vägmiljöer finns. Trafikverket utför även vegetationsreglering vid järnvägar för att upprätthålla trafiksäkerhet, arbetsmiljö, banans stabilitet och underhåll i spåret. Detta görs med olika metoder av avverkning och slyröjning, ballastrensning samt kemisk och mekanisk ogräsbekämpning.

Statlig verksamhet ska ta hänsyn till pollinatörer i sin markförvaltning. Trafikverket och Affärsverket svenska kraftnät hade 2021 i uppdrag att särskilt redovisa hur de tar hänsyn till biologisk mångfald längs vägar och järnvägar och i kraftledningsgator.

Ändring i utsädeslagen

Av 2 § utsädeslagen (1976:298) framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utfärda föreskrifter om att utsäde av visst slag får saluföras endast om utsädet har certifierats eller kvalitetskontrollerats på annat sätt. Av 1 § 2 samma lag framgår att det med certifiering av utsäde menas förvaltningsuppgift som innebär kvalitetskontroll av utsäde, försegling av förpackning med utsäde och utfärdande av bevis om detta. Enligt 2 § utsädesförordningen (2000:1330) får utsäde av bl.a. potatis endast saluföras om det är certifierat. Av de angivna bestämmelserna följer att utsädespotatis endast får saluföras i förseglade förpackningar.

Enligt Jordbruksverket måste allt utsäde som säljs eller ges bort alltid certifieras. Det gäller utsäde både av fröburna lantbruksväxter och av potatis. Att utsäde är certifierat betyder att det har gjorts en officiell kontroll av kvalitet, sundhet, sortäktighet och sortrenhet. Man ser att utsädet är kontrollerat genom att det är märkt och förseglat. Säcken märks med en officiell etikett eller direkt på säcken. Att köpa certifierat utsäde betyder enligt Jordbruksverket först och främst att man vet att utsädet uppfyller de särskilda krav som gäller för arten, att man får utsäde av rätt sort och att det är tillräckligt

friskt och/eller behandlat mot utsädesburna sjukdomar. Syftet med reglerna om utsädespotatis är att säkra livsmedelsproduktionen så att det finns ett friskt utsäde för att förhindra spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar. Potatis kan sprida växtskadegörare som allvarligt kan skada växtodlingen och miljön, s.k. karantänskadegörare.

Utsädespotatis omfattas av krav på växtpass. Växtpasset intygar att den aktuella utsädespotatisen uppfyller vissa villkor som har att göra med frihet från karantänskadegörare. Jordbruksverket bedömer att kravet på växtpass och de villkor som växtpasset intygar inte kan uppfyllas om utsädespotatisen inte är förpackad.

Utskottets ställningstagande

Produktion av gödsel

Utskottet noterar att EU-kommissionen har presenterat förslag på insatser för att säkra tillgången till gödselmedel till överkomliga priser. Jordbruksverket har i uppdrag att analysera nuvarande kapacitet och förutsättningar för inhemsk gödselmedelsproduktion i Sverige samt framtida tillgång till växtnäring för svenska grödor. I uppdraget ingår även att kartlägga pågående initiativ inom Sverige och EU. Uppdraget ska redovisas den 31 mars 2023. I avvaktan på pågående arbete anser utskottet att motion 2022/23:843 (C) yrkande 5 kan lämnas utan vidare åtgärd. Därmed avstyrks motionsyrkandet.

Hästnäringen

SLU och HNS har inför nästa avtalsperiod enats om att utreda hippolog-programmets framtida utveckling inklusive frågor om ekonomi. Regeringen anser att vidare hantering av delbetänkandet Hästnäringens finansiering på den omreglerade spelmarknaden bör avvakta till dess att SLU är klar med sin översyn, preliminärt efter sommaren 2023, eftersom en betydande andel av HNS finansiering används för hippologprogrammet. Utskottet delar regeringens bedömning och avstyrker motion 2022/23:843 (C) yrkande 44.

Rennäringen

Utskottet ställer sig bakom det som regeringen anför om rennäringen i budgetpropositionen för 2023, bl.a. att insatser för att uppnå livskraftiga samiska näringar främjar en levande samisk kultur och därmed bidrar till att det övergripande miljö kvalitetsmålet uppfylls. Renskötseln är en viktig del i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Utmaningen för renskötselns framtid består främst av att hantera och att hitta en balans mellan påverkan av pågående och framtida planerade verksamheter i förhållande till rennäringens behov av betesmarker. Även klimatförändringar, med behov av exempelvis stödutfodring som följd, har en betydande påverkan på rennäringens verksamhet. Som regeringen anför är förbättringen av underlagen för markanvändningen, t.ex. renbruksplaner, en av de viktigaste åtgärderna för

att minimera intresse motsättningar i renskötselområdet. Sametingets och samebyarnas möjligheter att delta i de samrådsprocesser som genomförs vid etablering av olika verksamheter är av betydelse och planerna blir då ett viktigt underlag. Utskottet bedömer mot denna bakgrund att motion 2022/23:2072 (S) yrkande 15 i allt väsentligt får anses tillgodosedd. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Biodling

Utskottet noterar att det finns ett stöd till biodlingssektorn som tidigare kallades det nationella honungsprogrammet. Syftet med stödet är att bidra till bättre villkor för biodlingen så att produktionen av honung och andra biodlingsprodukter kan öka och produkterna kan säljas till bra priser, vilket tillsammans stärker näringen. Stöd kan bl.a. lämnas till projekt som omfattar främjande, information och marknadsföring, inklusive marknadsbevakning och aktiviteter som syftar till att öka konsumenternas medvetenhet om kvalitet på honung och andra biodlingsprodukter. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:1940 (M) yrkande 1.

Ogräsbekämpning

Trafikverket, som är ansvarig myndighet för bl.a. väg- och järnvägsunderhåll, utför slåtter och röjning av vägkanter och banvallar. När detta arbete utförs måste hänsyn tas till flera aspekter, bl.a. trafiksäkerhet, arbetsmiljö, dräneringsbehov och möjligheten till underhållsarbete. Utöver det ska alla statliga myndigheter ta hänsyn till pollinatörer i sin markförvaltning. Utskottet ser för närvarande inte något behov av att ändra den ordning som nu gäller. Därmed avstyrks motion 2022/23:210 (C).

Ändring i utsädeslagen

Utskottet anser att ett friskt utsäde som förhindrar spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar är av största vikt. Eftersom ett certifierat utsäde som är förseglat i förpackningar kan säkerställa detta finner utskottet inget skäl till ändring i utsädeslagstiftningen. Motion 2022/23:527 (SD) yrkande 3 avstyrks därmed.

Reservationer

1. **Försörjningstrygghet i den strategiska planen för 2023–2027, punkt 1 (SD, C)**

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD), Rashid Farivar (SD) och Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Den nationella livsmedelsstrategin bör uppdateras och kompletteras med perspektivet försörjningstrygghet och försörjningsförmåga. Denna breddade inriktning av livsmedelsstrategin bör även prägla genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken. Prioriteringarna inom den strategiska planen för 2023–2027, som totalt har en budget som uppgår till 60 miljarder kronor över fem år, måste därför ses över och ändras så att den är tydligare inriktad på försörjningstrygghet och försörjningsförmåga. Den svenska regeringen bör redan nu förbereda EU-kommissionen på detta för att underlätta en kommande ändring av den strategiska planen.

2. **Genomförandet av den nya gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 2 (C)**

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Det svenska jordbrukets utveckling styrs i hög utsträckning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det gör det angeläget att Sverige är en aktiv röst i de samtal och förhandlingar som förs på europeisk nivå. EU:s gemensamma jordbrukspolitik bör bli mer marknadsorienterad och styra tydligare i en hållbar riktning. Politiken måste bli enklare och mer resultatorienterad, där insatser för ökad konkurrenskraft kan förenas med insatser för våra miljö- och klimatutmaningar. De oacceptabelt stora förseningar som kännetecknade utbetalningarna av jordbruksstödet 2014–2022 får inte upprepas. Regeringen måste säkerställa att myndigheterna har de förutsättningar som behövs för att betala ut stöden så snabbt som regelverken tillåter och att de nationella regelverken och rutinerna inte går längre än nödvändigt. Många som verkar inom de gröna näringarna är småföretagare med små marginaler och pressad likviditet. För dem är det avgörande att myndigheters agerande är förutsägbart. Finns det ingen förutsägbart riskerar inte bara enskilda att hamna i kläm utan det riskerar även att skada förtroendet för ansvariga myndigheter. Det är således angeläget att regeringen ser till att den nya jordbrukspolitiken införs på ett smidigt sätt.

3. Nationella aspekter på den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 3 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 3, 4 och 44.

Ställningstagande

Regeringen bör så långt det är möjligt verka för en nationell beslutanderätt över jordbruket. Sverige bör omförhandla villkoren med EU för de areella näringarna, med det långsiktiga målet att återföra beslutsmakten till Sverige. Tills vidare är det dock viktigt att EU-stödet för att stärka det svenska jordbruket tas till vara på bästa sätt. Detta inte minst mot bakgrund av de enorma summor Sverige överför till Bryssel.

Vi motsätter oss ytterligare maktöverföring till EU och vill i stor utsträckning använda de möjligheter som står riksdagen till buds för att stoppa lagförslag eller delar av lagförslag som inte gagnar Sverige och svenskarna eller som bara är onödiga. Nationellt självbestämmande ska eftersträvas, utom

i det fåtal frågor där det ger ett tydligt mervärde ur svenskt perspektiv att bestämmanderätten ligger på EU-nivå. Likväl är det viktigt att försöka påverka EU:s gemensamma jordbrukspolitik i en riktning som är positiv för Sverige. Det svenska jordbrukets konkurrenskraft ska alltid vägas in. Den EU-gemensamma jordbrukspolitiken ska vara utformad på ett sätt som är anpassat till svenska förhållanden. Det krävs därför att politiken är tillräckligt flexibel och att så mycket som möjligt av besluten delegeras till nationell nivå.

Frikopplingen inom EU:s stödregler från 2005 när gårdsstödet infördes innebär att lantbrukare inte längre behövde producera jordbruksprodukter för att få stöd. I de mindre produktiva bygderna innebär gårdsstödet att många marker numera endast ligger för fäot eller brukas extensivt. När aktiva lantbrukare behöver mer mark, och den inte säljs eller arrenderas ut av passiva markägare, uppstår en s.k. inlåsningsseffekt. Detta får till följd att många stöd bidrar till högre arrende- och markpriser, som i sin tur påverkar lönsamheten negativt för aktiva bönder som vill utveckla sin verksamhet. Jordbruksstöden bör därför i högre grad gå till aktiva lantbrukare och Sverige bör verka för detta på EU-nivå.

4. Inriktning på miljö och klimat i EU:s jordbrukspolitik, punkt 4 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 53.

Ställningstagande

EU:s jordbrukspolitik ska inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat.

5. Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 5 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 19 och 23 samt

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motionerna

2022/23:203 av Helena Lindahl (C),

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 16, 17 och 23,

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 36 och

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 45.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis framhålla att det är viktigt att EU-reglerna är tillräcklig flexibla för att inte lantbrukare ska drabbas hårt av händelser som de inte kan påverka. Om vildsvin t.ex. bökar upp en mark med särskilda miljövärden kan det resultera i återbetalningsplikt av miljöstödet eftersom marken inte längre har ett betesvärde. Det framtida biologiska värdet av marken finns dock kvar, om marken fortsätter att betas, vilket är skälet till miljöstödet.

Vidare bör ett inventeringsbaserat miljöstöd för biologisk mångfald i jordbruket införas. Det är svårt att ta hänsyn till alla viktiga värden vid normering. Samtidigt är bl.a. frågor om positiva och negativa effekter på biologisk mångfald till följd av jordbruk komplexa. Regler och praxis måste därför ändras ibland, för att de inte ger de effekter som åsyftas eller för att effekterna på lantbrukarna blir orimliga. Regeländringar tar tid att genomföra, vilket medför att icke-optimala förhållanden råder under lång tid. Sverige bör därför skapa möjligheter att på försök avdela en del av miljöstödet till stöd som, helt eller delvis, baseras på inventeringar och poängsättning av biologisk mångfald. Jordbruksverket bör ges i uppdrag att utveckla ett system för detta. På så sätt lägger man kraven och ersättningen så nära som möjligt det man vill åstadkomma och skapar största möjliga flexibilitet för jordbrukaren att uppnå samhällets mål. Därmed minskar risken för byråkratiska hinder och det blir enklare för jordbrukaren att gå till väga på passande sätt. Det möjliggör också en helt annan kreativitet. Det bör naturligtvis finnas beredskap för att åtgärda eventuella negativa effekter under försöket.

Ett stöd för riktade naturvårdsåtgärder som inte ryms inom den gemensamma jordbrukspolitikerna bör tas fram. Det kan handla om viktiga insatser för biologisk mångfald även om de inte utförs på stora arealer, t.ex. naturvårdsbränning och bevarande skötsel av särskilda biotoper.

Regeringen bör även arbeta för att påverka EU att skapa möjligheter att införa en djurvälståndersättning för mjölkkor på bete samt sänkta slakteriavgifter. Sveriges mjölkbönder har i flera år haft en pressad situation. Priset på mjölk har ofta varit lågt. Oavsett prisfluktuationer har svensk mjölkproduktion ständigt problem med onormalt höga produktionskostnader

till följd av särslagstiftning och skattesatser som är högre för Sverige, även i tider när lantbruket fått en partiell, tillfällig dieselskatteåterbetalning. Mjölproduktionen skapar viktiga arbetstillfällen och bidrar till en livskraftig och levande landsbygd. Det är i harmoni med våra ambitioner för djurvälstånd att svenska mjölkkor ska beta utomhus sommartid, men det går inte att blunda för att det innebär en konkurrensnackdel för mjölkbönderna i och med att ett ökat arbete och kostnader tillkommer. De svenska mjölkbönderna behöver kompenseras för sina merkostnader på grund av högre krav på djurskydd, bl.a. genom att en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete och stöd för slakteriavgifter införs. EU-förhandlingarna inför beslut om de EU-gemensamma jordbruksreglerna öppnade för betesersättning för bete som krävs i nationell lag, men bara för de länder som antar nya regler om sådana krav. Det är alltså för närvarande svårt att få EU:s tillåtelse att införa en betesersättning i Sverige. EU:s nya kontrollförfordning har också begränsat möjligheterna att minska slakteriavgifterna som kompensation till djurhållare för kostnader på grund av Sveriges högre djurskyddskrav.

En annan angelägen stödform är stöd för bevarande av överloppsbyggnader. Överloppsbyggnad är en ekonomibygnad på en jordbruksfastighet som inte längre behövs för gårdens drift. Den som äger en överloppsbyggnad kunde fram till 2015 få bidrag av länsstyrelsen för att restaurera den. Det Sverige som många förknippar med de rödmålade stugornas och ladugårdarnas landskap – det Sverige som så många målade beskriver när de med stolthet berättar om hur hembygden och dess bebyggelse ser ut – den landskapsbilden är kanske borta inom några decennier, när alla dessa landsbygdens ladugårdar och lador förfallit, rivits eller ändrat utseende och färg. Det svenska kulturlandskapet har präglats av rödmålade gårdar som blivit en del av det svenska kulturarvet som bör bevaras. Ett särskilt riktat stöd för bevarande av överloppsbyggnader bör därför införas igen.

6. Stöden i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, punkt 5 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 16, 17 och 23,

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 36 och

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 45 och

avslår motionerna

2022/23:203 av Helena Lindahl (C),

2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 4,
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 19 och 23 samt
2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Den period i den gemensamma jordbrukspolitiken som påbörjades 2023 kommer att innebära ett antal förändringar jämfört med tidigare direktstöd och landsbygdsprogram. Bland annat kommer vallstödet att avvecklas. Vallodlingens positiva effekter är dock oomtvistade. Markstruktur, kolinlagring, minskat växtnäringssläckage och en ogrässanerande effekt är några av de mest framträdande fördelarna. Risken är att vallodlingen minskar framöver och stödet bör därför återinföras i någon form.

Det är också angeläget att stärka jordbrukets konkurrenskraft genom att inom ramen för den svenska CAP-budgeten öka anslagen för start- och investeringsstöd. Investeringsstöden fyller en viktig funktion för att lantbruksföretagen ska våga investera i nya byggnader och maskiner och startstödet är för många yngre lantbrukare en förutsättning för att vilja etablera sig inom lantbruksnäringen. Det är olyckligt när lantbruksföretag väljer att avstå, skala ned eller vänta med investeringar som är angelägna för samhället på grund av att länsstyrelserna har tilldelats en alltför liten budget av regeringen. Det är också problematiskt när en ansökan inte kan prioriteras av länsstyrelsen i en specifik beslutsomgång på grund av högt ansökningstryck och begränsade resurser i den specifika beslutsomgången.

Kvinnor och män bör vidare ha lika goda möjligheter att få EU-stöd. Inom de gröna näringarna skiljer sig förutsättningarna för män och kvinnor. Det framgår bl.a. av statistiken för offentligt stöd. Att skillnaderna i offentliga stödinsatser ser så olika ut kan delvis förklaras av ägarstrukturen och att många jordbruksföretag drivs som familjeföretag. Det kan också förklaras av att kvinnor efterfrågar andra stödinsatser än de som det offentliga erbjuder. Till exempel har det visat sig att kvinnor på landsbygden är mer benägna att söka investeringsstöd till hästverksamhet, restauranger och kaféer än till traditionellt jordbruksföretagande. För att de gröna näringarna ska kunna uppnå sin fulla potential krävs att män och kvinnor ges samma möjligheter till att driva och utveckla sina företag. Offentliga stödinsatser behöver därför ta hänsyn till både kvinnors och mäns behov.

Totalt bor det 90 miljoner människor inom Östersjöns avrinningsområde i nio olika länder, vilket innebär att ansvaret för havets tillstånd delas av många. Miljöambitionerna skiljer sig åt, men faktum är att inget land har fullföljt sina utlovade åtgärder från den senaste regionala åtgärdsplanen från 2017. En viktig orsak är att åtgärdsplanen inte är juridiskt bindande och att samarbetsorganet Helcom saknar sanktionsmöjligheter. Det är därför viktigt att regeringen verkar för att man i kommande programperiod i EU:s gemensamma jordbrukspolitik kraftigt skärper de övergödande utsläppskraven för jordbruket och att stöd går till åtgärder mot övergödning i

jordbrukslandskapet, inte minst i sydöstra Östersjön där utsläppen är som störst.

7. Ett konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 6 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2 och avslår motionerna

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26,

2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1208 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 5 och

2022/23:1861 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Livsmedelskedjan består av privata aktörer, där varje aktör i varje led måste ta ansvar för att livsmedelskedjan ska fungera och vara robust. Det innebär att såväl stora grossisthandlare och livsmedelsföretag som små och medelstora lantbrukare inom primärsektorn är viktiga. För att få en robust och motståndskraftig svensk livsmedelskedja och en ökad svensk konkurrenskraftig produktion måste dock livsmedelsföretag ges möjlighet att verka under rätt förutsättningar. Redan innan Ryssland invaderade Ukraina var delar av sektorn hårt utsatt, med ökade priser på insatsvaror för primärproduktionen och en pandemi som gjort djupa sår i restaurang- och besöksnäringen. Det behövs nu en rejäl kraftsamling för att den svenska livsmedelssektorn ska kunna göra den förflyttning som behövs och på så sätt stärka Sverige – inte bara för att överleva, sett till dagens osäkerhet och eskalerande kostnader, utan för att kunna leda den hållbara utvecklingen på ett lönsamt sätt och stärka konkurrenskraften på lång sikt. Områden som bör prioriteras är kompetensförsörjningen i hela landet, innovation, regelförenkling och export.

8. Ett konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 6 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26 och

2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och

avslår motionerna

2022/23:1208 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,

2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:1861 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det svenska jordbrukets förutsättningar behöver stärkas. En starkare jordbruksnäring ger en större resursbas till landsbygden och ett lönsamt jordbruk är helt avgörande för vissa bygder. Sveriges självförsörjningsgrad är lägre än någonsin tidigare. Riksdagen och regeringen måste stå upp för svenska producenter inom EU-samarbetet eftersom jordbrukets förutsättningar i hög grad regleras på EU-nivå. Sverige är ett skogsland med inslag av jordbruk, inte tvärtom som är det vanliga i de tongivande EU-länderna. Detta innebär att förutsättningarna är annorlunda i Sverige, allt från den öppna jordbruksmiljöns betydelse för artbevarande, turism och boende på landet till särskilda förutsättningar för brukande. EU-reglerna ska alltid vara anpassade till svenska förhållanden.

Sverige har en av världens mest omfattande djurskyddslagstiftningar och har dessutom många oerhört duktiga djuruppfödare och engagerade djurägare. Lagstiftningen kring djuromsorgen är unik och går många gånger längre än andra stora livsmedelsproducerande konkurrentländers lagstiftning. I Sverige är djuren jämförbart friska, och antibiotikaanvändningen är låg, vilket ger goda skäl att bevara och utveckla svensk animalieproduktion. Den nuvarande trenden med minskande svensk jordbruksproduktion innebär per automatik en ökad import av livsmedel från länder med lägre ambitioner på miljö- och djurskyddsområdet. Ett livskraftigt lantbruk är en förutsättning för ett varierat kulturlandskap och vår biologiska mångfald. Öppna och levande landskap är inte att ta för givet. Det förekommer endast om det är hållbart att bedriva jordbruk och hålla djur.

9. Ett konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 6 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 5 och
avslår motionerna
2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 26,
2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1,
2022/23:1208 av Peter Ollén m.fl. (M) yrkandena 1 och 3,
2022/23:1861 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

De gröna näringarna – jordbruket, trädgårdsnäringen och skogsbruket – spelar en avgörande roll för jobben och tillväxten i hela landet. Näringarna producerar klimatsmart energi, högklassiga livsmedel och råvaror, skapar öppna landskap samt utveckling i såväl den egna som kringliggande branscher. Därför är det viktigt att värna de gröna näringarnas konkurrenskraft och förutsättningar. Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat, öppna landskap, miljöhänsyn och arbetstillfällen. Det svenska jordbruket hör till de bästa i världen när det gäller låg och ansvarsfull antibiotikaanvändning, liten förekomst av salmonella, god omsorg om djuren samt låg klimatpåverkan. För två mandatperioder sedan ställde sig en enig riksdag bakom den nationella livsmedelsstrategins mål om en ökad livsmedelsproduktion. För att nå de högt uppsatta målen behöver konkurrenskraften stärkas inom hela livsmedelskedjan. Regeringen bör därför satsa på ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk som bidrar till en ökad matproduktion och en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning.

10. EU-regler, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

EU-medlemskapet har medfört hård konkurrens för de svenska bönderna. På EU:s inre marknad konkurrerar svenska bönder med andra aktörer i övriga medlemsländer och måste då följa EU:s regelverk. Samtidigt finns omfattande lagstiftning, vad gäller exempelvis miljö och djurhållning, som i många fall är specifik för Sverige och som går längre än EU:s krav. Dessutom är byråkratin i Sverige ofta mer nitisk än i andra EU-länder när det gäller att genomföra EU-lagstiftning i nationella lagar och förordningar samt tillämpa dessa. Det är därför viktigt att samtliga berörda myndigheter genomför EU-direktiv och tillämpar EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnära näringarna.

I instruktionerna till samtliga berörda myndigheter bör det framgå att myndigheterna ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt, inom EU-reglernas ramar, för berörda näringar. Företrädare som aktivt förhandlar regler på EU-nivå bör också få instruktioner om att mycket tidigt i processen bedöma nya reglers positiva och negativa konsekvenser för det svenska lantbruket. Företrädarna ska även verka för goda konkurrensförutsättningar för svenskt lantbruk och berörda myndigheter bör bistå dem i bedömningarna.

11. Mejerisektorn, punkt 8 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Vi anser att en utredning bör tillsättas om vad ett statligt lån för att överbygga karenstiden för att få ut sin andel i en mejerikooperation skulle innebära för bl.a. konkurrensen, prissättningen, vinstfördelningen och lönsamheten i näringen. Det pris som svenska mjölkbönder får för mjölken avgörs till stor del av mejerierna. Antalet mejerier är begränsat och konkurrens om mjölken

bör underlättas. Bönderna är ofta andelsägare i en mejerikooperation. Det kan finnas ett intresse från vissa andelsägare att ta ut sin andel för att investera i ett nytt mejeri. Det kan handla om att en handfull stora mjölkgårdar eller producenter i en bygd går samman för att bygga ett lokalt varumärke. Det finns dock i dag en lång fördröjning innan man får ut sin andel. Utökade möjligheter att starta nya mejerier skulle underlätta för mer småskalighet och nischning. Det måste finnas vägar som leder i motsatt riktning mot sammanslagningar och stordrift.

12. Regelförenkling, punkt 9 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 47, 48, 51 och 52 samt avslår motionerna

2022/23:299 av Jan Ericson (M),

2022/23:636 av Anders W Jonsson (C) yrkande 1,

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 9 och 10,

2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 3,

2022/23:1831 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:1834 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Vi anser att det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner vad gäller miljön. All politik och myndighetsutövning bör i högre grad utgå från att konkurrenskraft, tillväxt och aktivt brukande av mark i Sverige ska gynnas. Det handlar om att se systemet ur ett helhetsperspektiv. Lagstiftning och myndigheter bör eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd och styra bort från en kultur av detaljstyrning och skjutmåtsjustis. En utredning bör därför tillsättas med uppdrag att göra en bred genomlysning av regleringen av jordbruket i syfte att förenkla lagstiftningen och öka rättssäkerheten för jordbrukare. Byråkratin måste minska och vardagen för lantbrukare underlättas.

Samtliga berörda myndigheter bör ha löpande förenklingsuppdrag. Förenkling är något som alla regeringar på senare tid har eftersträvat, men det har visat sig svårt att uppnå verkliga förenklingar inom det regelverk som finns. Därför ska förenklingsuppdragen delvis innefatta att myndigheterna ska

föreslå slopade regleringar på nationell eller EU-nivå, som sedan kan förverkligas av politiken. Förslagen ska analyseras när det gäller konsekvenserna av de nuvarande reglerna och av en slopad reglering.

Jordbruksverket bör få tydligare instruktioner att i sin tillsynsvägledning arbeta för att länsstyrelserna och kommunerna ska behandla lantbrukare lika, oavsett var i landet dessa finns. Kompetenshöjande specialisering av tillsynspersonal genom samarbete mellan kommuner bör uppmuntras och hinder för det minskas.

Balansen mellan t.ex. miljökrav och förvaltningslagens regler som ska säkerställa en god myndighetsutövning kan vara svår att upprätthålla. Även om de flesta tillsynspersoner gör ett gott jobb finns det många exempel på när tillsynen av efterlevnaden av regler inom lantbruket brustit eller varit mycket olik i olika landsdelar. Resultatet har i vissa fall lett till orimliga krav. Samtidigt ökar tillsynen i och med EU:s nya kontrollförordning och utökade regler i Sverige. Liknande problem finns inom tillståndsgivning. Den svenska förvaltningslagen innehåller principer och krav på myndighetsutövning som är tänkta att hindra uppkomsten av bl.a. sådana problem vid tillsyn och tillståndsgivning. Regeringen bör säkerställa att alla myndigheter som prövar tillståndsansökningar och utövar tillsyn inom de areella näringarna noga följer förvaltningslagens bestämmelser och principer, inte minst kravet på proportionalitet i beslut och åtgärder.

13. Regelförenkling, punkt 9 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:636 av Anders W Jonsson (C) yrkande 1,

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 3 och

avslår motionerna

2022/23:299 av Jan Ericson (M),

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 47, 48, 51 och 52,

2022/23:1831 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:1834 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

I dag är lantbrukarnas och livsmedelsföretagens myndighetskontakter många. Regelverken är snåriga och handläggningstiderna långa. Med modernisering

och digitalisering av tillståndprocesser, och med förtydligade uppdrag till myndigheter, kan den administrativa bördan på böndernas axlar minska. Myndigheterna bör därför intensifiera sitt arbete för att digitalisera tillståndprocesserna inom de gröna näringarna och underlätta för stödmottagarna genom en ökad samordning. Ökad samordning mellan myndigheter kan bl.a. bidra till att förenkla lantbruksföretagens uppgiftslämnande.

Det finns ett behov av att rensa upp bland dyra, krångliga och innovationshämmande regelverk som begränsar delar av landsbygden. Ett vanligt problem är att lagar och regler inte är anpassade efter den verklighet som människor och företag på landsbygden lever och verkar i.

Ett led i att förenkla företagandet inom livsmedelskedjan är att kontinuerligt se över reglerna och tillämpningen för små och nystartade företag. På så sätt är det möjligt att snabbare identifiera och åtgärda brister som inte fungerar. Små livsmedelsföretag behöver också stöttning i form av rådgivning för att komma runt byråkratiska hinder när det gäller att starta och utveckla sin verksamhet. Om konkurrenskraften och tillväxten ska öka i hela livsmedelskedjan behöver berörda myndigheter arbeta för att den övergripande målsättningen med livsmedelsstrategin uppfylls. Byråkrati och långa handläggningstider hämmar utvecklingskraften inom livsmedelskedjan.

14. Livsmedelsstrategins inriktning, punkt 10 (S, C)

av Anna-Caren Säterberg (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 1,
2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 20 och
2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 3 och 4,
bifaller delvis motion
2022/23:221 av Mikael Larsson (C) och
avslår motionerna
2022/23:1790 av Ulrika Heindorff (M),
2022/23:1833 av Sten Bergheden (M),
2022/23:1946 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:1952 av Sten Bergheden (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Genom livsmedelsstrategin, som sjösattes 2017, har vi i Sverige för första gången en samlad strategi för att öka lönsamheten i hela livsmedelskedjan. De tre strategiska områdena i livsmedelsstrategin är Regler och villkor, Konsument och marknad och Kunskap och innovation. Den senaste utvärderingen av strategin visar på flera positiva trender, bl.a. ökade lönsamheten i tre av livsmedelskedjans fyra led, innan pandemin slog till. Satsningar bör dock nu göras på nya områden som är inriktade på livsmedelssektorns behov. För att få en robust och motståndskraftig svensk livsmedelskedja och en ökad svensk produktion och försörjningsförmåga måste livsmedelsföretagen ges möjlighet att verka under rätt förutsättningar. De senaste två åren har livsmedelskedjan satts på prov, först genom pandemin och nu genom kriget i Ukraina med efterföljande sanktioner. Dessa omvärldsfaktorer synliggör vikten av att ytterligare förstärka svensk livsmedelsproduktion, inte minst primärproduktionen. Det är uppenbart att omvärlden förändras, och att den nationella livsmedelsstrategin behöver uppdateras för att vara relevant med tanke på det säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i. Vi behöver nyttja livsmedelsstrategin som en möjlighet att stärka Sverige genom en ökad livsmedelsproduktion som kan förbättra Sveriges beredskap.

Vi anser att försörjningstrygghet under kris och krig är ett område som bör lyftas fram som ett strategiskt område i en uppdaterad livsmedelsstrategi. I alltför många år har vi i Sverige blundat för att många av våra viktigaste baslivsmedel importeras och att de insatsvaror som svenskt jordbruk är beroende av inte produceras i Sverige. Det är inget bra utgångsläge i händelse av kris eller krig. Livsmedelsstrategin bör därför inkludera perspektivet försörjningstrygghet och försörjningsförmåga i form av ett nytt strategiskt område. I en kris- eller krigssituation räcker det inte att vi kan producera mycket mat, om vi inte samtidigt kan säkra jordbrukets transporter, insatsvaror och kompetens m.m. Hela kedjan måste hänga ihop för att maten ska hamna på tallriken, och det perspektivet saknas i dag i livsmedelsstrategin. En uppdatering av livsmedelsstrategin bör göras i samarbete med relevanta aktörer.

15. Klimatanpassning i livsmedelsstrategin, punkt 11 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 24.

Ställningstagande

Jag vill framhålla att det är viktigt att inkludera klimatanpassning i Sveriges livsmedelsstrategi.

16. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 12 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 27 samt avslår motionerna

2022/23:452 av Mats Green (M) yrkandena 1 och 2 samt

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 19.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att produktiviteten är lägre i ekologisk produktion. Det allmänna bör därför stödja den ekologiska produktionen att utveckla produktiviteten. Det allmänna bör även stödja utvecklingen av miljönyttan. I Sverige är miljönyttan det största argumentet för att handla ekologiska produkter. Det leder även till mindre miljöbelastning, som är ett viktigt värde i sig.

Det bör utvecklas nya koncept inom jordbruket, exempelvis mellanformer mellan konventionellt och ekologiskt jordbruk. Det skulle driva utvecklingen framåt och öka handlingsalternativen. Det som avgör vad som är bra är den nya brukningsformens effekter på lantbrukets och samhällets olika värden. Konzeptutveckling är viktig och bör uppmuntras och får inte stranda på tekniskrädsla.

17. Utveckling av ekologisk produktion, punkt 12 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 19 och
avslår motionerna
2022/23:452 av Mats Green (M) yrkandena 1 och 2 samt
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 26 och 27.

Ställningstagande

För att öka försörjningsförmågan och kunna klara en situation med stängda gränser är det avgörande att svenskt jordbruk kan drivas utan import av drivmedel och insatsvaror. Både hav, skog och jordbruksmark behöver ökat skydd, så att inte ekosystemtjänsterna kollapsar och försörjningsförmågan urholkas. Ekosystemens skydd behöver förstärkas kraftigt. För att uppnå en hållbar livsmedelsproduktion som inte belastar de ekologiska systemen behöver andelen ekologisk livsmedelsproduktion öka.

18. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD)
och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20 och
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25 och
avslår motionerna
2022/23:1857 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 54.

Ställningstagande

Vi har en öppen och positiv inställning när det gäller både konventionell och ekologisk odling och anser att dessa produktionsformer har goda förutsättningar att samexistera på marknaden. Svensk miljölagstiftning är strikt, vilket gör att det svenska konventionella jordbruket redan i hög grad är miljövänligt, och mycket mer miljövänligt än utländska jordbruk i genomsnitt. Det är positivt att det finns ett ekologiskt alternativ som ger lantbrukare möjlighet att höja sin lönsamhet. Det ekologiska jordbruket skapar värdetillväxt och därigenom fler jobb på landsbygden. Det är viktigt för en fungerande marknad att efterfrågan hos konsumenter kan mötas, inte minst för att upprätthålla betalningsviljan. Ekologisk odling kan också fungera som en

spjutspets för utprovning, tillämpning och anpassning av ny miljövänlig teknik, som även det konventionella jordbruket skulle kunna använda. Det är således välkommet med balanserade åtgärder som bidrar till att öka produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter. Däremot behövs inte kvantitativa mål för ekologisk produktion och konsumtion. Snarare utgör kvantitativa mål ett problem i och med att de stör marknaden och är svåra att väga mot andra värden i samhället.

Den tidigare regeringen fastställde ett inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion som innebär att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030. Vi anser att en ökad ekologisk produktion i stället främst bör bygga på rimliga konkurrensvillkor och förutsägbara regler där bönder, handel och konsumenter själva utvecklar det ekologiska konceptet. Om sådana mål inte samspelar med marketnadens efterfrågan kan de leda till inlåsning av jordbrukare i ett högre kostnadsläge utan att de kan få ut mervärdet för sina produkter. Om mål för andelen ekomärkt mat i offentliga köp sätts på en högre nivå än mål om lokalt producerad mat kan det bidra till ökad livsmedelsimport.

Det viktigaste för miljön är således att andelen mat producerad i Sverige, och lokalt, ökar. Svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. EU-kommissionen föreslår nu, utan att göra en konsekvensanalys, att unionen ska gå från 8 till 25 procent ekologisk odling till 2030. Vi anser att Sverige ska avveckla de tidigare inriktningsmålen och motverka att liknande mål sätts upp på EU-nivå.

19. Mål för ekologisk produktion, punkt 13 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 54 och
avslår motionerna

2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20,

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25 och

2022/23:1857 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Ökad ekologisk odling är oerhört viktigt för att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Omställningen till ekologiskt jordbruk måste påskyndas. Riksdagen bör anta ett mål om att minst 50 procent av jordbruksmarken ska brukas med ekologiska metoder till 2030. För att nå detta mål bör stödet utökas för de lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion. Offentlig sektor bör nå minst 75 procent upphandlad ekologisk mat till samma år.

20. Jordbrukets klimatanpassning, punkt 14 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

Klimatförändringarna innebär stora risker för Sverige. Torka och översvämningar betyder stora produktionsbortfall och det behövs därför förberedelser för detta i möjligaste mån. Klimatinvesteringar i lantbruket måste därför öka. Inom ramen för den strategiska planen för 2023–2027 finns förutsättningar för att finansiera insatser, t.ex. anläggande och skötsel av våtmarker och bevattningsdammar samt täckdikning och dränering. Även rådgivningen som rör jordbrukets klimatanpassning kan utvecklas genom den strategiska planen. Möjligheterna att öka de offentliga insatserna för jordbrukets klimatanpassning bör ses över.

21. Jordbrukets klimatarbete, punkt 15 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23 och avslår motionerna

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 42, 49 och 50 samt
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66.

Ställningstagande

Det är negativt med åtgärder som fördyrar svensk livsmedelsproduktion i Sverige. Det finns en koppling mellan höga skatter på drivmedel för jordbruksändamål och den svaga utvecklingen för svensk självförsörjning av livsmedel. Behov finns att gå i motsatt riktning och underlätta för svenskt jordbruk. Detta skulle göra skillnad för klimatarbetet även på global nivå. Det svenska jordbruket är ledande när det gäller låga växthusgasutsläpp. En ökad svensk livsmedelsförsörjning bidrar därför positivt till arbetet med att minska utsläppen på global nivå. Precis som Jordbruksverket påpekat finns det skäl som talar emot att låsa jordbrukssektorns utsläppsutveckling. Ökad svensk matproduktion kommer, till följd av konsumtionsmönster och trots något ökade utsläpp av växthusgaser på nationell nivå, att totalt bidra till att minska utsläppen på global nivå. Målet inom jordbrukssektorn bör således i första hand utgå från att öka den svenska livsmedelsförsörjningsgraden och öka svensk konkurrenskraft och bör inte begränsas av nya krav på utsläppsminskningar som riskerar att få negativa effekter för det globala klimatarbetet.

22. Jordbrukets klimatarbete, punkt 15 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 42, 49 och 50 samt

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 66 och
avslår motion

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23.

Ställningstagande

Ekologiskt lantbruk är på många sätt en spjutspets i arbetet för hållbara brukningsmetoder inom lantbruket. Ekologiskt lantbruk leder till ökad biologisk mångfald och artrikedom. Detta beror i huvudsak på att ekologisk odling bygger på varierade växtföljder och att kemiska bekämpningsmedel inte används. Ekologiskt jordbruk använder inte konstgödsel, utan cirkulerar ofta näringsämnen genom en integrerad djur- och växthållning på den egna gården eller i grannskapet. En bättre integrering av växtodling och

djurhållning på gårdsnivå har pekats ut som en av de viktigaste åtgärderna för att minska jordbrukens utsläpp av lustgas och minska näringsbelastningen på våra sjöar, vattendrag och hav. Det är viktigt att det införs styrmedel för att främja en sådan integrering på gårdsnivå, i likhet med ekologiska brukningsmetoder.

Det är även oerhört viktigt att prioritera kunskapsspridning och rådgivning för utveckling och spridning av brukningsmetoder som ökar jordbruksmarkens kolbindning. Miljöersättningarna behöver också öka för att främja odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser. Sverige bör verka för att investeringar, produktion och nedmyllning av biokol ska främjas, genom exempelvis EU:s gemensamma jordbrukspolitik, jordbruks- och regionstöd och Klimatklivet.

23. Näringsläckage, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55 och avslår motion

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

En stor kostnad för gödselhanteringen är lagringen och detta beror på att produktionen är ganska konstant, medan spridningen enbart sker vissa tider på året. Väderhändelser kan ytterligare försvåra. Det är därför angeläget att hitta vägar för att lätta upp regelverket för när gödseln tillåts att spridas, i fall då det obetydligt påverkar näringsläckaget till vattendrag eller i särskilda situationer. En översyn av reglerna för spridning och hantering av stallgödsel bör därför göras.

24. Näringsläckage, punkt 16 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 3 och
avslår motion
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55.

Ställningstagande

Svenskt jordbruk är redan i världsklass när det gäller att hushålla med gödsel. Det kan vi tacka Sveriges bönder och rådgivningskampanjer som Greppa näringen för. Dessa rådgivningsinsatser måste fortsätta och fler jordbrukare behöver nås av den senaste kunskapen och tekniken inom området, bl.a. precisionsodling. Nya metoder och användningen av ny teknik för en effektivare gödselanvändning bör stödjas.

25. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 17 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18 och
avslår motion
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 15 och 17.

Ställningstagande

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, dvs. skogsbryn, kan ofta erbjuda en biologiskt rik miljö. På många platser förekommer det dock i dag en tvär kant mellan högvuxen granskog och jordbruksmark. Brynets struktur och växtartsammansättning påverkar brynets betydelse för övrig biologisk mångfald. Om det går att säkerställa en ändamålsenlig struktur och skötsel av tillräckligt många brynmiljöer, kan de fungera som bärare av viktig biologisk

mångfald utan att inkräkta alltför mycket på skogs- och jordbruk. Brynen har en geografisk utsträckning som gör dem lämpliga som spridningskorridorer för viss biologisk mångfald.

I rapporten Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark (SJV 2018:14) från ett samverkansprojekt mellan myndigheter ges ett antal rekommendationer för fortsatt arbete med att vårda dessa miljöer. Vi vill med utgångspunkt i rekommendationerna betona behovet av forskning om samband mellan konkreta skötselåtgärder och artbevarande med ett kostnadseffektivitetsperspektiv. Det är också viktigt att bevaka betesmarksdefinitionen inom de nya EU-reglerna för jordbruksstöd, så att den inte missgynnar övergångszoner på grund av förekomst av träd. Vidare bör man bevaka möjligheten för stöd enligt EU-reglerna för jordbruksstöd och den svenska strategiska planen för att kunna ge skogs- och jordbrukare skäligt betalt för det arbete som utförs för att vårda och utveckla dessa känsliga miljöer. Myndigheternas arbete med frågan bör följas upp. Det är dock viktigt att främjandearbetet inte går ut över ägande- och nyttjanderätten. Vi anser att regeringen på olika sätt bör främja biologiskt fungerande övergångszoner.

26. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 17 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 15 och 17 samt avslår motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Det svenska odlingslandskapet är inte bara oundgängligt för att trygga vår livsmedelsförsörjning och producera djurfoder, det är också hemvist för en rik biologisk mångfald och ett stort antal arter, varav många på senare år har återfunnits på rödlistan över hotade arter. I hög utsträckning är det människan som över århundraden har format de landskapselement som nu utgör den kritiskt viktiga hemvisten, och det innebär att den biologiska mångfalden där är beroende av att vi förvaltar och vårdar landskapet på ett gynnsamt sätt. Det ska vara möjligt att bedriva en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som vi bevarar och gärna stärker den artrikedomen som finns i och kring odlingslandskapet.

Arbetet med en rik biologisk mångfald i odlingslandskapet måste förstärkas i syfte att säkra de ekosystemtjänster som livsmedelsproduktionen är beroende av och för att göra odlingslandskapet mer motståndskraftigt mot klimatförändringarna och extremväder. I många fall är det relativt enkla åtgärder som kan innebära stor miljönytta, sett till den biologiska mångfalden. En sådan åtgärd som bör förstärkas är mängden och mångfalden av blommor och växter längs vägkanter, diken och kantzoner i odlingslandskapet. En rik mångfald av blommor är gynnsamt för insekter och olika slags pollinatörer, vilket i sin tur är gynnsamt för livsmedelsproduktionen. Det kan innebära att fler typer av blommor och växter planteras i dessa områden samt att de tillåts blomma innan de klipps.

Regeringen bör förstärka arbetet med att öka den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet och bör se över hur fler vägkanter, kantzoner och diken kan få en ökad mängd och mångfald av växter och därmed fler pollinatörer.

27. Betesmarker, hagmarker och slätterängar, punkt 18 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 5 samt avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 18 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52.

Ställningstagande

Under det senaste decenniet har nästan en femtedel av Sveriges hag- och betesmarker försvunnit. Traditionellt betraktades ängen som åkerns moder, och foder till kreatur och gödsel till åkrarna hade sitt ursprung i de enorma arealer ängar och våtmarker som användes för slätter och bete. Ända sedan mitten av 1800-talet har ängsmarker och de naturliga betesmarkerna kontinuerligt minskat i det svenska odlingslandskapet, och i dag återstår endast en bråkdel av de fornstora arealerna. I biologiskt hänseende är dessa hag- och betesmarker några av de mest värdefulla och intressanta naturtyper vi har i Sverige. Det handlar dessutom om att bevara ett vackert öppet landskap, med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion, sysselsättning, boendemiljöer, turism, rekreation och artrikedom. Jordbruksverket bör tillsammans med andra

myndigheter, i högre grad än i dag, verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna.

Marker som växer igen och byggnader som förfaller kan restaureras och vårdas långsiktigt. Betesdjur kan släppas på marker där de gör mest natur- och kulturvårdsnytta. Artrika vägkanter och slåtterängar gynnas av slåtter och skörd. I ett öppet och aktivt brukat landskap med välbevarade lador, betande djur och synliga vattenspeglar trivs såväl vilda djur och växter som människor och deras boskap. Ersättningar till jordbrukare för skötsel av natur- och kulturmiljöer ger kostnadseffektiv miljönytta. Från både Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet finns olika stödformer att söka för att restaurera och underhålla diverse kulturmiljöer. Genom den strategiska planen finns t.ex. möjlighet att ansöka om ersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar. Samtliga stödformer är positiva insatser för ett bevarat odlingslandskap, men inte tillräckliga. Möjligheterna att tillföra ytterligare incitament och resurser för att stärka arbetet med restaurering av natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet behöver ses över.

28. Betesmarker, hagmarker och slåtterängar, punkt 18 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 18 och
avslår motionerna

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 5 samt
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52.

Ställningstagande

Regeringen bör se över de olika stödformer och stödåtgärder som finns för att öka mängden ängsytor och hagmarker samt utreda hur dessa kan skalas upp. Dessa marker är naturligt hemvist för en stor artrikedom och har positiva effekter på det kringliggande odlingslandskapet.

29. Betesmarker, hagmarker och slåtterängar, punkt 18 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 51 och 52 samt avslår motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 18 och

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 5.

Ställningstagande

Vårt öppna kulturlandskap är helt beroende av fortsatt hävd. Igenväxning är en av de största faktorerna till att arter rödlistas i Sverige, och mer än 60 procent av de rödlistade kärlväxterna i Sverige är knutna till jordbruksmark. Denna igenväxning och förbuskning sker i stora delar i Sverige på grund av att många lantbruk har lagts ned. Detta är områden som är missgynnade i jordbrukspolitiken. Miljöstöden behöver öka. Därigenom skulle lantbruket i områden som nu hotas av förbuskning också kunna överleva. Det behövs stora satsningar på att återskapa naturbetesmarker, och ett mål om att fördubbla arealen naturbetesmarker bör sättas. Ersättningen för hävd av ängs- och naturbetesmarker ska motsvara full kostnadstäckning.

30. Åkermarksinventering, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Brukningmetoder i jordbruket förändras över tid. Detta beror på flera faktorer, såsom regelförändringar, teknikutveckling, ändrad tillgång till bekämpningsmedel, ändrad efterfrågan och strukturrationaliseringar. De

biologiska förutsättningarna kan därmed förändras, med eventuella konsekvenser för biologisk mångfald och långsiktig avkastning. Det finns också en risk att biologin förändras av nya växtsjukdomar och invasiva arter. Både ur ett miljöperspektiv och ett långsiktigt produktionsperspektiv är det därför en god idé att följa jordbruksmarkens biologiska status. Just den intensivt brukade åkermarken kan vara den som i första hand förändras, vilket också påverkar jordbrukets produktivitet mest. Genom att följa den intensivt brukade åkermarkens biologiska status kan långsiktiga förändringar i fråga om biologisk mångfald och produktivitet såväl som plötsliga förändringar upptäckas. Det som upptäcks kan sedan åtgärdas. Ytterst handlar en åkermarksinventering om att skapa beredskap och underlag till miljö- och jordbrukspolitiken för att möjliggöra en medveten och effektiv politik, där alla aspekter av miljö och produktion vägs in. Vi vill därför att en åkermarksinventering utförs med SLU:s rapport från 2014 som grund.

31. Betande djur i landskapet, punkt 20 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:992 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2022/23:397 av Isak From (S) yrkandena 1 och 2,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19 och

2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Hästar hjälper till att hålla landskapet öppet och ökar dess attraktionskraft. Den svenska kulturhistoriska miljön kan vårdas utmed ridleder genom att gamla hagar och unika platser tas till vara. Det leder bl.a. till att värdefulla kulturhistoriska intressen kan tillvaratas.

32. Betande djur i landskapet, punkt 20 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 19 och
avslår motionerna

2022/23:397 av Isak From (S) yrkandena 1 och 2,

2022/23:992 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och

2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen bör se över hur mängden naturvårdsbesättningar av nötkreatur som betar kan ökas i syfte att säkerställa att ängs- och betesmarker inte växer igen och förlorar sin naturliga biologiska mångfald.

33. Ett levande fäbodbruk, punkt 21 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD)
och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Fäbodbruk innebär att djur vallas på sommarbete under traditionella former. Denna driftstradition har gett upphov till unika kulturyttringar i form av matlagning, musik och traditioner som i just sin form bara finns i Sverige. Det svenska fäbodbruket är och har alltid varit ett komplement till ett småskaligt gårdsbruk i skogs- eller fjällbygd, där inägomarken skulle producera livsmedel och vinterfoder och inte räckte till för att föda kreaturen året runt. Det går inte att till fullo beräkna den förlust som skulle uppstå om denna bruksform tilläts försvinna. Regeringen bör därför i högre grad verka för ett livskraftigt och levande fäbodbruk.

34. Mulbetesrätten, punkt 22 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:350 av Anders W Jonsson (C) yrkande 2 och

2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Våra fåbodar är mycket viktiga, bl.a. för att bevara den biologiska mångfalden och för att bevara värdefulla natur-, byggnads- och kulturmiljöer. Även utrotningshotade husdjursraser kan bevaras vid fåbodbruk. Öppna landskap skapar ett attraktivt område som ger landsbygden förutsättningar för turism och tillväxt. För att värna den fria betesrätten (mulbetesrätten), som är avgörande för fåbodbruket, behövs ett klargörande av rättsläget när det gäller ägofredslagstiftningen.

35. Lantraser och lantsorter, punkt 23 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

De nordiska lantraserna har långa anor och är levande bärare av Nordens kulturhistoria. Dessa unika lantbruksdjur har många ovärderliga egenskaper som är värda att bevara. Genbanken Nordiskt Genresurscenter (Nordgen) bidrar till de nordiska ländernas eget arbete med att lyfta fram de genetiska, ekonomiska, kulturella, historiska och sociala värden som uppstår genom att ha en bred mångfald av olika lantbruksdjur i det nordiska lantbruket. Den genetiska mångfald som våra lantbruksdjur bär på är ovärderlig. De lantrasdjur

som ursprungligen använts i det nordiska lantbruket har anpassat sig till vårt klimat och våra förhållanden under tusentals år. Genom människans och naturens urval har de utvecklat eftertraktade egenskaper som gör dem tåliga och anspråkslösa. Lantrasdjuren har också en bredare genetisk bas än kommersiella raser, vilket ger dem en bättre förmåga att anpassa sig till förändringar. Det finns just nu en överhängande risk att många av våra lantrasdjur kommer att utrotas. Ett av Nordgens uppdrag är att vända denna trend genom att ge verktyg och rådgivning för att bevara den genetiska variationen i levande populationer, och också att etablera s.k. cryo-lagring av genetiskt material. Det är av största vikt att riksdagen säkerställer att Nordgen tilldelas de resurser som krävs för att utföra sitt viktiga arbete. Målet ska vara tydlig, att bevara och utveckla de nordiska lantrasdjuren.

Med lantsorter avses sorter av nyttoväxter som odlades redan innan den vetenskapliga växtförädlingen vann insteg. Gemensamt för alla lantsorter är att de under lång tid har anpassat sig till förhållandena på den plats där de odlats och utvecklats. Äldre sorter uppvisar stora genetiska skillnader och ger nya möjligheter i växtföljden. Lantsorterna skiljer sig från moderna sorter i odlingsegenskaper, t.ex. genom lägre näringsbehov, längre strån och mer utvecklade rotsystem – egenskaper som t.ex. passar väl för ekologisk odling. Även kärnans näringsammansättning och innehåll av spårämnen är i regel högre i de äldre sorterna. Det kan konstateras att äldre lantsorter inte enbart är ett kulturarv utan också en viktig del i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden. Insatserna för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna måste fortsätta och intensifieras.

36. Markförsäljning norr om odlingsgränsen, punkt 24 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 14,
2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 10 och
2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 16.

Ställningstagande

Odlingsgränsen är en administrativ gräns som går genom Lappland från nordost till sydväst en bit nedanför fjällområdet. I Jämtland och Härjedalen motsvaras odlingsgränsen av de s.k. renbetesfjällen. Marken ovan gränsen är

till största del statligt ägd. Den praktiska betydelsen av denna administrativa gräns har minskat men den har fortfarande betydelse för rennärlingslagen och vissa jakt- och fiskerelaterade regelverk. Ovanför odlingsgränsen och i renbetesfjällen är möjligheten för kommuner att köpa statlig mark kraftigt begränsad. I de fall då staten är den största markägaren i en kommun finns det således en risk att tillväxten bromsas på grund av markbrist. Inte sällan berör detta landets mest glesbefolkade kommuner. I exempelvis Kiruna äger Statens fastighetsverk ungefär 80 procent av landområdet, medan kommunen själv endast har tillgång till 1 procent av marken. Vi menar att regeringen bör utreda regelverket för markförsäljning ovanför odlingsgränsen för att så långt det är möjligt skapa likvärdiga förutsättningar till markförsörjning och tillväxt i landets alla delar. Detta bör dock göras på ett sätt som beaktar särskilt känsliga naturmiljöer.

37. Omarrondering, punkt 25 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23.

Ställningstagande

I dag förekommer det att markägare som vid markomarrondering tilldelats ny mark drabbas av avverkningsförbud eller andra brukande begränsningar kort efter att de tagit över marken. Därför behöver det vid omarrondering säkerställas att mark som någon tilldelas inte innehåller områden som riskerar att bli reservat.

38. Forskningsfrågor, punkt 26 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 35, 36, 42 och 46 samt
avslår motion
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29.

Ställningstagande

Regeringen bör arbeta för att stödja satsningar på innovation och utveckling inom livsmedelssektorn. Offentliga medel bör i högre utsträckning riktas till behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften inom jordbruks- och trädgårdssektorn. Regeringen bör ge Formas och SLU i uppdrag att tydligare redovisa hur stor andel av forskningen som utgör behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot.

Enligt en OECD-rapport är Sveriges innovationsklimat gott men spridningen av innovationsinformation kan förbättras. Det bör därför upprättas en funktion på SLU som löpande kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket. Denna funktion ska även kunna fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället. Detta gäller för både produktion och miljö och i synnerhet synergieffekter mellan dessa.

Ett område där det behövs mer resurser och forskning är växtförädling, odling, bekämpningsmedel och tillverkning av proteinfoder. Det finns ett behov av att öka andelen närproducerat proteinfoder. Det behövs även fungerande regler för modern växtförädling. Det svenska lantbruket bygger mycket av sin animalieproduktion på importerade proteinfodermedel. Att det i Sverige importerats fodermedel är naturligt i en internationell marknads ekonomi, men problemet är att en betydande del av importen utgörs av produkter som kan ha en stor miljöbelastning i ett globalt perspektiv. Dessutom gör importberoendet Sverige sårbart. Genom ett mer effektivt utnyttjande av jordbruksmarken, och framför allt ökad odling av oljeväxt- och proteingrödor såsom raps, oljelin, ärtor och åkerbönor, kan vi få fram fullgoda ersättningsprodukter för importerade soja- och palmolja produkter.

39. Forskningsfrågor, punkt 26 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29 och
avslår motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 35, 36, 42 och 46.

Ställningstagande

Behoven är stora av forskning inom de gröna näringarna. I jämförelse med andra länder leder bara en liten del av forskningen i Sverige till innovationer och samhällsnytta. Den digitala revolutionen med ny teknik och artificiell intelligens som pågår i världen kan skapa nya möjligheter inom lantbruket. Potentialen är stor och nya tekniska lösningar och plattformar kan förändra det arbetssätt som finns i dag. Det kan öka avkastningen och minska behovet av insatsvaror, såsom diesel och växtskyddsmedel, samt minska arbetstiden för företagen. Den tekniska data som för närvarande finns tillgänglig kan även automatisera myndighetsutövning och stödutbetalningar. Regeringen bör därför se över möjligheterna att stärka forskning och utveckling inom de gröna näringarna.

40. Växtförädling och genteknik, punkt 27 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 22 och 37–41 samt 2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Nya växtförädlingsmetoder inom bl.a. gentekniken skapar nya möjligheter att exempelvis få fram nya sorter som kräver mindre bekämpningsmedel genom resistens mot olika skadegörare. Det pågår en ständig utveckling av nya tekniker och koncept inom området genetisk modifiering. En internationellt uppmärksammat ny teknik, uppfunnen bl.a. på Umeå universitet, kallas CRISPR-Cas9. Det är en teknik som tillåter förändring av det genetiska materialet i organismer på ett enkelt och mycket precist sätt, s.k. genomredigering. Tekniken har revolutionerat området och tillämpningar finns inom såväl medicin som växtförädling som på många andra områden. Teknikutvecklingen ställer frågan om vad som ska regleras som GMO på sin spets. Viss användning av CRISPR leder definitivt till en GMO, såsom när främmande DNA införs. Annan tillämpning resulterar i förändringar som lika väl kunde ha skett genom naturlig mutation. Lagstiftningen om genteknik reglerar vissa tekniker, och CRISPR-Cas9 var inte uppfunnen när direktivet

skrevs. Det är tydligt att gentekniklagstiftningen är föråldrad och inte fungerar. Jordbruksverket bör därför försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna i väntan på att regeringen fullföljt 2019 års tillkännagivande från riksdagen att åstadkomma en moderniserad, teknikneutral reglering. Regeringen bör arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla riksdagens tillkännagivande.

Dagens reglering av vanliga genetiskt modifierade växter och produkter från sådana fungerar dåligt. Det är bra att regleringen håller en hög försiktighetsnivå, men systemet är stelbent och har skapat politiska låsningar och mångåriga beslutsprocesser. Vi anser att dagens regler inte kan leda till den utveckling av sortmaterial som Sverige behöver för att lösa ekonomiska problem och odlings-, hälso- och miljöproblem i lantbruket. Vi ser behov av en ny modell för EU-lagstiftning som främjar viktig teknikutveckling. Den ska tillåta godkännanden på nationell nivå, samtidigt som den inre marknaden påverkas så lite som möjligt och med en fortsatt hög nivå av försiktighet. Lagstiftningen ska inte som i dag endast leda till godkännanden på EU-nivå, utan ska alltså även kunna tillåta nationella godkännanden – t.ex. direkt efter den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndighetens säkerhetsbedömning – så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att den genetiskt modifierade växten inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder. På så sätt kan en medlemsstat gå före och utveckla nytt sortmaterial till jordbruket, om den så vill.

Arbetet med växtförädlingsprogram inom public-private partnership, med syfte att ta fram grödor som passar för nordiska förhållanden, bör förstärkas för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigeringstekniker, trots den nuvarande osäkerheten om den rättsliga hemvisten. Oavsett rättslig hemvist kommer nämligen de grödor som blir resultatet av denna förädling sannolikt att ha en gynnsam säkerhetsprofil. Dessa kan användas antingen om en förenklad procedur kommer till stånd eller om lagstiftningen ändras till att bli teknikneutral och riskbaserad. Svensk växtförädling bör få förutsättningar att vara i genomredigeringsteknikens framkant. Det gemensamma arbetet kan genom metodutveckling också undanröja tekniska hinder för genomredigeringstekniken och bidra till en gemensam förståelse i de nordiska länderna.

Satsningen på växtförädling för svenska förhållanden i projektet SLU Grogrund är mycket positiv. Det är dock oroande att regeringen inte följt den planerade budgeteringen. Uppnådda framsteg och genomförda investeringar riskerar att gå om intet på grund av ryckigheten. Det tillskott som regeringen lade till i höstbudgeten för 2021, påstods bli permanent. Det är positivt om det blir så. För att säkerställa goda planeringsförutsättningar bör regeringen binda sig för en fortsättning av SLU Grogrund med en specificerad budget långt efter 2021.

Ny forskning har visat att det är möjligt att kraftigt minska utsläppen i EU genom ökade satsningar på genteknik och växtförädling. Inom EU är dessvärre

stödet litet för att förenkla sådana åtgärder. För att ta tillvara potentialen inom genteknik och växtförädling bör ett genteknikcenter inrättas inom Jordbruksverket.

Växtförädling, och inte minst nya växtförädlingsmetoder, är kraftfulla verktyg som används för att påverka bl.a. odlingsförutsättningar och lönsamhet. Förädlingsresultatet beror av det förädlingsmål man väljer. Vanligen är det företag, som naturligt har ett vinstintresse, som beställer växtförädling. Men dessa potenta verktyg kan också användas med samhället som beställare i naturvårdens tjänst. Det är fullt möjligt redan i dag att med hjälp av växtförädling rädda utrotningshotade växter såsom almen. Det är dags att utnyttja dessa möjligheter till naturvårdens fromma och i samklang med ett konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk. För att främja utvecklingen inom området och förverkliga potentialen i teknikerna anser vi att ett centrum för växtförädling i naturvårdens tjänst ska inrättas. Centrumet ska bedriva forskning som är direkt tillämplig för naturvården och ska kunna ta förädlingsmaterial ut i användning. Det kan t.ex. inrymmas inom Sveriges lantbruksuniversitet eller inom en annan myndighet.

41. Kompetensförsörjning, punkt 28 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 34 och

avslår motion

2022/23:636 av Anders W Jonsson (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen föreslog att SLU, i samarbete med näringslivet och svensk och internationell expertis inom universitet och högskola, ska få i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur kompetensförsörjningen för primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning. Utredningen föreslog också att viktiga kunskapsområden för att stärka konkurrenskraften prioriteras inom ramen för kompetensutveckling och rådgivning inom dåvarande landsbygdsprogrammet. Genom anpassade utbildningar för ändamålet, både på gymnasie- och högskolenivå, kan goda förutsättningar för framgångsrika företag och tillgång till kompetent arbetskraft skapas. Vi anser att det är viktigt att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella

näringarna och att anpassa utbildningarna mer efter arbetslivets behov, särskilt i fråga om bristyrken. Samtidigt är söktrycket inte så högt till jordbruksrelaterade utbildningar, vare sig till naturbruksgymnasierna eller agronomutbildningen. Även här spelar troligen den dåliga lönsamheten in. Lönsamheten måste höjas och krånglet minskas för att jordbruket ska bli en framtidsnäring igen.

42. Avbytarsystem, punkt 29 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Beatrice Timgren (SD), Björn Tidland (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32 samt

avslår motion

2022/23:809 av Ida Karkiainen (S).

Ställningstagande

Att bedriva animalieproduktion innebär en stor press och arbetsbörda. Det innebär ofta tungt arbete varje dag, hela veckan, året runt. Många företagare kan stänga sin verksamhet några veckor och ta semester, men de som arbetar med animalieproduktion kan inte utan vidare lämna sina djur. Det är till och med olagligt. För att ta semester måste företagaren i regel själv betala någon för att utföra daglig tillsyn av djuren. Många löser detta genom att aldrig ta semester, vilket innebär en stor risk både socialt och hälsomässigt, och det innebär även en fara för de djur som bonden har ansvar för. Den egna vidareutbildningen kan också bli nedprioriterad, vilket påverkar företagets utvecklingsmöjligheter negativt. Ett bättre fungerande system för avbyte skulle kunna underlätta för djurhållare att kombinera arbetet med privatlivet. Det gynnar alla djurhållare, men det skulle kunna vara så att det i högre grad möjliggör för kvinnor att ta steget att bli djurhållande jordbrukare. Av dessa skäl bör det utredas hur ett statligt medfinansierat stöd till en avbyttjänst för animalieproducenter, som syftar till social hållbarhet, skulle kunna utformas. I väntan på utredningsresultatet bör ett pilotprojekt initieras i två län. Regeringen bör även överväga ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbyttjänster för mjölkproducenter.

43. Produktion av gödsel, punkt 30 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Sverige har ett moraliskt ansvar att stärka sin försörjningstrygghet både när det gäller livsmedel och insatsvaror. Kriget i Ukraina har ökat risken att användningen av mineralgödsel kommer att minska på grund av höga världsmarknadspriser. Det vore en oroande utveckling eftersom en ansvarsfull gödselanvändning har stor betydelse för hur mycket spannmål, potatis och morötter m.m. vi kan skörda varje år. Den senaste tidens höga priser förklaras i hög grad av beroendet av Ryssland. Dels kommer en del av den mineralgödsel vi importerat direkt från Ryssland och dels är produktionen beroende av ryska råvaror och naturgas. Den största producenten av mineralgödsel som säljer till den svenska marknaden har i dag sina produktionsanläggningar för kväve, fosfor och kaliumgödselmedel i bl.a. Norge, Tyskland och Australien. Givet säkerhetsläget finns ett strategiskt intresse för Sverige att verka för en inhemsk produktion av mineralgödsel, t.ex. genom ökad forskning eller utvecklingsinsatser inom Industriklivet. Regeringen bör verka för detta. Redan i dag pågår en spännande omställning till fossilfri kväve-mineralgödsel i Norge, som Sverige skulle kunna följa efter. Även statliga LKAB har planer att utvinna kadmium- och fossilfri fosfor ur sina malms biprodukter.

44. Hästnäringen, punkt 31 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 44.

Ställningstagande

Hästnäringens nationella stiftelse (HNS) har funnits i 30 år och har sedan grundandet haft i uppdrag att hantera nationella frågor med koppling till hästhållning och med särskilt fokus på utbildning, avel och uppfödning. HNS har bl.a. arbetat framgångsrikt med att utveckla Hästnäringens riksanläggningar: Flyinge, Ridskolan Strömsholm och Wången. Så länge det fanns ett spelmonopol finansierades HNS, liksom trav- och galoppsporten, av en del av intäkterna från spelet på hästar. Den finansieringslösningen upphörde att fungera för flera år sedan när spelmarknaden omreglerades, och i dag saknar det som ryms under HNS paraply och riksanläggningarnas verksamhet en robust och långsiktig finansiering. Det skadar den breda hästnäringen och behöver därför snarast hanteras. Regeringen bör därför se över den breda hästnäringens finansiering.

45. Rennäringen, punkt 32 (S)

av Anna-Caren Sätherberg (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2072 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 15.

Ställningstagande

En livskraftig rennäring och andra samiska näringar är en grundförutsättning för en levande samisk kultur. Renskötseln rymmer samernas unika livsmönster som urbefolkning. Det gäller för alla samer, också för dem som inte har förmånen att vara renskötare. Ur renskötseln stammar också slöjden och viktiga delar av språket. Nära kopplat till renskötseln finns också de för samerna så viktiga näringarna jakt och fiske. Renskötseln är nomadiserande, genomförs i stor samklang med naturen, och kräver därför en unik tillgång till land och vatten. Det fordrar med nödvändighet att den är reglerad. Renskötseln är också viktig för att Sverige ska nå miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Även klimatförändringar och extremväder har en betydande påverkan på rennäringens verksamhet. Att framställa underlag för markanvändningen, t.ex. renbruksplaner, är en av de viktigaste åtgärderna för att minimera intresse-motsättningar i renskötselområdet. Regeringen bör göra satsningar på en livskraftig rennäring.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:203 av Helena Lindahl (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förändra stödområdesindelningen för det nationella stödet samt kompensationsstödet, så att stödet blir mer likvärdigt och inte drabbar vissa bönder i Skellefteå och Umeå kommuner negativt, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:210 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bekämpning av ogräsen stånds och renkavle och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:221 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en uppdaterad livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:299 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur regelverk kan förenklas för att gynna småskalig livsmedels- och djurproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:350 av Anders W Jonsson (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av ägandefredsлагstiftningen i syfte att värna den fria betesrätten (mulbetesrätten) så att fäboddrift kan fortsätta och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:397 av Isak From (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av betande djur för att nå miljömålen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler åtgärder för fler svenska får för att öka självförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:452 av Mats Green (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekologisk odling och dess lägre avkastningsförmåga samt vilka konsekvenser det får för klimat, miljö, nationell säkerhet samt en globalt växande befolkning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen då det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning samt slutsatser från regeringens expertmyndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:527 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ändring i utsädeslagen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:636 av Anders W Jonsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt arbeta för att förenkla regler för små eller nystartade livsmedelsföretag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett mer systematiskt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen inom livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:809 av Ida Karkiainen (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till avbytarsystem och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:843 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram försörjningstrygghet under kris och krig som ett strategiskt område i en uppdaterad livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra den strategiska planen 2023–2027 för EU:s gemensamma jordbrukspolitik så att den tydligare adresserar försörjningstrygghet och försörjningsförmåga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stötta nya metoder och användningen av ny teknik för en effektivare gödselanvändning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta strategiskt för en inhemsk produktion av mineralgödsel och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de gröna näringarnas kontakter med myndigheter bör underlättas genom ett förenklat uppgiftslämnande och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt arbeta för att förenkla regler för små eller nystartade livsmedelsföretag och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en smidig implementering av den nya jordbrukspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för den svenska CAP-budgeten återinföra ersättningen för vallodling i slättbygd och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka jordbrukets konkurrenskraft genom att inom ramen för den svenska CAP-budgeten öka anslagen för start- och investeringsstöd och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka de offentliga insatserna för jordbrukets klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska ha lika goda möjligheter att få EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den breda hästnäringens finansiering och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lyfta fram försörjningstrygghet under kris och krig som ett strategiskt område i en uppdaterad livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att kommande programperiod i EU:s gemensamma jordbrukspolitik kraftigt skärper de övergödande utsläppskraven i jordbruket, inte minst i sydöstra Östersjön, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet med att öka den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fler vägkanter, kantzoner och diken kan få en ökad mängd och mångfald av växter och därmed fler pollinatörer och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur stödåtgärder i syfte att öka mängden ängsytor och hagmarker kan utökas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur mängden naturvårdsbesättningar av nötkreatur kan ökas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:934 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda regelverket för markförsäljning ovanför odlingsgränsen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna till markförsäljning ovanför odlingsgränsen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra jordbrukets förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:970 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid omarronderingsprojekt säkerställa att inte mark som någon tilldelas innehåller områden som riskerar att bli reservat och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt riktat stöd för bevarande av överloppsbyggnader och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:985 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga berörda myndigheter ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnära näringarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företrädare som förhandlar om regler på EU-nivå ska få instruktion att bedöma de positiva och negativa konsekvenserna för det svenska lantbruket av nya regler mycket tidigt i processen och verka för goda konkurrensförutsättningar för svenskt lantbruk och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så långt det är möjligt verka för nationell beslutanderätt över jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara utformad på ett sätt som passar svenska förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-reglerna bör ges flexibilitet för att inte lantbrukare ska drabbas hårt av oförutsägbara händelser som de inte kan påverka och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att införa ett inventeringsbaserat miljöstöd för biologisk mångfald i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa en åkermarksinventering och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska möjliggöra stöd för riktade naturvårdsåtgärder som inte ryms inom den gemensamma jordbrukspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta ett centrum för växtförädling i naturvårdens tjänst och tillkännager detta för regeringen.

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påverka EU för att skapa möjligheter att införa en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete samt sänkta slakteriavgifter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om vad ett statligt lån för att överbygga karenstiden för att få ut sin andel i en mejerikooperation skulle innebära för bl.a. konkurrensen, prissättningen, vinstfördelningen och lönsamheten i näringen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att den ekologiska produktionens miljönytta och produktivitet ska öka och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utveckling av nya koncept inom jordbruket, exempelvis mellanformer mellan konventionellt och ekologiskt jordbruk, och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett statligt stöd för medfinansiering av avbyttjänster för ökad social hållbarhet för animalieproducenter kan utformas och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ett pilotprojekt med statligt stöd för medfinansiering av avbyttjänster för mjölkproducenter och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella näringarna genom att anpassa utbildningarna mer efter näringarnas behov och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska stödja satsningar på innovation och utveckling inom jordbrukssektorn och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga medel i högre utsträckning ska riktas till behovsdriven forskning samt att Formas och SLU bör ges i uppdrag att tydligare redovisa vilka medel som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest

- okomplicerade genomredigeringarna och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
  39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-lagstiftningen för genetiskt modifierade växter ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden för utsläppande på marknaden om vissa villkor är uppfyllda och tillkännager detta för regeringen.
  40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att förstärka det nordiska växtförädlingsprogrammet inom public-private partnership för att kunna utnyttja en eventuell öppning i regelverket för nya genomredigeringstekniker och tillkännager detta för regeringen.
  41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa en fortsättning av projektet SLU Grogrund och tillkännager detta för regeringen.
  42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en funktion på SLU som kan tillgängliggöra nya forskningsrön och tekniker för rådgivare inom lantbruket samt aktivt fånga upp behov i lantbruksnäringen och kanalisera dessa till forskarsamhället och tillkännager detta för regeringen.
  44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruksstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
  46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska förbättra förutsättningarna för ökad svensk proteinfoderodling och tillkännager detta för regeringen.
  47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ska göra en bred genomlysning med syftet att förenkla regleringen av jordbruk och ökad rättssäkerhet för jordbrukare och tillkännager detta för regeringen.
  48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga berörda myndigheter ska ha förenklingsuppdrag och föreslå slopade regleringar på nationell nivå och EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
  51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra och underlätta kompetenshöjande specialisering av tillsynspersonal genom samarbete mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
  52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att alla myndigheter som prövar tillståndsansökningar och utövar tillsyn inom de areella näringarna

noga följer förvaltningslagens bestämmelser och principer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn kring reglerna för spridning och hantering av stallgödsel bör ske och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:990 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter, i högre grad än i dag, bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla de nordiska lantrasdjuren och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillföra ytterligare incitament och resurser för att stärka arbetet med restaurering av natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt riktat stöd för bevarande av överloppsbyggnader och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:992 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara gamla hagar och unika platser och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:997 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara och utveckla svensk animalieproduktion för en god djurhälsa och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:998 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet inom jordbrukssektorn i klimatarbetet i första hand bör utgå från att öka svensk konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättande av ett genteknikcenter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning av möjligheter till markförsäljning ovanför odlingsgränsen i syfte att möjliggöra tillväxt och byggnation och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mulbetesrätten ska förtydligas i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1208 av Peter Ollén m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skånst jordbruks produktionskraft och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det skånska jordbruket och livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1645 av Kerstin Lundgren (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttala vikten av att kunna upprätthålla öppna landskap genom betande får på landsbygden genom småföretag med djurhållning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rensa upp bland dyra, krångliga och innovationshämmande regelverk som begränsar delar av landsbygden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk som bidrar till en ökad matproduktion och en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska ha lika goda möjligheter att få EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1790 av Ulrika Heindorff (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att förstärka livsmedelsstrategin på så sätt att den ska inkludera hur Sverige kan bli världsledande på forskning, utveckling, produktion och export av vegetariska och veganska livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1831 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över regelverket för att öka även den småskaliga djurhållningen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1833 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och hur uppföljningen av målen ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1834 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1857 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om Sverige ska avskaffa det särskilda produktionsmålet för ekologisk odling och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1861 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Jordbruksverket i uppgift att årligen redovisa en konkurrenskraftsjämförelse mellan svenskt lantbruk och övriga länders lantbruk i Europa och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1940 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagar och regelverk i syfte att öka konkurrenskraften för och produktionen av svensk honung och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1946 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter ska beakta livsmedelsstrategins mål och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1952 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydlig strategi för ökad produktion av svensk mat och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska jordbruket behöver rätt förutsättningar för att ställa om till en hållbar och konkurrenskraftig produktion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsstrategin bör uppdateras på längre sikt med satsningar på nya områden som adresserar livsmedelssektorns behov och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsstrategin bör uppdateras i samarbete med relevanta aktörer och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsningar på en livskraftig rennäring är en grundförutsättning för samisk kultur och för att Sverige ska nå sina miljökvalitetsmål och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder, för att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land, och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja miljöersättningarna och främja odlingsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring och som bidrar till biologisk mångfald och andra miljöinsatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökad rådgivning inom lantbruket för utveckling och användning av brukningsmetoder som ökar jordbruksmarkens kolbindning och tillkännager detta för regeringen.

51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på att återskapa naturbetesmarker och att sätta ett mål om att fördubbla arealen naturbetesmarker och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att ersättningen för hävd av ängs- och naturbetesmarker ska motsvara full kostnadstäckning och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbrukspolitik ska inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan samt säkra livsmedelsproduktionen i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett riksdagsbundet mål om att minst 50 procent av jordbruksmarken ska vara ekologisk till 2030 och offentlig sektor bör nå minst 75 procent upphandlad ekologisk mat till samma år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP):

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kolinlagringen i jordbruksmarker och stoppa förlusten av åkermark och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera klimatanpassning i Sveriges livsmedelsstrategi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den ekologiska produktionen av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.